

ELKE DAG MET GODS WOORD

**Werkwijzer voor
kleuters en kinderen 2**

INHOUD

VERANTWOORDING	5
A. ALGEMENE DOELSTELLING.....	5
B. CONCRETE DOELSTELLINGEN	5
C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN	6
D. ALGEMEENHEDEN.....	6
1. Samenstelling en opzet	6
2. Gebruik	6
3. Naamgeving.....	6
E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER.....	6
I. Informatie - uitleg - vorming.....	6
II. Voorbereiding.....	7
A. Doel	7
B. Werkboekje	7
C. Materiaal	7
D. Vertelling	8
E. Adviezen.....	8
III. Programma.....	8
Algemeen.....	8
A. Opening	8
B. Lesbehandeling	9
C. Sluiting.....	9
F. WERKWIJZER - VAN JAKOB TOT MOZES	
1. Jakob wil de eerste zijn.....	11
2. Jakob vlucht weg van Esau.....	19
3. Jakob en Esau worden weer vrienden.....	27
4. Jozef krijgt ruzie met zijn broers	35
5. Jozef komt in de gevangenis.....	43
6. Jozef legt Farao's droom uit	50
7. Jozef is goed voor zijn broers	58
8. Juda neemt de straf op zich.....	65
9. Jozef vergeeft zijn broers.....	72
10. Jozef ziet zijn vader terug	79
11. Mozes is overal een vreemdeling.....	86
12. Mozes moet het volk gaan helpen	94
13. Israël mag God niet dienen.....	102

VERANTWOORDING

Het **Kleuter- en Kinderwerkboekje bij de Bijbel** en de bijbehorende **Werkwijzer** horen thuis in een omvangrijk geheel van lesmateriaal voor Peuters (0-3 jaar), Kleuters en Kinderen (4-7/8 jaar), Junioren (8-11 jaar), Tieners (12-14 jaar) en Jongeren (15-18 jaar). Dit lesmateriaal is momenteel in gebruik in Nederland, België, Frankrijk, Frans Zwitserland, De Nederlandse en Franse Antillen, Suriname, Frans-Guyana, de Seychellen, Tahiti, Nieuw-Caledonië, La Réunion, en Frans-Canada.

Het Kleuter- en Kindermateriaal komt tot stand op initiatief van het Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten van de Nederlandse Unie in samenwerking met de Frans-Belgische Unie. Als verantwoordelijken bezitten zij dan ook het copyright van deze serie.

Ieder kwartaal verschijnt er een **Werkboekje** met een bijhorende **Werkwijzer**. Zij kunnen worden besteld op het **Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie**, Amersfoortseweg 18, 3712 BC Huis ter Heide (Nederland), tel. 03404-39375 (00-31 3404 39375 vanuit België) of Fax 03404-15838 (00 - 31 3404 15838 vanuit België).

Aan dit 2e nummer hebben hoofdzakelijk hun medewerking verleend:

auteurs:	Edith Mulder, Bert Nab, Netty Weyenberg, Jane van Bostelen, Rudy Van Moere
illustratoren:	Margé van Os, Frank Schuitevoerder, Aad Berger
vormgeving:	Hans Booij
redactiesecretaresse:	Jane van Bostelen
redactie:	Jane van Bostelen, Rudy Van Moere
hoofredactie:	Rudy Van Moere
eindredactie:	Thijs de Reus, Bernard Sauvagnat

De bijbels-theologische doelstelling voor het geheel van het lesmateriaal treft u hieronder aan. Daarna krijgt u de didactisch-pedagogische doelstelling onder ogen zoals die geldt voor het werken met Kleuters en Kinderen. De pedagogische benadering is geïnspireerd door de opvoedingsfilosofie en de bijbelse principes van E.G. White in haar boek 'Karaktervorming'.

A. ALGEMENE DOELSTELLING

Het koningschap Gods naderbij brengen voor zover dat binnen de mogelijkheid van de mens ligt. Het gaat wezenlijk om bevrijding en herstel. Bevrijding van angst, twijfel, egoïsme, innerlijke spanningen, negatief denken en handelen, frustraties en complexen in de ervaringen van het individu door een helpen zoeken en vinden van God en zijn liefde d.m.v. Gods Woord met het oog op werkelijke bekering in Jezus Christus. Wanneer die fase is bereikt, treedt het herstel van de mens als Gods beeld in werking, Gods leiding is daarbij nodig en wordt gevonden in de Schrift, die de idealen en de wegen aangeeft.

De positieve ontplooiing van de mens staat daarin centraal. Hij zal dan als volwaardig schepsel zijn verantwoordelijkheid moeten leren kennen en dragen t.a.v. de aan hem gegeven natuur, planten- en dierenwereld en leven in de mensengemeenschap. Liefde voor God, mens, dier en natuur zijn daar de exponenten van en door zijn volledige inzet en het putten uit de kracht van God, zal hij als een partner van God in deze wereld komen te staan.

Gods Woord zal in beide fasen van bevrijding en herstel de bron van inspiratie en onderwijs dienen te zijn, zodat het richting geeft, en de motivatie en de wilskracht stimuleert. Israëls heilsgeschiedenis zal als illustratie functioneren, de mens Jezus als middel, omdat Hij het volmaakte beeld Gods is.

B. CONCRETE DOELSTELLINGEN

1. het zoeken en vinden van God en zijn liefde aan de hand van zijn Woord
2. het dagelijks bestuderen van de Bijbel als bron van menselijk geluk
3. het zoeken van werkelijke bekering in Jezus Christus
4. het herstellen van de mens als beeld Gods
5. partner van God worden in deze wereld
6. de mens Jezus als volmaakt beeld Gods leren kennen
7. getuigen van de komst van de komende wereld

C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

Het lesmateriaal Kleuters (4 en 5 jaar) en Kinderen (6 en 7 jaar) beoogt hen op een eenvoudige wijze in aanraking te brengen met een aantal fundamentele gegevens uit de algemene doelstelling van dit lessenproject. Het tracht op het dagelijkse leven van deze kleuters/kinderen in te spelen en roept de leid(st)er op daaraan mee te werken door aandacht te besteden aan hoofd (verstand), hart (gevoel) en hand (praktijk).

Met liedjes, verhaaltjes, spelletjes, kringgesprekjes en illustratiemateriaal worden zij geholpen in het uiten van hun gevoelens, het onder woorden brengen van ervaringen, het formuleren van situaties, het bevorderen van spontaniteit en het deelnemen aan het groepsgebeuren.

De lesprogramma's en het Werkboekje zijn er op gericht enerzijds allerlei vaardigheden bij te brengen zoals bijbellezen, leerteksten kennen, onderscheiden en analyseren van problemen.

Anderzijds beogen zij de Kleuters van 4 en 5 jaar kennis te laten maken met Gods vaderlijke liefde voor mens, plant en dier met Jezus als voorbeeld en helper van mensen. Zij moeten de Kleuters helpen inzicht te krijgen in goed en kwaad, waarbij het goede centraal staat.

Voor de Kinderen van 6 en 7 jaar ligt de nadruk op het doen van het goede, waarbij Gods vaderschap en Jezus als de gehoorzame zoon en uitvoerder van het goede als inspiratiebronnen dienen.

Onontbeerlijk bij dit alles is dat zij worden aangespoord tot het dagelijks bezig zijn met de waar gebeurde bijbelse verhalen, hoe klein de kleuters/kinderen ook zijn. Deze verhalen worden op hun niveau aangereikt middels hun Werkboekje. Zo wordt er een goede basis gelegd voor het groepsgebeuren op sabbat in de kerk.

D. ALGEMEENHEDEN

1. Opzet

De serie van twaalf Werkboekjes en twaalf Werkwijzers behandelt de bijbelverhalen van het Oude en het Nieuwe Testament in chronologische volgorde. Daar het om een driejarige leergang gaat, is het onmogelijk rekening te houden met de kerkelijke kalender.

2. Gebruik

Elke Werkwijzer bestaat uit 13 volledige programma's die dienen als suggestie voor het werken met kleuters/kinderen op sabbatochtend in de kerk. De leid(st)er kan uiteraard zoveel als hij/zij zelf wil, toepassen, ombuigen of verder uitwerken om het programma tot een zegen voor de kleuters/kinderen te maken.

3. Naamgeving

In het algemeen worden de termen Kleuters en Kinderen (beide met hoofdletters) gebruikt om specifiek te verwijzen naar de twee leeftijdsgroepen van 4 en 5 jaar en van 6 en 7 jaar. Als de term 'kleuters/kinderen' wordt gebruikt (zonder hoofdletters) dan wordt de hele groep van 4 tot en met 7 jaar aangeduid.

E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER

Elke les in de Werkwijzer bestaat uit drie delen:

- I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING
- II. VOORBEREIDING
- III. PROGRAMMA

Hieronder volgen deze delen met een woord uitleg over hun doel en hun nut.

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De beste leerkrachten in de kindersabbatschool zijn mensen die zelf blijven leren. Als leid(st)er van de kleuters/kinderen kan zij niet deelnemen aan de gesprekken rond de Bijbel in de sabbatschool voor volwassenen. Om dit te ondervangen, biedt elke les in de Werkwijzer een bijbelstudie waardoor de leid(st)er zich kan informeren en uitleg krijgen over de bijbelverhalen. Deze studies helpen te groeien in de kennis van de Heilige Schrift en vaardigheden aan te leren om teksten te analyseren, te begrijpen en toe te passen. De ervaring van een tiental jaren wijst uit dat deze rubriek steeds gretig wordt bestudeerd. Dat maakt dat de leid(st)er met veel meer plezier en inzicht aan de voorbereiding en de lesbehandeling werkt. Deze informatie is uiteraard niet

voor de kleuters/kinderen bestemd en de kennis ervan dient niet verwerkt te worden in de lesbehandeling. Dat is vooral om fouten bij het vertellen te voorkomen.

II. VOORBEREIDING

A. Doel

Het doel van de les wordt steeds in een vaste formule verwoord. Bij de lesbehandeling gaat het er eerst om dat de kleuters/kinderen het verhaal leren kennen, dan leren begrijpen om hen uiteindelijk te helpen met het leren toepassen ervan in hun dagelijks leven.

B. Werkboekje

Elke kleuter/kind heeft tijdens de week samen met zijn/haar ouders het desbetreffende lesje en werkje gemaakt. Voor de Kleuters (4-5 jaar) staan er verhaaltjes in over hun dagelijks leventje die qua thema overeenkomen met de bijbelverhalen die op sabbatmorgen worden behandeld. Zo leren zij de belangrijkste begrippen uit de bijbelverhalen te begrijpen.

De Kinderen (6-7 jaar) leren de bijbelverhalen kennen door de leesstukjes en de oefeningetjes.

Door elke sabbatmorgen tijdens de bespreking terug te grijpen op wat de kleuters/kinderen in de voorbije week in het Werkboekje hebben gedaan, worden zij extra gestimuleerd tot het maken van hun lesje en werkje. Beiden dienen zij naar de kerk te worden meegenomen.

De leid(st)er maakt zelf ook de lesjes en de werkjes en toont ze aan de kleuters/kinderen. Tijdens die bespreking bewondert zij/hij de door hen ingevulde en ingekleurde Werkboekjes en gemaakte werkjes en moedigt hen aan. Neem de taak van de ouders niet over door de werkjes uit het werkboekje tijdens het programma te laten maken!

C. Materiaal

1. Indeling

De Werkwijzer vermeldt elke week het te gebruiken materiaal per programmaonderdeel. Als men aan het begin van elk kwartaal bij alle lessen deze rubriek raadpleegt, dan kan het materiaal op tijd worden aangeschaft en voorbereid.

De meeste informatie, die een mens goed onthoudt, heeft een visueel karakter. Daarom wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van een viltsetmateriaal, een zandbak en de in de Werkwijzer voorhanden zijnde illustraties, werkjes, kleurplaten en leertekstcirkels:

a. de illustraties en de grote leertekstcirkels worden door u ingekleurd, op karton aangebracht en het liefst geplastificeerd. Dit aanschouwelijk materiaal kan verschillende jaren dienen en voor andere activiteiten (spelletjes, quiz, memory,) worden gebruikt.

b. de illustraties kunnen als kleurplaat worden uitgedeeld.

c. de van tevoren door u uitgeknipte, en al dan niet ingekleurde leertekstcirkels worden op sabbatmorgen aan de kleuters/kinderen uitgedeeld en door hen met lijm in het Werkboekje op de lege cirkel bij donderdag geplakt. Alle illustraties, werkjes en cirkels kunnen door fotokopiëren worden vermenigvuldigd, zodat de Werkwijzer onaangetast blijft. Ter voorbereiding van dit visuele materiaal kunt u de hulp in roepen van welwillende jongeren en ouderen in de kerk.

Bij de vermelding van het vilmateriaal wordt verwezen naar Bijbel in Vilt uitgave 1980! en daarna worden de benodigde achtergronden en figuren tussen haakjes vermeld. Mocht u niet in het bezit zijn van uitgave 1980 dan kunt u toch uitgaan van de vermeldingen tussen haakjes omdat deze nummers voor alle sets gelijk zijn.

2. Liedjes

De Werkwijzer verwijst naar de volgende liedjesboeken:

Elly en Rikkert, Timotheüs Kinderliedjes, Alles wordt Nieuw, Zing, Bijbelse Liedjes voor Kleuters en Sabbatliedjes voor Peuters en Kleuters I. De liedjes uit deze laatste zijn ook op cassette verkrijgbaar om de leid(st)er te helpen met het aanleren van de liedjes. Het laatste boekje en de cassette zijn te bestellen bij bovengenoemd Secretariaat. Alle eerder genoemde liedjesboeken zijn in Evangelische boekhandels te koop. Tijdens het kwartaal wordt steeds hetzelfde openingslied en zendinglied gezongen. Elke week wordt er in drie keer een nieuw lied aangeleerd dat bij het bijbelverhaal past. De week erna wordt het nog eens gezongen bij de terugblik.

D. Vertelling

Vertellen is een kunst die kan worden aangeleerd. Een aantal nuttige wenken worden gegeven ter verbetering van de kwaliteit van de vertelling. Sommige zijn algemeen van aard, andere hebben specifiek met het bijbelverhaal te maken. Zo worden er bij het vertellen aan deze leeftijdsgroep sommige aspecten beter achterwege gelaten, omdat de kleuters/kinderen er gezien hun godsdienst-psychologische ontwikkeling nog niet rijp voor zijn.

E. Adviezen

Er worden enkele nuttige tips gegeven over het klaarmaken van het lokaal, de tijdsindeling en het voorbereiden en klaarleggen van het materiaal.

III. PROGRAMMA

ALGEMEEN

Het programma bestaat uit onderstaande delen. Deel uw tijd goed in zodat alle belangrijke onderdelen aan bod komen. In de Nederlandse kerken duurt het kindersabbatschoolprogramma maximaal 60 minuten, terwijl de kerken in andere landen er 75 minuten voor uittrekken. Eerstgenoemden zitten dus iets krapper in de tijd en zullen deze zeer efficiënt moeten gebruiken.

A. OPENING (10 min.)

1. welkom
2. liedje
3. gebed
4. zending:
 - a. verhaal
 - b. collecte en liedje

B. LESBEHANDELING (45 - 60 min.)

1. terugblik
 - : a. kringgesprek
 - : b. liedje
2. inleiding
 - : a. vertelling
 - : b. liedje
3. bijbelverhaal
 - : vertelling
4. bespreking
 - : a. werkboekje
 - : b. leertekst
 - : c. liedje
5. toepassing

C. SLUITING (5 min.)

1. liedje
2. gebed
3. afscheid

De aangegeven tijdsduur is bedoeld als richtlijn om een goede verdeling te krijgen van het lesprogramma. Probeer deze tijden aan te houden om niet in tijdnood te raken.

A. OPENING

De leid(st)er is ruim op tijd aanwezig om de vroegkomertjes op te vangen en om de kleuters/kinderen aan het begin van het programma te verwelkomen. De bezoeker(s) krijgen een welkomstkaart die door de leid(st)er is klaargemaakt (zie aan het eind van dit voorwoord). Er wordt het hele kwartaal met hetzelfde liedje begonnen. Kleuters/kinderen houden immers van herkenning en herhaling. Daarna wordt er door de leid(st)er een gebed uitgesproken met alle kleuters/kinderen in een kring (op de knieën).

Het zendingsverhaal wordt op een levendige manier verteld aan de hand van de bundel zendingsberichten van het desbetreffende kwartaal. Deze kan op bovengenoemd Secretariaat worden besteld. Tijdens het ophalen van het collectegeld met een zendingsboot, vliegtuig, ... wordt een liedje gezongen. Het voorwerp voor de collecte en het liedje blijven het hele kwartaal hetzelfde.

B. LESBEHANDELING

1. Terugblik

Herhaling is één van de beste middelen om het geheugen te voeden. Daarom wordt het nieuwe bijbelverhaal voorafgaan door een korte herhaling van het bijbelverhaal van de voorbije week. Deze herhaling bestaat steeds uit een kringgesprek (met vraag en antwoord) over drie momenten uit het vorige bijbelverhaal met drie illustraties uit het Werkboekje en de leertekst die de kern ervan weergeeft. Deze vergrootte illustraties en de leertekstcirkel vindt u in de Werkwijzer.

2. Inleiding

In elke les wordt het bijbelverhaal systematisch ingeleid met een levendig verhaaltje over Freddy en Betty. Het bepaalt de kleuters/kinderen bij een gebeurtenis uit het dagelijkse leven, die aansluit bij het bijbelverhaal dat zich vele duizenden jaren geleden heeft afgespeeld. Zo wordt op een prettige manier de stap van het hier en nu, naar het daar en toen voor de kleuters/kinderen gemaakt.

3. Bijbelverhaal

Het bijbelverhaal wordt zo getrouw mogelijk naverteld. Hier en daar worden bepaalde onderdelen minder benadrukt of weggelaten omdat zij nog niet geschikt zijn voor de belevingswereld van de kleuters/kinderen. Het verhaal is steeds in vijf paragrafen uitgeschreven, die uiteraard niet worden voorgelezen, maar naverteld. U kunt het woordelijk instuderen, maar het verdient de voorkeur dat u uw eigen woorden gebruikt. Lees niet voor uit één of andere kinderbijbel. Niet alle kinderbijbels zijn van een goede kwaliteit en de inhoud en presentatie van sommige kinderbijbels stroken niet altijd met de bijbelse, opvoedkundige en geestelijke principes die in dit lesmateriaal worden nagestreefd.

Het leukste is om alle Werkboekjes en hun werkjes, die de kleuters/kinderen elke week hebben gemaakt, te bewaren, zodat u aan het eind van het kwartaal een tentoonstelling kunt houden. Vergeet niet de ouders en de gemeenteleden hiervan tijdig op de hoogte te brengen.

4. Bespreking

a. werkboekje

Het is belangrijk om te toetsen of de kleuters/kinderen het bijbelverhaal goed begrepen hebben, daarom wordt de inhoud van het Werkboekje besproken. Tijdens het bijbelverhaal hebben zij moeten luisteren, nu is het hun beurt om te praten. Dit gebeurt door het beantwoorden van vraagjes, die de leid(st)er stelt aan de hand van de plaatjes met de bijbeltaferelen en de oefeningetjes.

De Kleuters die tijdens de week bezig waren met de verhaaltjes uit hun leefwereldje vertellen nu wat zij zien op de plaatjes van de bijbeltaferelen. De Kinderen lezen de door hen opgeschreven antwoorden en oplossingen op. Wat niet duidelijk was, legt de leid(st)er dan uit.

b. leertekst

De leertekst is een beknopte samenvatting van het bijbelverhaal en het doel van de les wordt door de leerstekstcirkel gevisualiseerd. Het leergesprek mondt uit in het voorlezen van de leertekst in de Bijbel. De kleuters/kinderen zeggen dan hun leertekst om de beurt op. Zij krijgen elk een al dan niet ingekleurde kleine leertekstcirkel die zij ter plaatse in het Werkboek plakken.

5. Toepassing

Het bijbelverhaal dient te worden verwerkt en toegepast in het hier en nu. Omdat er al veel verteld is, krijgt de toepassing een creatief karakter d.m.v. een rollenspel, een spelletje, kleuren, knippen, knutselen, zingen, dansen, ... Bij sommige van die activiteiten is een gesprek nodig, waarbij de kleuters/kinderen zoveel mogelijk aan het woord komen. De leid(st)er beperkt zich tot het geven van instructies en het stellen van vragen.

C. SLUITING

Het programma wordt afgesloten met een liedje en een door de leid(st)er hardop uitgesproken gebed. Daarna wordt afscheid genomen.

**Wees zelf enthousiast. Uw Kleuters en uw Kinderen worden erdoor aangestoken!
Wij wensen u veel succes!**

1. Jakob wil de eerste zijn

GENESIS 25:19-34

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

DE TWEELING

Met Genesis 25:19 begint een serie van verhalen over Jakob. De eerste zinnen van het eerste verhaal (19:34) doen denken dat Isaak de hoofdpersoon wordt, maar wie het uitleest, merkt dat dit een weinig opvallende figuur is, want na slechts enkele zinnen, spitst de schrijver de aandacht op zijn nakomelingen. Hoewel het om een verhaal gaat, springt vers 23 eruit als een gedicht, dat in feite een orakel is. Het is gericht aan Rebekka, die een periode van 20 jaar van onvruchtbaarheid achter de rug heeft. Dit moet veel spanning, verdriet en teleurstelling met zich mee hebben gebracht (kinderloosheid in het Oude Midden Oosten betekende een ware ramp). Ondanks dit negatieve, mag Rebekka blij zijn met een man als Isaak, die bij God erop aandringt de onvruchtbaarheid te laten ophouden.

Wanneer dan eindelijk Rebekka zwanger wordt, dan krijgt ze een tweeling, die al voor de geboorte met elkaar overhoop ligt. Ze begrijpt er niets meer van! Eerst onvruchtbaar, nu meer dan vruchtbaar: een tweeling! Als ze bij God te rade gaat, dan krijgt ze een orakel te horen. Hoe dit precies in zijn werk is gegaan, weten we niet, maar de verteller brengt het in dichtvorm:

Twee volkeren zijn in uw schoot,
twee natiën zullen vanuit uw binnenste uiteengaan.
De ene natie zal de andere te sterk zijn
en oud zal jong dienen.

Met dit orakel mag Rebekka het doen! De twee kinderen zullen zonen zijn en stamvaders van volkeren worden. Werkelijk iets om zich over te kunnen verheugen! Maar ... zij zullen uiteengaan. De geschiedenis herhaalt zich: Abraham en Lot gingen uit elkaar omdat ze samen teveel

(kudden, dienaren) hadden. Dit gebeurt later met Jakob en Esau net zo: "Want hun have was te veel dan dat zij konden samenwonen, ..." (36:7). Vullen we de namen in het orakel in, dan krijgen we

Jakob en Esau (de ene zal de andere te sterk zijn)
dan

Esau en Jakob (de oudste zal de jongste dienen)

Dit is een verrassende en schokkende boodschap voor Rebekka, omdat het tegen het gewoonterecht ingaat. De oudste dient de belangrijkste te worden, maar hier wordt aangekondigd, dat het de jongste zal zijn. Dat dit gebeuren zal, schijnt onafwendbaar te zijn: het Godswoord staat er garant voor!

Daarna volgt een beschrijving van de geboorte. Was er tijdens de zwangerschap al sprake van strijd - de kinderen stieten in haar binnenste tegen elkander - de omstandigheden bij de geboorte verraden hoe de uitkomst ervan zal zijn: Jakob is de tweede, maar hoe jong hij ook is (hij komt net kijken) hij wil de eerste zijn.

De resterende verzen van het verhaal schetsen, hoe Jakob zijn eerste slag thuis haalt. Hij ontfutselt Esau het eerstgeboorterecht door hem op een zwak punt van zijn karakter te pakken. Esau is jager geworden en kan daardoor, zonder het misschien te willen, de genegenheid van zijn vader Isaak winnen, want deze houdt enorm veel van gebraad (28). Jakob werd een herder van kleinvee en verbouwde misschien ook het een en ander. Hij is een halfnomade die huiselijk is ingesteld (27). Zijn moeder Rebekka houdt het meest van hem, maar de reden van die liefde wordt niet in de tekst vermeld.

Was het omdat hij veel thuis - dus bij zijn moeder - bleef? Het blijft gissen, maar het gezin is zodoende wel verdeeld. Esau en Isaak aan de ene zijde en Jakob en Rebekka aan

de andere zijde. In 29 begint de scene van de linzensoep, waarin Jakob zijn slag slaat.

De schrijver vertelt het meesterlijk en zijn manier van vertellen verradt meteen een heleboel accenten in het gebeurde.

- A Jakob had een soep gekookt
- B toen Esau thuiskwam uit het veld, vermoeid.
- C Esau zei tot Jakob: geef me toch te slurpen van dat rode, dat rode daar, want ik ben bekaf.
- D Jakob zei: verkoop dan nu je eerstgeboorterecht aan mij!
- X Esau zei: Ik ga toch dood, wat heb ik aan dat recht?
- D' Jakob zei: zweer het mij nu! Hij zwoer het hem en zo verkocht hij zijn eerstgeboorterecht aan Jakob.
- C' Jakob gaf Esau brood en linzensoep. Deze at en dronk,
- B' hij stond op en ging weg.
- A' Zo verachtte Esau het eerstgeboorterecht.

Het verhaal wordt bondig en kort verteld, maar mist alles behalve zijn effect. De stemming van Esau komt prima uit de verf: hij komt thuis, ongeduldig en onverschillig met betrekking tot het eerstgeboorterecht. Voor hem telt maar één ding: “eten”! Jakob profiteert van zijn gemoedstoestand, berekent koelbloedig, slaat ongenadig toe en haalt binnen wat hij zo fel begeert: “het eerstgeboorterecht”! Beide zijn passievolle mensen, die ieder op hun wijze, hun beoogde doel snel, en zonder rekening met andere belangrijke gegevens in het leven, willen bereiken.

De compositie van het verhaal geeft duidelijk aan dat in 32

het dieptepunt is bereikt: Esau gaat door de knieën. Tevens is het morele dieptepunt: de schrijver beoordeelt de uitspraak van Esau in 32 als zeer negatief. “Zo verachtte Esau het eerstgeboorterecht”. In die tijd een niet te vergeven gedrag. Jakob wordt beschreven als diegenen die zijn broer met goede zorgen omringt, om hem vervolgens zijn recht afhandig te maken. Jakob wil de eerste zijn en zet daar alles op. Door gebruik te maken van Esau's zwakheid bereikt hij zijn doel. Het eerstgeboorterecht behandelt hij als koopwaar! Op deze manier probeert Jakob het orakel - of hij dit nu kende of niet - zelf te verwezenlijken.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: laat je broer of zus het beste houden.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo tweeling
ma Esau, Jakob
di Esau - bos, schieten, sterk
Jakob - schaap, tent, jonger
wo wat van dat rode brouwsel,
mij, eerst, eerst.
do Esau ruilt met Jakob, Jakob wordt de eerste.
vr 1. Jakob en Esau zijn een tweeling
2. Esau kan heel goed wilde dieren schieten
3. Jakob zorgt goed voor de schapen van zijn vader.
2. leertekst
Genesis 25:31 - "verkoop mij dan eerst uw eerst geboorterecht".

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.1.3, 2.1.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (1.13.1)
2. inleiding
geen
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, S8, S10,
figuren: 20, 53, 54, 99, 109, 110, 112, 112a,
207, 262, 292
4. bespreking
werkboekje les 1, ingekleurde leertekstcirkel (2.1.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.1.2)
5. toepassing
vel papier, kleurpotloden, karton, scharen,
lijm, stof, stokjes.
6. liedboekjes
Alles Wordt Nieuw III, nr. 1
Alles Wordt Nieuw IV, nr. 1
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25

D.VERTELLING

1. het begrip 'eerstgeboorterecht' 'vertalen' we met "de eerste willen zijn". Jakob is de tweede met eigenlijk geen rechten. Alleen de eerste telde in de tijd van Isaak. De eerste moest de naam voortzetten en de erfenis beheren. Rebekka heeft tijdens de zwangerschap van God te horen gekregen, dat de oudste de jongste dienstbaar zal zijn. Verder kan men er niets meer over lezen. De schrijver van het verhaal zegt niet of Rebekka haar lievelingszoon de voorspelling van God heeft verteld. Als dat het geval is, dan is het mede daardoor, dat Jakob vindt dat hij recht heeft op het eerstgeboorterecht. Indien niet, dan vervult Jakob zijn bestemming of opdracht als mens zonder er weet van te hebben.
2. in dit verhaal komen we weer in aanraking met Gods kennis van de menselijke geest, waardoor hij voorspellingen kan doen omtrent gebeurtenissen, die onwaarschijnlijk lijken. God hield niet meer van Jakob dan van Esau, maar hij wist, dat Jakob een beter bewaarder van het erfgoed zou zijn dan Esau. Het begrip zegen staat hierin centraal.
3. door middel van de toepassing proberen we de kleuters en kinderen te laten nadenken over het begrip belangrijkheid. Is het belangrijk om alles goed (of zelfs beter) te kunnen doen (dan een ander)? Gunnen we een ander iets beters of belangrijkers? Laat zien, dat streven naar een beter resultaat goed is, als dat niet ten koste gaat van iemand anders.
4. de titels bij de onderdelen van de vertelling zijn bedoeld als geheugensteuntje voor de leiding. Dus niet om te vermelden.

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
Elly en Rikkert II nr. 37

3. gebed

Lieve God,
wij zijn blij dat we met jongens en meisjes in de kindersab-
batschool zijn. Wij komen hier om voor u te zingen en met u te
praten, maar ook om naar de juf (meester) te luisteren die over
u en over de Bijbel zal vertellen. Help ons om alles goed te
onthouden en help ons vooral om te doen wat u ons leert. Amen

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: een vrouw voor Isaak

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zijn dit op dit plaatje (2.1.3)?
- waarom is Eliëzer naar een ver land gereisd?
- wie helpt hem bij het zoeken naar een vrouw voor Isaak?
- welke vrouw zal de vrouw van Isaak worden?
- wat moet zij doen?

- waar gaat Rebekka op dit plaatje naar toe (2.1.4)?
- wil Rebekka met Isaak trouwen?
- kent Rebekka Isaak al?
- wacht Isaak thuis op haar?

kijk naar de leertekstcirkel (1.13.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Rebekka wordt de bruid”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:
2.1.3, 2.1.4 en 1.13.1 (van vorige les)

liedjesboek:

A.W.N. III, nr. 1

2. inleiding: Freddy en papa willen het beste voor elkaar

a. vertelling

De kamer ziet er kaal uit, de twee oude banken zijn weg. Morgen komen er andere banken. Gelukkig staat er nog de grote leunstoel. Freddy gaat erin zitten. Het kussen veert een beetje op en neer en de stof voelt zacht aan. “Zo, nu ga ik fijn plaatjes kijken”, denkt Freddy. Hij bekijkt alle plaatjes in het boek. Na een tijdje wordt hij moe. Hij knikkebolt. Freddy doet zijn ogen dicht. Plof, daar valt het boekje op de grond. Maar Freddy merkt het niet, want ... hij slaapt!

Na een tijdje wordt Freddy wakker. Wat kraakt daar? Hij gluurt door zijn oogspleetjes. O, daar zit papa, op een krukje. Hij leest de krant. “Dag pap”, zegt Freddy. “Zo jongen, goed geslapen? Ik heb je lekker in de stoel laten slapen”, zegt vader. Vader geeuwt. Maar dit krukje zit niet echt lekker!”

“Papa, nu moet jij in de stoel gaan zitten”, zegt Freddy. Hij duwt papa naar de grote stoel toe. “Wat lief van je Fred”, zegt vader. “Nu kan jij lekker zitten lezen”. Maar na een tijdje kraakt de krant niet meer. Er klinkt zacht gesnurk! ... Wat denk je dat vader doet?

b. liedje

“Jakob krijgt de zegen mee”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

geen

activiteit:

kringgesprek:

- wat doet Freddy als hij een boek leest?
- waar zit hij dan?
- wat zit vader als Freddy wakker wordt?
- wie heeft de beste plek?
- blijft Freddy in de makkelijke stoel zitten?
- wat is beter het beste of het slechtste weg te geven?
- noem eens een voorbeeld?

liedjesboek

A.W.N. IV, nr 1

3. bijbelverhaal: Esau en Jakob en hun geboorterecht

a. de geboorte van de tweeling

Wat zijn Rebekka en Isaak blij, nu ze weten dat Rebekka een kindje zal krijgen! Wat een verrassing als er niet één, maar twee kinderen worden geboren! Het zijn twee jongetjes. Ze worden Esau en Jakob genoemd. Esau is de oudste. Hij is net iets eerder geboren dan Jakob!

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 28a met 20, 99, 112, 112a, zonder 53, 54, 262, 292
(S4, S7, S8, S10, 20, 99, 112, 112a, 207)

b. de baby's groeien op

Esau en Jakob worden al gauw groter en groter. Net als alle kinderen spelen ze met elkaar. Ze wonen met hun vader en moeder in een grote tent. Hun vader Isaak, heeft een heleboel schapen, koeien en andere dieren om voor te zorgen. Als Esau en Jakob groter zijn, mogen ze ook meehelpen.

materiaal:
B.I.V. 28a met 109, 110, zonder 53, 54, 262, 292
(S4, S7, S8, S10, 109, 110, 207)

c. Esau

Esau is graag buiten. Hij vindt het heerlijk om door het bos te lopen en door het grasland. Esau is een jager. Als hij zo'n hele tijd weg is geweest, heeft hij een reuze honger!

materiaal:
B.I.V. 28a zonder 54, 262, 292
(S4, S7, S8, S10, 53, 109, 110, 207)

d. Jakob

Jakob houdt niet zoveel van de bossen. Hij houdt ook niet van jagen zoals Esau. Jakob is graag dicht bij huis en zorgt voor de dieren om zich heen. Jakob is een herder. Hij houdt ook van koken en vaak kookt hij lekkere dingen!

materiaal:
B.I.V. 28a zonder 53
(S4, S7, S8, S10, 54, 109, 110, 207, 262, 292)

e. Esau's onverschilligheid

Esau is de eerste en Jakob is de tweede zoon van Isaak en Rebekka. Esau zal later het land mogen hebben, waar zijn vader en moeder nu wonen. Jakob zal later als hij groot geworden is, ergens anders moeten gaan wonen. Het kan Esau niet zoveel schelen. Hij houdt veel meer van jagen, dan van het verzorgen van de dieren.

materiaal:
B.I.V. 28a
(S4, S7, S8, S10, 53, 54, 109, 110, 207, 262, 292)

f. Jakob wil wel de eerste zijn

Op een dag heeft Jakob lekkere linzensoep gemaakt. Esau komt hongerig thuis. Hij heeft heel lang gejaagd. Hmm, wat ruikt die soep lekker! Esau vraagt direkt aan Jakob of hij wat soep mag hebben. Jakob bedenkt een heel slim plan. Esau mag de soep hebben als Jakob dan de eerste mag zijn. Dan is later al het land van Jakob!

Esau kan het niet zoveel schelen. Hij heeft een heel erge honger. "Ja, ja, dat is goed", zegt hij ongeduldig, "geef me nu maar vlug wat soep". "Maar eerst moet je me beloven, dat ik voortaan de eerste mag zijn", zegt Jakob. Dat belooft Esau. Nu krijgt hij van Jakob een bord heerlijke soep. Nu is Jakob de eerste, maar niet op een eerlijke manier.

materiaal:
B.I.V. 28a
(S4, S7, S8, S10, 53, 54, 109, 110, 207, 262, 292)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zijn dat op dit plaatje (zo)?
- wat zijn Rebekka en Isaak van elkaar?

aan Kinderen:

- waarom bidden ze tot God?
- wat geeft God als antwoord?
- hoe noem je twee kinderen die vlak na elkaar worden geboren?
- hoe hebben jullie de gezichtjes ingetekend?

aan Kleuters:

- hoeveel baby's hebben Rebekka en Isaak gekregen (ma)?
- zijn het jongetjes of meisjes?
- lijken de baby's op elkaar?

aan Kinderen:

- hoe heet het oudste jongetje?
- hoe heet het tweede jongetje?
- wie bedanken Rebekka en Isaak voor hun baby's?

aan Kleuters:

- hoe heten de jongens op dit plaatje (di)?
- wie is er jager geworden?
- wie zorgt er liever voor de schapen?

aan Kinderen:

- welke woorden horen er bij Esau?
- en welke bij Jakob?

aan Kleuters:

- wat heeft Jakob voor Esau gemaakt (wo)?

aan Kinderen:

- wat wil Esau?
- wat zegt Jakob?

aan Kleuters:

- wilde God dat Jakob de eerste werd (do)?
- wie moest daarvoor zorgen?

aan Kinderen:

- moest Jakob op God vertrouwen?
- maar wat deed Jakob?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.1.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 25:31.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- weet je waarom het eerst geboorterecht zo belangrijk is?
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- over welke kinderen ging het deze week?
- welke drie zinnen heb je gevonden?

c. liedje

“Jakob krijgt de zegen mee”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.1.1, voorgeknijpte
2.1.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.1.1
ophangen, 2.1.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
A.W.N. IV, nr 1

5. toepassing: wie kiest wat?

a. activiteit

Isaak, Rebekka, Esau en Jakob woonden vroeger niet in een huis maar in een tent. Vandaag gaan we proberen zo'n tent te maken.

Op elke tafel ligt materiaal en we splitsen ons op in drie groepjes. De ene groep mag de tent tekenen, de tweede groep mag er één maken van karton en de derde groep één van stof.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit. alle kleuters/kinderen zitten in drie groepjes aan tafels.
materiaal:

I vel papier, kleurpotloden

II. karton, schaar, lijm.

III stof, stokjes, schaar.

activiteit:

Splits de groep op d.m.v. lootjes trekken met plaatjes, of kleurtjes o.i.d. Op deze manier kunnen ze niet kiezen in welke groep ze komen.

Elke groep krijgt de opdracht: maak een tent van het materiaal dat je gekregen hebt.

b. kringgesprek

- vonden jullie het leuk om een tent te bouwen?
- had je liever het materiaal van de andere tafel gehad?
- als je mag kiezen, kies jij dan altijd het beste voor je zelf?
- hoe vind je het als je ziet dat een ander het beste kiest?
- wat is beter, dat je het beste materiaal voor jezelf houdt of dat een ander het beste materiaal krijgt?
- wat vonden jullie van het verhaal van Jakob en Esau?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. liedje

“Jakob krijgt de zegen mee”

liedjesboek:
A.W.N. IV, nr 1

2. gebed

Lieve Vader in de hemel,
wij zijn allemaal uw kinderen. Wij zijn broertjes en zusjes van elkaar. Wij loven en prijzen u omdat wij allemaal door uw liefde leven. Help ons lieve Vader om dankbaar te zijn voor alles wat we van u hebben gekregen. Laat ons niet alles voor onszelf houden. We kunnen best met onze broertjes en zusjes delen. Help ons vooral om niet het beste en het grootste te willen. Anderen mogen best voorgaan. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

2. Jakob vlucht weg van Esau

GENESIS 27:1-46; 28:10-22; 29:1-30

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

In de eerste tekst wordt het bedrog van Jakob beschreven. Eigenlijk dat van Rebekka en Jakob, want zij bedenkt het plan en Jakob voert het maar al te gretig uit ... want dit past volledig in zijn straatje. Rebekka vervult dus in het hele verhaal een sleutelpositie. Zij is het die het gesprek van Isaak en Esau afluistert (27:4,5) en haar maatregelen treft. Zij is het ook die na het bedrog, wanneer Esau kwaad is en zich voorneemt Jakob uit de weg te ruimen, ingrijpt en door middel van een uitvlucht Jakob veilig laat wegtrekken. Beiden zijn bedriegers en trekken voorlopig aan het langste eind. Beiden willen, kost wat kost, het godsorakel verwerklijken, terwijl er juist in dat orakel geen sprake is van een of andere opdracht in die richting.

Het plan wordt zorgvuldig in alle details door haar uitgekiend en als Jakob op enig gevaar wijst (27:11,12) weet ze ook daar een oplossing voor (27:15-17). Toch blijkt uit het verhaal Jakob niet minder sluw en wreed dan zijn moeder te zijn. Dat had hij trouwens al eerder bewezen (25:19-34). Hij is niet alleen wreed ten aanzien van zijn broer, maar hij schrikt er ook niet voor terug zijn oude vader te bedriegen en voor te liegen en dat zelfs met de naam van God in zijn mond (27:20). Voor Rebekka en Jakob zijn er dus geen verontschuldiging en geen verzachtende omstandigheden aan te voeren. Hun gedrag is gewoonweg onfatsoenlijk, gewetenloos en wreed!

Tegenover dit tweetal staan Isaak en Esau als de bedrogenen. Isaak wordt bedrogen door de verkleedpartij van Jakob, hoewel hij zich duidelijk argwanend opstelt. Het lijkt hem allemaal wat snel gaan. De stem lijkt maar al te veel op die van Jakob en daarom zijn directe vraag aan de man die voor hem geknielend zit. Op zijn woord gelooft hij hem en loopt in de val. Isaak schenkt de zegen waar Jakob zo naar haakte. Wanneer dan Esau ten tonele verschijnt dan schrikt hij "geweldig" (27:33) en ... Esau raakt het nog harder:

"Zodra Esau de woorden van zijn vader hoorde, gaf hij een luide en bittere schreeuw" (27:34). Beiden staan machteloos tegenover het gegeven feit. De zegen is gegeven en kan niet meer ongedaan worden gemaakt. In het Oude Israël betekent zegenen: geladen spreken, woorden van macht en kracht uiten. Esau is zich daar terdege van bewust en smeekt om een andere zegen. Maar Isaak kan niet aan zijn verzoek voldoen, want zijn woorden lijken eerder een vloek in de oren van de oudste zoon"... en gij zult uw broeder dienen." Juist zoals het godsorakel het had voorspeld. Slechts een glimp van hoop weerklinkt in de laatste woorden van de spreuk: "... En het zal geschieden wanneer gij u krachtig inspannt, dat gij zijn juk van uw hals zult afrukken." Dat is de enige troost die Isaak aan zijn diep in zijn binnenste gekwetste en bedrogen zoon kan geven.

De ontstuijende Esau kan en wil het daar niet bij laten zitten en zint op wraak. Aan zijn moeder Rebekka heeft hij te danken dat zijn plan op niets uitloopt. Deze wil een confrontatie van haar beide kinderen vermijden en krijgt van Isaak gedaan dat Jakob er op uit mag trekken om zich een vrouw te vinden in haar familie. Zij omkleedt dit met doorslaggevende redenen (27:45).

Het laatste in haar woorden geeft aan dat zij hoge ambities koestert en de belofte van God die de familie en nageslacht van Abraham aanging au serieus neemt! Maar ook Isaak blijkt van het idee gecharmeerd te zijn, want daar had de verteller al eerder op gewezen (26:35).

Zo mag dan Jakob met zijn vaders zegen - een andere dan de vorige nu - vertrekken. Hij krijgt toestemming en geeft er gehoor aan. Nu opeens toont hij zich een gehoorzame zoon, maar ... omdat het hem goed uitkomt, want hij moet er snel vandoor: Esau !

Op de valreep krijgt hij Abrahams zegen nog mee (28:3,4). Het geluk schijnt met de onrechtvaardige te zijn. Esau van zijn kant ziet zijn opzet in rook opgaan en weet niet anders

dan een poging te doen om zijn ouders gunstig ten aanzien van hem te stemmen door een nicht van hem te trouwen, een dochter van Ismaël. Hoopt hij toch nog op herstel van zijn positie? Het lijkt eerder een wanhoopsdaad, die echter moeilijk af te keuren valt!

De tweede tekst is bondiger (28:10-22). We treffen hier alleen Jakob aan, die niet comfortabel op reis is, maar op de vlucht. Daar op die plaats (die niet meteen met name genoemd wordt) krijgt hij voor het eerst in zijn leven met God te maken ... de ontwerper van de beloften en zegeningen aan Abraham en Isaak. Hij ontmoet er geen vertoornde God, die razend is om de misselijke daden van Jakob, maar een God die zijn trouw aan hem wil beloven, omdat hij zijn belofte ten aanzien van Abraham wil nakomen. Het gedrag van Jakob doet er dan niet toe, want het verbond met zijn grootvader staat voorop. In de verzen 13 en 14 treft men nogmaals de Abrahamszegen aan. De inhoud van vers 15 moet een enorme troost voor de vluchtende en bevreesde Jakob zijn geweest. God benadert deze negatief ingestelde

en zeer egoïstisch behepte mens, zeer positief. Dat wil echter allemaal niet zeggen dat Jakob vrijuit gaat. Deze krijgt de rekening voor zijn daden nog wel gepresenteerd. Tijdens zijn verblijf bij Laban wordt de bedrieger op zijn beurt dubbel en dik bedrogen. Je zou zeggen: een straf met terugwerkende kracht. Daar moet de lezer zelf maar achter komen.

Wat Jakob in zijn droom ziet is niet een ladder van hout, maar een soort statietrap, die als het ware hemel en aarde verbindt. Concreet wordt hiermee de relatie van God en de mens met wie hij zijn verbond sluit, aangegeven. Dit maakt zo'n indruk op de eenzame en bevreesde Jakob dat deze een gelofte doet. Als God in de toekomst achter hem zal staan en hem na een succesvolle tijd terug naar zijn ouderlijk huis zal voeren, dan zal hij in deze God, de God van Abraham en zijn vader Isaak, herkennen en daar dan ook verder naar handelen.

Het derde verhaal (Genesis 29) spreekt voor zichzelf. Jakob krijgt een deel van zijn verdiende loon, want ook de toekomst beloofd nog wat te worden.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: besef dat God je niet in de steek laat, ook al maak je fouten.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo zegen, Esau, Esau, eerste.
ma eerlijk
di Jakob, Esau
wo Haran, hij vlucht
do ik laat je niet in de steek
vr 1. Jakob gaat op weg naar zijn oom
Laban
2. roept, zegen, doe, gaat,
alleen, baas
- leertekst
Genesis 28:15 - "ik laat je niet in de steek"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.2.3, 2.2.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.1.1)
- inleiding
knuffelhond
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, S8, S10, S13, S15.
figuren: 10, 22, 40, 54, 74, 75, 194, 207, 223
- bespreking
werkboekje les 2, ingekleurde leertekstcirkel (2.2.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.2.2)
- toepassing
bal
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 4
Alles Wordt Nieuw IV, nr. 1
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

- de wijze waarop er wordt bedrogen, wordt sober verteld. Belangrijker is het uit te laten komen dat er twee plannen bestaan met hetzelfde doel: Jakob als eerste in plaats van Esau. Jakobs plan leidt tot angst en uiteindelijke vlucht: Gods plan zou leiden tot zegen en geluk: hij kent immers ieders hart.
- de droom, die Jakob onderweg heeft, is vol symboliek. De statietrap tot boven in de hemel zegt veel meer, dan we de kleuters en kinderen kunnen vertellen. God spreekt tot Jakob door middel van een droom; Jakob heeft nu immers begrepen, dat hij God zelf heeft buitengesloten, toen hij zijn plan ten uitvoer bracht. Wat Jakob met een list heeft verkregen, wil God hem toch geven op zijn tijd en volgens zijn belofte.
- de kennismaking van Jakob met het huis van Laban wordt niet verteld. Belangrijk is, dat Jakob aan het einde van zijn reis weer een thuis vindt: hij gaat daar wonen, werken en verwerft zijn gezin en bezit.
- God wil ons helpen beter te luisteren naar zijn raadgevingen en waarschuwingen, maar wij zijn het zelf, die voorzorgsmaatregelen moeten nemen. Laat dit goed in de toepassing naar voren komen.
- de verteller veroordeelt Jakobs gedrag niet. Dat verwondert ons, maar dit is één van de beginselen van de Tora (Gods onderricht), waarbij de hoorder of de lezer zelf de conclusie moet leren trekken. Deze manier van onderwijzen/opvoeden heeft meer effect. Zo moeten ook wij dit verhaal vertellen. De kleuters/kinderen zullen zelf de conclusie trekken: de bedrieger bedrogen!

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Vader, die van ons houdt,
wij loven u om alle mooie dingen die u aan ons heeft gegeven.
Wij danken u om onze papa en onze mama, om ons broertje of ons zusje. Wij zijn blij met onze juf (meester) in de kindersabbatschool en met de predikant van onze kerk. Wij zijn blij dat wij niet alleen zijn. Dank u wel, in de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Esau en Jakob en hun geboorterecht

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zie je op dit plaatje (2.2.3)?
- wat is een tweeling precies?
- wie was het eerst geboren Esau of Jakob?
- God zei dat de tweede de eerste zou zijn. Wat bedoelde hij daar mee?

- wat had Jakob op dit plaatje gemaakt (2.2.4)?
- had Esau honger toen hij van het jagen thuis kwam?
- waarom had Jakob soep voor Esau gemaakt?
- wat moest Esau precies aan Jakob geven?
- waarom is het eerstegeboorterecht zo belangrijk?

kijk naar de leertekstcirkel (2.1.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jakob krijgt de zegen mee”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

2.2.3, 2.2.4 en 2.1.1 (van vorige les)

liedjesboek:

A.W.N. IV, nr. 1

2. inleiding: na een gemaakte fout iemand (een dier) niet in de steek laten

a. vertelling

Bij Betty en Freddy logeert Flap, de hond van de burens. Flap heeft altijd honger. Hij lust alles! Op straat lijkt hij wel een stofzuiger: wat hij vindt, eet hij op: een oude boterham, een afgekloven appeltje, hap schrok, in twee tellen is alles verdwenen! Onder de keukentafel, staat de mand van Flap. “Kijk Flap toch eens liggen”, roept Betty. “Wat kijkt hij toch lief.” “Wat ligt er naast zijn mand?”, vraagt moeder. Freddy raapt ‘t op. “Bah, nat papier”, roept hij. Moeder kijkt eens goed. “Wel - heb - ik - ooit,” roept ze verbaasd. “Hier heeft kaas in gezeten. Wie zou die opgegeten hebben?”. “Hij” Freddy en Betty wijzen naar Flap. Nu kijkt Flap heel schuldig. “Hij weet dat hij iets stouts heeft gedaan”, zegt moeder. “Moet Flap nu terug naar de burens, mama?” vraagt Betty. “Nee hoor,” zegt mama. Hij heeft wel iets gedaan dat hij niet mocht doen. Maar we houden Flap bij ons. We laten hem niet in de steek!” En daar zijn Freddy en Betty héél blij om.

b. liedje

“Jakob droomt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

knuffelhond

activiteit:

kringgesprek:

- op wie moeten Freddy en Betty passen?
- wat heeft Flap gedaan?
- is moeder nu boos op Flap?
- moet hij terug naar de burens?
- wat geeft moeder als antwoord?

liedjesboek

A.W.N. II, nr. 4

3. bijbelverhaal: Jakob bedriegt zijn vader en vlucht naar Haran

a. Jakobs plan

Weet je nog dat Jakob nu de eerste is? Hij heeft met Esau geruild, maar Isaak, zijn vader, weet het niet. Isaak roept Esau. Esau moet Isaak wat lekkers brengen. Vlug bedenkt Jakob een plan. Als Esau weg is om 't lekkers te halen, dan zal Jakob naar zijn vader gaan. Hij trekt de kleren van Esau aan.

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 28b met 40 zonder 74.
(S4, S7, S8, S10, 22, 40, 194, 207)

b. Isaak geeft alles aan Jakob

Isaak denkt, dat Esau binnenkomt. Hij hoort Jakobs stem. Hij voelt de kleren van Esau. Dan moet hij toch Esau zijn. Isaak eet het lekkers wat Jakob hem heeft gegeven. Isaak belooft dat Esau alles mag hebben als Isaak dood is. Maar het is Esau niet, het is Jakob! Nu is Jakob echt de eerste, nu heeft zijn vader alles aan hem beloofd!

materiaal:

B.I.V. 28b
(S4, S7, S8, S10, 22, 74, 194, 207)

c. Esau's boosheid en teleurstelling

Als Esau thuiskomt, hoort hij, dat Isaak alles aan Jakob heeft beloofd. Jakob is met een leugen de eerste geworden. Maar: beloofd is beloofd! Daar kan Esau niets meer aan veranderen. Esau is vergeten, dat hij zelf met Jakob heeft geruild. Maar nu wil hij weer de eerste zijn.

materiaal:

B.I.V. 28b met 40 zonder 74.
(S4, S7, S8, S10, 22, 40, 194, 207)

d. Jakob vlucht

Rebekka, de moeder van Jakob en Esau, merkt dat Esau met boze plannen rondloopt. Ze zegt tegen Jakob, dat hij weg moet gaan. Een oom van Jakob woont in een ander land, in Haran. Daar moet hij maar zolang naartoe, totdat Esau niet meer boos op hem is. Jakob pakt een paar spulletjes in en gaat op reis. Hij wilde zo graag de eerste zijn. Hij heeft zelfs zijn vader daarvoor zijn vader bedrogen. Nu is hij erg bang voor Esau en moet hij vluchten. Hij moet weg naar een ver land, helemaal alleen.

materiaal:

B.I.V. 29a met 54, zonder 10, 75, 223.
(S8, S13, S15, 54)

e. Gods plan en belofte

Jakob loopt en loopt, steeds maar verder weg van zijn vader en moeder. Als het avond wordt, gaat hij zomaar op de grond liggen, zo moe is hij. Hij valt in slaap. Dan praat God in een droom met hem: "Jakob, ik heb aan je moeder Rebekka beloofd, dat je de eerste zou worden, en dat zal ook gebeuren. Je bent nu bang, maar ik wil je helpen, als je mij wilt vertrouwen". Na lange tijd zul je teruggaan naar je eigen land en daar wonen en de eerste zijn. Waar je ook zult zijn, ik zal bij je zijn". Als Jakob wakker wordt, herinnert hij zich de droom en voelt zich niet meer zo alleen. God is bij hem!

materiaal:

B.I.V. 29a
(S8, S13, S15, 10, 75, 223)

4. bespreking

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zijn dat op dit plaatje (zo)?
- wie is er heel erg oud en blind geworden?
- wat moest Esau van Isaak doen?
- wie heeft dat allemaal gehoord?

aan Kinderen:

- wat wil vader Isaak geven?
- aan wie wil hij de zegen geven?
- wat doet Jakob dan?
- waarom doet Jakob net of hij de eerste is?
- wie heeft hem daarbij geholpen?

aan Kleuters:

- welk zoon is hier bij Isaak (ma)?
- wie luistert er mee?
- weet Isaak dat het Jakob is?

aan Kinderen:

- waarom bemerkt Isaak geen verschil?
- is het eerlijk wat Jakob heeft gedaan?
- wat zal Jakob allemaal krijgen nu hij de eerste is?

aan Kleuters:

- welke zoon is er nu bij Isaak (di)?
- wat vraagt Esau aan Isaak?
- schrikt vader Isaak nu?

aan Kinderen:

- waarom schrikt Isaak zo?
- aan wie gaf hij de zegen voor de eerste zoon?
- voor wie was die eigenlijk?

aan Kleuters:

- wat zegt moeder Rebekka hier tegen Jakob (wo)?
- is Esau erg boos?

aan Kinderen:

- wat gaat Jakob doen?
- waar woont zijn oom Laban?

aan Kleuters:

- wie ligt er te slapen op dit plaatje (do)?
- voelt Jakob zich alleen?

aan Kinderen:

- waar droomt Jakob over?
- wie staat er boven aan de ladder?
- wat staat er bij jullie op de ladder?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.2.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 28:15.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- laat God ons wel eens in de steek?
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke zin heb je in het doolhof op je werkblad gevonden?
- wil wil de zinnnetjes van oefening 2 voor lezen?

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.2.1, voorgeknijpte
2.2.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.2.1
ophangen, 2.2.2 uitdelen en op
plakken

- c. liedje
“Jakob droomt”

liedjesboek:
A.W.N. II, nr. 4

5. toepassing: steun elkaar als je in de problemen zit

a. activiteit

Vandaag gaan we een rollenspelletje doen. We hebben nodig een moeder, een boze buurman, een groepje jongens en/of meisjes en een bal.

De groep kinderen is heel gezellig aan het spelen, tot één van de kinderen per ongeluk de bal door de ruit van de buurman gooit. De buurman komt boos naar buiten en pakt de boosdoener bij zijn arm. Hij neemt de boosdoener mee naar zijn moeder.

De hele groep gaat met het kind mee. En de moeder hoort de boze buurman aan. Daarna vraagt ze aan de kinderen wat er is gebeurd. Ze zegt tegen de buurman, sorry het was een ongelukje. We zullen uw ruit laten maken.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
bal
activiteit:
speel het rollenspel en laat alle kleuters/kinderen mee spelen.

b. kringgesprek

- wat waren de kinderen aan het doen?
- wat gebeurde er op een gegeven moment?
- wie was er heel erg boos?
- hoe reageerde de boze buurman?
- lieten de kinderen de boosdoener in de steek?
- wat deden ze dan?
- liet de moeder de boosdoener in de steek?
- maken jullie wel eens fouten?
- moet je iemand die een fout maakt in de steek laten?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. liedje

“Jakob droomt”

liedjesboek:
A.W.N. II, nr. 4

2. gebed

Lieve Vader,
soms doen we wel eens wat niet hoort. Soms doen we papa of mama verdriet. We doen ook wel eens lelijk tegen ons broertje of zusje of tegen de kinderen van de sabbatschool. We luisteren ook wel eens niet naar onze juf (meester). Ook zeggen we niet altijd gedag tegen onze predikant. Help ons Here om te weten dat u ons nooit alleen laat, ook al hebben we verkeerd gedaan. Help ons ook lieve Vader om daar spijt van te hebben. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

3. Jakob en Esau worden weer vrienden

GENESIS 31:11-55; 32:1-21; 33:1-18

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Wil men de betekenis van de hoofdstukken 32 en 33 van het boek Genesis goed begrijpen, dan moet men rekening houden met de hele vorige levensloop van Jakob. Jakob heeft eerst het eerstgeboorterecht van zijn tweelingbroer Esau ontfutselt en daarna ook nog eens de zegen die zijn vader Isaak oorspronkelijk aan Esau zou geven. Uit angst voor zijn broer is hij gevlucht en moest hij ver van huis een nieuw bestaan opbouwen. Dat is niet van een leien dakje gegaan. In Laban ontmoette Jakob een grotere bedrieger dan hijzelf en hij heeft daar fel onder geleden. Na twintig jaar van vernedering krijgt Jakob de opdracht van God terug naar het land van zijn geboorte te keren (31:3) en ziet zich genoodzaakt, bang als hij is, een grootsscheepse vlucht te organiseren tijdens Labans afwezigheid. Wanneer deze laatste er achter komt dat Jakob er van door is, moet God ingrijpen om deze er van te weerhouden Jakob kwaad te doen (31:24). Jakob kan na een door hem gevreesde ontmoeting met zijn oom, eindelijk vrijuit gaan, nadat beiden zich ertoe verbinden elkaar niet meer voor de voeten te lopen. Met dit laatste gegeven landt men bij hoofdstuk 32 aan. Het moeilijkste voor Jakob moet nog komen: zijn broer Esau weer onder de ogen komen. Uit angst is hij van hem weggevlucht, met misschien nog grotere angst moet hij hem nu tegemoet gaan. Hij wil zijn genegenheid verkrijgen door aan te geven dat hij een vermogend man is geworden (32:4-6) en door zichzelf zijn knecht en Esau zijn heer te noemen. Wanneer zijn boden hem vertellen dat Esau er met 400 man aankomt, raakt hij door en door bevreesd (32:7). In allerijl verdeelt hij zijn groep mensen en vee in tweeën om zodoende een kans te maken tenminste één groep te redden. In die noodsituatie doet hij een beroep op God en diens aan hem gedane belofte. Dit gebeurt uit pure angst. Na deze noodkreet organiseert hij een optocht van geschenken om Esau te verblinden en zijn te verwachten wraak te neutraliseren. De knechten die

de geschenken - in de vorm van vee - moeten begeleiden, krijgen de opdracht om aan Esau te vertellen dat zij Jakobs geschenk aan hem brengen en dat Jakob eraan komt. Zijn oogmerk wordt duidelijk in de tekst aangegeven: "Laat ik hem verzoenen met het geschenk dat voor mij uitgaat, en daarna wil ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mij goedgunstig zijn." Jakob probeert hem dus om te kopen! Jakob stuurt zijn mensen vooruit en blijft zelf achter om bij de Jabbok te overnachten.

In de verzen die deze overnachting vertellen, wordt er op een zeer diepzinnige, zeer compacte en niet gemakkelijk te begrijpen wijze uiteengezet dat er een ontmoeting tussen Jakob en God (in de verschijning van een onbekend persoon) plaatsvindt. Jakob is verplicht een gevecht op leven en dood met hem te voeren.

Hij komt met een zegen uit de strijd, doch niet zonder kleerscheuren. Het zou te ver voeren diepgaand op deze episode in te gaan, maar een zeer nauwkeurige ontleding van de tekst leert dat Jakob daar bij de Jabbok zijn oude mens weet af te leggen. Op die plaats en tijdens die strijd heeft hij "God gezien van aangezicht tot aangezicht" en is zijn leven behouden gebleven. In die confrontatie krijgt hij van God de naam Israël. Een nieuwe naam, - die zoals gebruikelijk in het Oude Midden Oosten - een nieuwe levensbestemming aangeeft. De naam Israël wordt in de tekst verklaard met: "gij hebt met God en de mensen gestreden en hebt overmocht" (32:28). Deze Strijder Gods kreeg wel eerst een flinke en blijvende klap op het heupgewricht te incasseren, waaruit kan worden opgemaakt dat zijn verleden hem niet ongeschonden de toekomst in laat gaan. Maar hij gaat die wel gelouterd en gezegend tegemoet. De verteller geeft aan dat na de strijd de zon opging toen hij door Pnuël was getrokken, net zoals de zon in zijn leven opging. Er staat immers een totaal andere Jakob tegenover Esau dan die van de dag ervoor. Bij Betel waar Jakob aan het begin

van zijn vlucht staat, gaat de zon onder in zijn leven (28:11) als gevolg van een reeks zeer negatieve daden. Daar ging hij een sombere toekomst tegemoet. Dat ligt nu bij de Jakob achter de rug.

Hoofdstuk 33 beschrijft dat de ontmoeting van de tweelingbroers, heel anders plaatsvindt, dan dat Jakob zich had voorgesteld (in Genesis 32). Hijzelf brengt verandering in zijn opstelling door niet meer achter zijn kudde, maar voor te gaan lopen. Hij is nu niet meer bang, maar hij wil zelf, Esau als eerste verwelkomen. Zijn instructie aan zijn mensen luidt nu anders. Zijn slavinnen met hun kinderen, daarna Lea met haar kinderen en uiteindelijk Rachel met Jozef vormen de stoet. Op het ogenblik van het treffen, buigt Jakob zevenmaal voor zijn broer, wat het beeld van totale onderwerping in het Oude Israël betekende (de vazal ten aanzien van zijn leenheer). De reactie van Esau is to-

taal onverwacht - althans voor Jakob (33:4). Alle woorden van Jakob en zijn hele houding typeren dat hij een ander - een bekeerd - mens is geworden. Ook Esau is niet meer dezelfde als vroeger. De tijd heeft er een evenwichtig en vergevingsgezinde man van gemaakt, die blij is zijn broer terug te zien en bereid is het verleden te vergeten en Jakob te vergeven. Jakob dringt bij hem er op aan zijn geschenken te ontvangen - niet als verzoeningsdaad, maar als blijk van dankbaarheid voor de door Esau aan hem bewezen genade. Hij laat Esau eerst vertrekken en voorop gaan ... Dit is het tegenovergestelde van wat hij als jonge man beoogde (namelijk zelf de eerste zijn). Nu behandelt hij Esau als de eerste en zichzelf als de laatste.

Genesis 33:18 leert dat hij behouden in Sichem aankomt, zoals hij van God had gesmeekt te Betel. De schrijver vertelt ons dus dat God zijn woord heeft gehouden en dat Jakob daar niet voor onderdoet (33:30).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: probeer weer goede vrienden te worden.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo doolhof
ma aan Esau zeggen dat Jakob terugkomt; naar Esau gaan
di mijn broeder, Esau, bevreesd
wo 400; Jakob, Esau, 7, kust
do neem dit aan alsjeblieft aan, als een geschenk van mij.
vr 1. boos, geschenk, blij, kus.
- leertekst
Genesis 33:10 - “neem dit alsjeblieft aan als een geschenk van mij”

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.3.3, 2.3.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.2.1)
- inleiding
knuffelhond, hondenriem
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S13, S16
figuren: 15, 17, 21, 51, 49, 89, 102, 124, 127, 153, 203.
- bespreking
werkboekje les 3, ingekleurde leertekstcirkel (2.3.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.3.2)
- toepassing
illustratie 2.3.5, kleurtjes, stiften, lijm, schaar.
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 4
Alles Wordt Nieuw III, nr. 2
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

- het verblijf van Jakob bij Laban en hoe hij zijn gezin en bezit heeft verworven, wordt niet verteld. Het wordt in enkele simpele feiten neergelegd: Jakob kreeg een gezin en bezit. De gespannen sfeer, die er ongetwijfeld is gaan heersen tussen Laban en Jakob (denk maar aan de wijze, waarop Jakob zijn dieren verwerft!), wordt niet aangestipt. Het is logisch, dat Jakob na verloop van tijd terug wil naar zijn eigen land. Hij gaat, wanneer God hem roept.
- Laban is boos, als hij merkt, dat Jakob zomaar is vertrokken. Het hoe en waarom wordt niet verteld. Het zou al te gedetailleerd zijn.
- de angst van Jakob moet groot zijn geweest, vooral als hij hoort, dat Esau al op weg is om hem tegemoet te komen. Met goede of met kwade bedoelingen? Dat is de grote vraag. Jakob is voortdurend met zichzelf in conflict. Welke maatregelen moet hij nemen? Kan hij zijn gezin wel blootstellen aan de dreigende gevaren? Hoe kan hij hen het beste beschermen? De zorg voor zijn gezin staat erg centraal voor Jakob. Immers wat was een oosters man zonder gezin? De strijd met “een man” wordt niet gemeld, omdat dit een te moeilijk verhaal voor de kleuters en kinderen is. Zeker, is dat door de nachtelijke strijd, Jakob tot bekering kwam en moed kreeg om de volgende dag onder ogen te zien.
- de ontkenning: Esau omhelst Jakob. Hij had niets kwaads in de zin! Hoe vaak maken wij ons geen zorgen om iets, wat helemaal niet gaat gebeuren!

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Here God, dank u dat u ons veilig in de kindersabbatschool hebt gebracht. Onderweg van huis naar de kerk waren er auto's en fietsers en toch zijn we hier goed aangekomen. Wij willen nu voor u zingen en tot u bidden. Wij willen graag naar het verhaal uit uw Bijbel luisteren. Help ons om goed op te letten. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jakob bedriegt zijn vader en vlucht naar Haran

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie krijgt hier de zegen van Isaak (2.3.3)?
- was Jakob ook de eerstgeborene?
- wie had eigenlijk die zegen van de eerstgeborene moeten hebben?
- is Jakob eerlijk aan zijn eerstgeboorterecht gekomen?
- wie is er nu boos op Jakob?
- wat moet Jakob nu doen?

- naar wie vlucht Jakob (2.3.4)?
- voelt Jakob zich onderweg alleen?
- waar droomt Jakob over?
- laat God Jakob in de steek nu hij niet geluisterd heeft?

kijk naar de leertekstcirkel (2.2.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jakob droomt”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.3.3, 2.3.4 en 2.2.1 (van vorige les)

liedjesboek:
A.W.N. II, nr. 4

2. inleiding: na een ruzie weer vrienden worden

a. vertelling

Flap logeert nog bij Freddy en Betty. Flap is de hond van de burens. Die zijn op vakantie. En Flap woont een tijdje bij Freddy en Betty. “Kinderen, willen jullie de hond uitlaten?” vraagt moeder. “Ja, leuk”, roept Freddy. Hij pakt de riem. “Kom Flap, kom we gaan uit!” Trots stappen Freddy en Betty over de stoep. “Nu mag ik Flap vast houden aan de riem”, zegt Betty. “O, nee, eerst ik nog eventjes!” zegt Freddy. “Da’s gemeen, nu ben ik echt aan de beurt”, roept Betty.

Freddy en Betty maken ruzie over wie Flap mag vast houden. Na een tijdje moeten ze allebei huilen. Met rode ogen komen ze thuis. “Wat is dat nou? Waarom hebben jullie gehuild?” vraagt moeder verbaasd.

En dan vertellen Freddy en Betty dat ze allebei hetzelfde wilden: Flap vasthouden.

“Hebben jullie fijn gewandeld? vraagt mama. “Nee”, Freddy en Betty schudden hun hoofd. “En met wie kan Flap dan wandelen?” wil moeder weten. Dan zegt Betty: Freddy, mag Flap wel vasthouden!”. “Nee, nee” roept Freddy.” Moeder moet lachen. “Ik denk dat Flap heel graag naar buiten wil, met jullie allebei. Nu moeten Freddy en Betty ook lachen.

b. liedje

“Jakob”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
knuffelhond, hondenriem
kringgesprek:
- wie logeert er nog bij Freddy en Betty?
- wie gaan Flap uitlaten?
- waarom hebben Freddy en Betty ruzie?
- maken Freddy en Betty het ook weer goed?
- maken jullie ook wel eens ruzie?
- maken jullie het dan ook weer goed?
- wat is leuker ruzie maken of het weer beter maken?

liedjesboek
A.W.N. III, nr. 2

3. bijbelverhaal: de ontmoeting van Jakob en Esau

a. God geeft Jakob een opdracht

Jakob woont al heel lang bij Laban. Hij is er getrouwd en heeft veel kinderen. Hij is rijk en hij heeft een heleboel dieren. Er zijn knechten, die voor hem werken. Op een dag zegt God tegen Jakob: “Ga weer terug naar je eigen land en ik zal bij je zijn”.

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 24a, zonder 21, 51, 89, 102, (S6, (S7, S13, S16, 17, 124, 127, 153, 203)

b. Jakob gaat weer op reis

Jakob wil wel doen wat God zegt, maar hij is bang, dat Laban het niet goed zal vinden. Als Laban drie dagen weg is voor zijn werk, vertrekt Jakob op reis. Hij was helemaal alleen toen hij jaren geleden bij Laban kwam wonen. Nu heeft hij een heel groot gezin, veel knechten en veel dieren. Het is een hele optocht, die vertrekt.

materiaal:

B.I.V. 24a
(S7, S13, S16, 17, 21, 51, 89, 102, 124, 127, 153, 203)

c. Laban sluit vriendschap met Jakob

Als Laban van zijn werk thuis komt, is Jakob weg. Hij heeft alles meegenomen. Nu wordt Laban heel erg boos. Vlug gaat hij Jakob met een paar mannen achterna. ‘s Nachts zegt God tegen Laban: “Denk erom, maak geen ruzie met Jakob!” De volgende dag komt Laban bij Jakob. Hij gaat met Jakob praten. Dan worden ze weer vrienden. Laban neemt afscheid van zijn dochters en kleinkinderen. Dan gaat hij weer terug naar zijn eigen land.

materiaal:

B.I.V. 24a met 15
(S7, S13, S16, 15, 17, 21, 51, 89, 102, 124, 127, 153, 203)

d. Jakob is bang

Jakob reist heel lang met zijn karavaan. Dan is Jakob bijna terug in zijn eigen land. Hij stuurt knechten naar Esau met een groot cadeau. Zij moeten Esau vertellen, dat hij weer terug komt. Wat is Jakob bang! Hij weet nog heel goed hoe boos Esau was, toen vader Isaak alles aan Jakob beloofde. Ja, hij had zijn vader en Esau wel erg bedrogen. Zou Esau nog erg boos zijn? Wat zal hij doen? Zal hij hem kwaad willen doen? Jakob weet het niet!

materiaal:

B.I.V. 24a
(S7, S13, S16, 17, 21, 51, 89, 102, 124, 127, 153, 203)

e. Jakob vraagt God om hulp

Wat zal Jakob doen? Hij weet maar één ding om te doen: God om hulp vragen. ‘s Nachts vertelt Jakob aan God hoe bang hij is. Zo bidt hij tot God. Vroeger heeft God hem toch gezegd: “Jakob, je zult later de eerste zijn in je eigen land”. En wat zal er nu gebeuren? Zal God hem nu willen helpen?

materiaal:

B.I.V. 24a, met 75, zonder 17, 21, 51, 89, 102, (S6, (S7, S13, S16, 75, 124, 127, 153, 203)

f. eindelijk goede vrienden

Oei! Daar komt Esau. Hij heeft wel 400 (!) mannen bij zich. Vlug loopt Jakob naar Esau toe en buigt wel zeven keer voor hem. En wat doet Esau? Hij springt van zijn rijdier en ... geeft Jakob een zoen! Hij omhelst hem! Oef! Jakob hoeft niet meer bang te zijn! Wat is Esau blij zijn broer weer te zien. Hij vraagt aan Jakob: waarom heb jij mij zo'n groot cadeau gestuurd. Ik ben zelf immers ook rijk. Maar Jakob wil dat Esau zijn cadeau aanneemt.

materiaal:

B.I.V. 24a met 49
(S7, S13, S16, 15, 17, 21, 49, 51, 89, 102, 124, 127, 153, 203)

Zo hoeven ze niet meer jaloers te zijn op elkaar: eindelijk zijn ze vrienden!

4. bespreking

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- hadden Jakob en Esau nog steeds ruzie (zo)?
- bij wie woonde Jakob?
- wil Jakob bij oom Laban blijven wonen of wil hij terug naar huis?

aan Kinderen:

- wat heeft Jakob allemaal meegenomen?
- neemt hij afscheid van oom Laban?
- wat gebeurt er als Jakob zonder afscheid vertrekt?
- nemen ze later toch afscheid?
- welke weg moet Jakob volgen om thuis te komen?

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (ma)?
- waarom is Jakob bang voor Esau?

aan Kinderen:

- wat moeten de knechten doen?
- hoopt Jakob dat Esau blij is als hij ziet wat hij allemaal heeft meegenomen?

aan Kleuters:

- waar kijkt Jakob naar op dit plaatje (di)?
- wie komen er aan?

aan Kinderen:

- wordt Jakob nu bang?
- wie moet hem helpen?
- wat vraagt hij aan God?

aan Kleuters:

- wie loopt er vooraan in de stoet (wo)?

aan Kinderen:

- hoeveel mannen heeft Esau bij zich?
- wie buigt voor wie?
- hoeveel keer buigt Jakob voor Esau?
- wat doet Esau, slaat of kust hij Jakob?
- hebben ze nog steeds ruzie?

aan Kleuters:

- wie zijn dat op dit plaatje (do)?
- wat vraagt Esau aan Jakob?

aan Kinderen:

- hoe laat Jakob zien dat God goed voor hem is geweest?
- wat moet Esau doen als hij Jakobs vriend weer wil zijn?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.3.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 33:10.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- aan wie ga je hem kado geven?
- waarom geef je het aan die persoon?
- welke woorden heb je ingevuld bij oefening 1 van het werkblad?
- hoe ziet jouw tekening op het werkblad eruit?

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.3.1, voorgeknipte
2.3.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.3.1
ophangen, 2.3.2 uitdelen en op
plakken

- c. liedje
“Jakob”

liedjesboek:
A.W.N. III, nr. 2

5. toepassing: na de ruzie het weer goed maken

- a. activiteit

Hier zie je allemaal kleine plaatjes over twee kinderen die ruzie maken en het later weer goed maken. Plak de twee stroken achter elkaar als een fotorolletje.

Vertel nu het verhaal met je eigen woorden.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit

materiaal:

illustratie 2.3.5, kleurtjes, stiften,
lijm, schaar.

activiteit:

kleur de plaatjes en plak ze als
een fotorolletje achter elkaar.

- b. kringgesprek

- wanneer ben je echte vrienden?
- maken jullie wel eens ruzie?
- is het goed om boos te blijven?
- wanneer moet je het weer goed maken?
- hoe kun je je ruzie goed maken?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel

materiaal:

geen

C.SLUITING

1. liedje

“Jakob”

liedjesboek:
A.W.N. III, nr. 2

2. gebed

Dank u God, voor onze vriendjes en vriendinnetjes. Dank u voor de leuke spelletjes en feestjes. Help ons om een goed vriend(innet) je te zijn en als wij iets beloven, moeten we dat ook doen. Als wij eens een vriendje of vriendinnetje moeten vergeven, help ons dan om dat te doen en meteen opnieuw vriendschap te sluiten. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

4. Jozef krijgt ruzie met zijn broers

GENESIS 37:1-35

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Als het verhaal over Jozefs ervaringen met zijn broers opent, is Jozef zeventien jaar oud. Meteen geeft de schrijver aan dat er iets in de relatie tussen hem en zijn broers niet in de haak was. Jozef “bracht kwaad gerucht aangaande hen aan zijn vader over” (37:2).

Wat dit precies was weten we niet. Waarschijnlijk gaat het niet om kwaadsprekerij. Mogelijk meldde Jozef datgene wat de mensen over de zonen van Jakob rond vertelden, aan zijn vader. Een soort klikken of rapporteren? Het ligt voor de hand dat dit hen dwars zit en dat gevoel van onbehagen werd bovenmate versterkt door het feit dat Israël Jozef verkoos

boven zijn andere kinderen - het was zijn lievelingszoon (37:39) en dat liet hij blijken ook: “En hij (Jakob) maakte hem een pronkgewaad” (37:4). Een pronkgewaad was het kleet voor de aanzienlijken, die geen handenarbeid deden! Dat dit niet erg tactisch en psychologisch was, hoeft geen betoog. De verteller steekt dan ook niet onder stoelen of banken, dat zij Jozef haatten en niet meer vriendelijk met hem konden spreken (37:4).

Na deze inleiding, waarin alle personages geïntroduceerd zijn, gaat het verhaal in actie over.

Jozef komt twee dromen zonder blikken of blozen aan zijn broers vertellen. De eerste gaat als volgt (37:5-8):

A en Jozef had een droom, en vertelde die aan zijn broers, daarom haatten zij hem nog meer.

B hij zei namelijk tot hen: “Hoort toch deze droom die ik gehad heb”.

C zie wij waren aan het schoven binden in het veld

X daar richtte MIJN schoof zich op en bleef overeind staan

C’ en zie, UW schoven omringden haar en bogen zich voor MIJN schoof neer.

B’ daarop zeiden zijn broeder tot hem: “Wilt gij soms koning over ons zijn? Wilt gij soms over ons heersen”.

A’ Toen haatten zij hem nog meer en zijn droom en zijn woorden.

de reactie van de broers is begrijpelijk.

Jozef mist duidelijk fingevoeligheid en komt eerder over als een zeer verwaand en onuitstaanbaar kereltje. De X in het schema geeft zeer goed aan dat Jozef zich in het middelpunt van de belangstelling plaatst en de nadruk op UW en MIJN spreken een niet minder duidelijke taal.

De tweede droom ging een stuk verder: niet alleen de elf sterren (zijn broers) maar ook de zon (zijn vader) en de maan (Lea)? buigen zich voor hem neer. Toen zijn vader het hoorde onderhield hij hem hierover. Voor Jakob was het hier wel duidelijk dat Jozef zich wat al te veel aanmat. De rest van dit hoofdstuk is dan gemakkelijk in het licht van

dit voorspel te begrijpen. De broers hadden het niet meer:

1. hij bracht hen in een slecht daglicht bij hun vader.
2. hij was het troetelkind van vader.
3. hij was verwaand en sprak uit de hoogte tegen hen.

Redenen genoeg om deze verwaande kwast uit te schakelen. De tragiek voltooid zich snel wanneer de gelegenheid zich voordoet. Jozef wordt, dank zij tussenkomst van de oudste broer, Ruben (de man die het eerstgeboorterecht bezat en de verantwoordelijkheid droeg), niet gedood, maar in een put geworpen. Dat ze daarna gewoon hun boterham gaan zitten eten, toont iets van hun intense haat. Later wordt Jozef - buiten medeweten van Ruben om (?) aan Ismaëlitische kooplui verkwanseld. Ruben schrikt zich wild, als hij

de put leeg vindt: “Waar moet ik heen, wat moet ik nu als verantwoordelijke doen? Hoe moet ik dat aan mijn vader uitleggen?”

Dat vooral het pronkgewaad hen heeft dwarsgezeten, blijkt uit hun handelen. Ze trekken hem het kleed uit en besmeuren het daarna met bloed. Ruben scheurt zich de kleren, Jakob eveneens en trekt een rouwgewaad aan en Jozef is zonder kleed naar Egypte!

De stemmingen en de gevoelens worden door de kleding tot uitdrukking gebracht. Men kan moeilijk zeggen dat Jozef in deze fase van zijn leven een zeer beminnelijke figuur was. De lezer heeft moeite om de broers ongelijk te geven en kan met moeite een “net goed” of een “hij heeft erom gevraagd” onderdrukken!

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: jaloersheid geeft ruzie en verdriet.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo Jozef, kleed
ma zij konden niet vriendelijk met hem spreken
di ja, ja, nee, ja.
wo Ruben
do verkocht, Egypte
vr 1. Jozef droomde.
2. Jozef, gedroomd, stonden, schoven, schoven, vastgebonden, schoof, Jozef, stond, rechtop, schoven boogen, boos, geloof, Jozef.
- leertekst
Genesis 37:4 - zij konden niet vriendelijk met hem spreken.

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.4.3, 2.4.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.3.1)
- inleiding
illustratie 2.4.5
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7,
figuren: 21, 24, 28, 52, 52a, 55, 59, 60, 63, 79, 82, 88, 127, 129, 130, 171, 198, 207
alternatief: zandbak met herders, schapen, 11 broers, Jozef, put
- bespreking
werkboekje les 4, ingekleurde leertekstcirkel (2.4.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.4.2)
- toepassing
voor elk kind illustratie 2.4.6, kleurtjes, lijm, schaar, dun karton, nietmachine, nietjes.
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw I, nr. 6
Alles Wordt Nieuw III, nr. 2
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

- bij de toepassing gaan we in op het probleem van het jaloers zijn. Het is menselijk om jaloers te worden. Zeg niet tegen een kleuter/kind dat hij slecht is als hij jaloers wordt! Laat hem zien, dat we kunnen leren om onze jaloersheid niet in daden om te zetten, maar te leren beheersen en er iets anders voor in de plaats te stellen: verdraagzaamheid, solidariteit, blij zijn met de ander!
- Jakob trekt Jozef voor, “omdat hij hem een zoon des ouderdoms was”. Het is vooral Jakob, die in de hand werkt, dat er tweedracht wordt gezaaid tussen zijn zoons. Hij geeft Jozef een pronkgewaad. Er staan op p. 42 van de BiWeb enkele uitwijdingen hierover, die echter niet gebaseerd zijn op de tekst, maar een eigen interpretatie is van de schrijver. “Het had een heleboel kleuren en het maakte hem opeens heel anders dan zijn broers”. Het zal duidelijk zijn, dat een kleed nooit iemand wezenlijk verandert; het zou wel aanleiding kunnen zijn tot een ander gedragspatroon. Hierover vinden wij echter niets vermeld in de tekst. Kritisch lezen van elk gedeelte van de BiWeb is zeker geboden: Laat u niet meeslepen door het boeiende verhaal, maar probeer u aan de bijbeltekst te houden.
- bij het plan van de broers, 3.d, wordt summier verteld wat hun plan is; ze willen hem in een put gooien om hem te doden, maar dat laatste is misschien niet nodig te vertellen. Het belangrijkste is: ze willen voorgoed van hem af, dus gooien ze hem in een put (dood of levend!)
- over de dromen van Jozef is niets verteld. Het is erg moeilijk die te vertellen en dan te moeten verwijzen naar iets wat nog komen zal. Jozef zelf begrijpt zijn dromen niet eens (en hij was geen kleuter/kind toen!) In de kinderklas zullen de dromen wel aan bod komen en dan zal de basiskennis van het verhaal aangevuld worden, zodat de achtergrond nog duidelijker zal worden: de jaloersheid van de broers tegenover Jozef.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Lieve Vader in de hemel,
in de kindersabbatschool zijn we allemaal verschillend. De een is groot en de ander is klein. De kinderen zijn ouder dan de kleuters. Sommigen zijn jongens en anderen zijn meisjes. Sommigen hebben lang haar en anderen hebben kort haar. Er zijn kinderen met een lange jas en kinderen met een korte jas. Zo zijn we allemaal anders en hebben we verschillende dingen. Wat goed dat niet iedereen er hetzelfde uitziet en dat we niet allemaal hetzelfde hebben. Dat zou erg saai zijn. Dank u wel God dat u alles anders hebt gemaakt en dat de mensen ook niet alles hetzelfde hebben gemaakt. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de ontmoeting van Jakob en Esau

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zie je op dit plaatje (2.4.3)?
- bij wie woont Jakob nu?
- waar denkt Jakob nu aan?
- wat doet Jakob als oom Laban niet thuis is?
- waarom wordt oom Laban boos?
- nemen ze later wel goed afscheid?

- wie zijn dat op dit plaatje (2.4.4)?
- hoe vaak buigt Jakob voor Esau?
- waarom doet hij dat?
- wat doet Esau?
- wil Jakob weer goede vrienden zijn met Esau?

kijk naar de leertekstcirkel (2.3.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jakob”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.4.3, 2.4.4 en 2.3.1 (van vorige
les)

liedjesboek:
A.W.N. III. nr. 2

2. inleiding: vriendelijk spreken

a. vertelling

Vader komt thuis van zijn werk. Hij heeft op kantoor gewerkt. Een kantoor is een heel groot huis, een gebouw. Daar werken veel mensen, vertelde vader. Ze zitten allemaal achter een bureau, dat is een soort tafel. Sommige mensen bellen iemand op. Andere mensen schrijven. En dat heet: werken. “En was het leuk op kantoor?” vraagt moeder”. “Niks aan”, broemt vader. “Waarom was het niet leuk, papa?” wil Betty weten. “Tsja, waarom ...? Waarom het niet leuk was? Dat zal ik je vertellen.

Op kantoor werkt een andere meneer. En die meneer doet nooit aardig. Hij schreeuwt heel hard tegen iedereen: “Doe dit ..., doe dat ...” Of hij zegt: “ben je nog niet klaar? Wat ben je langzaam.” Nooit spreekt hij aardig. Hij zegt nooit iets vriendelijks.” Betty geeft papa een dikke zoen. “Hé, nu wordt ik weer een beetje blij”, zegt vader. “Lieve Karel, lieve man van mij”, zegt moeder: “Zou jij misschien de tafel willen dekken?” “Wel ja, omdat je het zo vriendelijk vraagt!” lacht vader.

b. liedje

“de dromen”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:

2.4.5

kringgesprek:

- waar werkt de vader van Freddy en Betty?
- hoe praat die onaardige meneer tegen vader?
- hoe praat moeder tegen vader?
- welk gezicht past bij een boze stem?
- en welk gezicht past bij een vriendelijke stem?

liedjesboek
A.W.N. I, nr. 6, 1e en 2e couplet

3. bijbelverhaal: de spanning tussen Jozef en zijn broers

a. Jakob in Kanaän

Jakob woont nu weer in Kanaän. Net als zijn vader is hij een schaapherder. Hij heeft een heleboel schapen en een heleboel knechten. Zij helpen Jakob om voor de dieren te zorgen. Jakob heeft ook heel veel kinderen: wel twaalf zonen en één dochter!

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 30a zonder 174, 175, 176, 279
(S4, S7, 21, 28, 52, 52a, 55, 59, 63, 79, 88, 207)

b. Jozef

Jakob heeft veel verdriet. Zijn vrouw Rachel is doodgegaan. Ze had twee kinderen: Jozef en Benjamin. Benjamin is net geboren. Jakob houdt veel van hen. Nu Rachel dood is, begint hij Jozef te verwennen.

materiaal:
B.I.V. 30a zonder 174, 175, 176, 279
(S4, S7, 21, 28, 52, 52a, 55, 59, 63, 79, 88, 207)

c. Jozefs broers

Jozefs broers zijn ouder dan hij. Zij zijn ook allemaal schaapherder, net als hun vader. Zij helpen hem bij het verzorgen van de dieren. De schapen moeten steeds genoeg gras hebben en dus moeten ze van het ene grasland naar het andere grasland trekken. Daardoor zijn ze vaak weg van huis. Als Jozef oud genoeg is, gaat hij ook met hen mee. De broers vinden het helemaal niet zo leuk als hij erbij is. Jozef hoort wel eens, dat de mensen lelijke dingen over zijn broers vertellen. Jozef vertelt dat aan Jakob. Zijn broers zijn daar erg boos om: waar bemoeit die Jozef zich mee!

materiaal:
B.I.V. 30b zonder 82, 198.
(S4, 21, 24, 28, 52, 55, 63, 79, 88, 127, 129, 130, 171)
alternatief: zandbak met herders en schapen

d. het plan

Op een dag krijgt Jozef een prachtig kleed. Dat hebben de broers nooit gekregen. Wat zijn ze jaloers op Jozef! Ze willen niet meer vriendelijk met hem praten. De broers gaan weer op weg met de schapen. Na een tijdje moet Jozef gaan kijken hoe het met hen en de schapen is. De broers zien hem al van verre aankomen. Ze zeggen tegen elkaar: "Laten we die Jozef in een put gooien, dan zijn we eindelijk van hem af!" Als Jozef dichterbij komt, grijpen ze hem en gooien hem in een put.

materiaal:
B.I.V. 30b zonder 82.
haal aan het einde 52 weg.
(S4, 21, 24, 28, 52, 55, 63, 79, 88, 127, 129, 130, 171, 198)
alternatief: zandbak met broers, Jozef en de put

e. Jozef verkocht; Jakobs verdriet

Jozef zit in de put. Wat zijn de broers van plan? Opeens hoort hij stemmen. Hij wordt weer uit de put gehaald. Het zijn koopmannen. Ze geven de broers geld en nu moet Jozef met hen mee. Hij wordt als slaaf verkocht. De koopmannen nemen hem mee. Ze kunnen hem in een ver land wel weer verkopen. Dan zal hij voor iemand moeten werken. En de broers? Als ze thuis komen, hebben ze een verhaal verzonnen: Ze laten het prachtige kleed van Jozef met bloed erop zien en zeggen dat een wild dier Jozef heeft opgegeten. Jakob gelooft hen. Nu is Jakob zijn liefste zoon kwijt; wat heeft hij een verdriet!

materiaal:
1e helft B.I.V. 30b
(S4, 21, 24, 28, 52, 55, 63, 79, 82, 88, 127, 129, 130, 171, 198)
2e helft B.I.V. 30a met 60, zonder 52, 52a, 59, 174, 175, 176, 279
(S4, S7, 21, 28, 55, 60, 63, 79, 88, 207)

4. bespreking

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (zo)?
- heeft vader Jakob veel zonen?

aan Kinderen:

- van wie houdt vader Jakob het meest?
- waarom zijn de broers boos op Jozef?

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (ma)?
- houdt vader Jakob meer van Jozef dan van hen?

aan Kinderen:

- wie krijgt er een mooi kleed en wie niet?
- wie is de baas in de droom van Jozef?
- welke tekst heb je gevonden?

aan Kleuters:

- heeft Jozef gedroomd (di)?
- wat droomt Jozef precies?

aan Kinderen:

- droomt Jozef van schoven?
- buigt de schoof van Jozef voor de andere schoven?
- zijn de broers jaloers?

aan Kleuters:

- wie komt er aan op dit plaatje (wo)?
- wat doen de broers zo ver weg van huis?

aan Kinderen:

- waarom gaat Jozef zijn broers zoeken?
- wat willen ze met Jozef doen als hij er aan komt?
- welke broer wil hem niet dood maken?
- hoe gaat hij zijn broer helpen?

aan Kleuters:

- wie zijn de mannen op dit plaatje (do)?
- wat doen de broers met Jozef?
- waarom verkopen de broers Jozef?

aan Kinderen:

- waar gaat Jozef naar naar toe?
- wat zeggen de broers tegen vader Jakob?
- heeft Jakob veel verdriet?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.4.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 37:4?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk woord heb je in de korenschoof op je werkblad gevonden?
- lees het verhaaltje bij oefening 2 eens voor.

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.4.1, voorgeknipte
2.4.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.4.1
ophangen, 2.4.2 uitdelen en op
plakken

c. liedje

“de dromen”

liedjesboek:
A.W.N. I, nr. 6, 1e en 2e couplet

5. toepassing: de put van Jozef

a. activiteit

- Vandaag gaan we een put maken.
 Knip beide tekeningen uit langs de buitenste lijn.
 Plak het karton achter beide tekeningen.
 Kleur de tekeningen.
 Vouw de stippellijnen goed om.
 Niet ze aan de onderkant goed vast.
 Nu vouwen ze niet meer naar voren.
 Schuif Jozef voorzichtig tussen de vouwen van boven af in de put.
 Nu kun je Jozef in en uit de put laten komen.

groeps- en werkvorm
 leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
 voeren uit
 materiaal:
 voor elk kind illustratie 2.4.6,
 kleurtjes, lijm, schaar, dun karton,
 nietmachine, nietjes.

b. kringgesprek

- wat deden de broers met Jozef toen hij bij hen kwam kijken?
- waarom waren de broers van Jozef jaloers?
- kreeg Jozef meer van zijn vader dan zijn broers?
- ben jij wel eens jaloers op je broertje/zusje/vriendje of vriendinnetje?
- waarom ben je dan jaloers?
- wat is dat precies jaloers zijn?
- is het leuk om jaloers te zijn?
- wie doe je pijn als je jaloers doet?

groeps- en werkvorm
 leergesprek rond de tafel
 materiaal:
 geen

C.SLUITING

1. liedje

“de dromen”

liedjesboek:
 A.W.N. I, nr. 6, 1e en 2e couplet

2. gebed

Help ons Heer,
 om dankbaar te zijn voor alles wat we van u hebben gekregen.
 Dank u dat we niet allemaal hetzelfde zijn en hetzelfde hebben.
 Help ons om blij te zijn voor wat de ander heeft en help ons ook
 om niet jaloers op elkaar te zijn, want daar komen alleen maar
 nare dingen van. In de naam van Jezus, vragen wij u dit. Amen.

groeps- en werkvorm
 staan in een kring, leid(st)er bidt
 hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne
 dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

5. Jozef komt in de gevangenis

GENESIS 39

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De reis vanuit Palestina naar Egypte wordt slechts in één enkele zin weergegeven: “Jozef nu werd naar Egypte gebracht”. (39:1) De angsten en ontbering die Jozef misschien heeft doorstaan blijven onvermeld. De schrijver brengt ons meteen op de plaats van bestemming waar Jozef het goed treft, omdat hij in het huis van een belangrijk man terecht komt. Hij mag zelfs in huis wonen, wat niet gebruikelijk was voor slaven. De nodige problemen doen zich natuurlijk voor: een vreemde taal, andere kleren, andere zeden en gewoonten en ook ander voedsel. Jozef zal een enorme inspanning tot aanpassing moeten hebben getoond. Toch stond hij er niet alleen voor. De bijbelschrijver stelt ons meteen gerust door te vermelden dat God met Jozef was en hem zegende (met de zegen die aan zijn overgrootvader Abraham werd beloofd) in alles wat hij deed. Die zegen heeft voor gevolg dat de Egyptenaar (driemaal met nadruk vernoemd), die Hebreeuwse slaaf (met een groot cultureel verschil) steeds meer toevertrouwd. De schrijver schijnt hiervan onder de indruk te zijn, gezien de woorden en uitdrukkingen die hij aanwendt:

v.4 hij stelde hem aan over zijn huis, en alles wat hij had en alles wat hij had, gaf hij in zijn hand.

v.5 ..., dat hij hem over zijn huis en over al wat hij bezat had aangesteld.

v.6 en hij liet al het zijne aan Jozef over.

v.8 zie, mijn heer bemoeit zich met niets van wat er in huis is, en alles wat hij heeft, heeft hij in mijn hand gegeven, niemand in dit huis is machtiger dan ik.

Deze overdadige herhaling heeft tot doel de lezer er op te wijzen dat dit bijzonder was! Een Hebreeuwse slaaf die de lakens uit kan delen met slechts zijn meester en zijn vrouw boven zich. De Abrahamszegen blijkt al ten volle aan het werk. Het werkwoord zegenen en het woord zegen ontbreken dan ook niet in het verhaal (39:5). De Heer staat voor de volle 100% achter Jozef. Toch wordt het leven er niet

gemakkelijker op. Macht en invloed blijven niet ongemerkt. Daarbij zit ook Jozefs uiterlijk mee! Hij is flink gebouwd met een knap gezicht (39:6). Verder bewijzen zijn diensten inzicht, vlijt en wijsheid. Beslist een man die in de kijker loopt. En dat ontgaat de vrouw van Potifar niet. Of ze werkelijk verliefd op hem is, vertelt de tekst niet, maar dat ze er op uit is hem te verleiden komt meer dan voldoende uit de verf (39:7, 10, 12)! Jozef blijft weigeren (39:8, 10, 12) omdat hij dit als een groot kwaad en als een overtreding ten aanzien van Gods wil ziet.

Wie naar de opbouw van het verhaal kijkt, merkt dat de schrijver juist deze uitspraak van Jozef in het midden en in de kern van de tekst heeft gezet. Hier gaat het om: deze keer is Jozefs trouw aan Gods wet de aanleiding dat hij in de nesten terecht komt.

Wanneer deze vrouw merkt dat haar pogingen op niets uitlopen, bedenkt ze een plan om Jozef het betaald te zetten, wat haar perfect lukt. Hij komt in de gevangenis terecht. Het feit dat hij een Hebreeuwse slaaf is laat zij in haar beschuldiging tegenover haar personeel en haar echtgenoot niet onbenut. Ook hier vormt zijn kleed (zie het pronkgewaad in de vorige episode met zijn broers) de aanleiding tot zijn ondergang. De schrijver onderstreept dit extra door een veelvuldige herhaling van het woord (v. 12 2x, v. 15, v. 16, v. 18). Een glansrijke carrière wordt juist door trouw aan Gods wet verknald. Om nog enige verwaandheid in zijn woorden “niemand in dit huis is machtiger dan ik” (39:9) te zoeken, lijkt wat overdreven.

Niets in de tekst wijst in die richting. Heeft Jozef van zijn vorige ervaringen met zijn broers geleerd? Blijkbaar wel. Gehoorzaamheid aan God staat bij hem nu voorop.

God blijkt verder achter hem te staan, ook in de gevangenis. In een mum van tijd wint hij weer het vertrouwen van de overste en is hij de “eerste” onder de gevangenen geworden, zoals hij de “eerste” onder de slaven was!

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: God laat je nooit en nergens alleen.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo fout; fout; juist; juist; fout
ma juist= vlijtig; heel; lukt; wel
di liegt, gelooft, gaat
wo Jozef, Jozef, God, Jozef
do de Here was met Jozef
vr 1. goed, 2. echt, 3. vast, 4. arm, 5. nat, 6. glad, 7. eind, 8. neer.
= gevangen

- leertekst
Genesis 39:21 - "de Here was met Jozef"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.5.3, 2.5.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.4.1)
- inleiding
sleutelbos
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S4,
figuren: 40, 44, 51, 52, 82, 95, 171, 199,
226, 230, 234, 235, 236, 244, 250, 250a,
256, 257, 325
- bespreking
werkboekje les 5, ingekleurde leertekstcirkel (2.5.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.5.2)
- toepassing
Zing 72, muziekinstrumenten
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw I, nr. 6
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25
Timotheüs Kinderliedjes nr. 53
Zing 72

D. VERTELLING

- Het verhaal belicht gebeurtenissen die je kunnen overkomen en waar je zelf niets aan kunt doen. In dit geval is het straf krijgen ten onrechte. Soms kunnen we de straf teniet doen, door aan te tonen, dat het onze schuld niet was. Soms helpt er niets aan en zullen we de straf moeten dragen. Hetzelfde gebeurt met Jozef. Hij wordt vals beschuldigd, heeft alle schijn tegen en verdwijnt de gevangenis in.
- het gedeelte over het hoe en het waarom van de beschuldiging wordt niet uit de doeken gedaan. We volstaan met: iets voor de vrouw van Potifar doen, wat tegen de wil van Potifar is, en wat Jozef steeds weigert te doen.
- hoewel je het niet zo kunt zien tot nog toe in het leven van Jozef, zegt de schrijver toch: en de Heer was met Jozef. Ondanks de tegenslagen in zijn leven moet Jozef blijven geloven in de God van zijn Vader. Vooral in de volgende les komt dat tot uiting, als hij zegt, dat alleen God de dromen kan uitleggen.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr 37”

3. gebed

Here God,
in de wereld gebeuren wel eens nare dingen. We zien het op de televisie of we horen het op de radio. Soms doen mensen in onze straat ook wel eens naar tegen mekaar. Soms worden er mensen geslagen, worden ziek of hebben zij pijn. Als we merken dat iemand pijn of verdriet heeft, moeten we ons best doen om te helpen. Wilt u ons daarbij helpen, want wij zijn nog klein?
Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de spanning tussen Jozef en zijn broers

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- hoeveel zonen heeft vader Jakob (2.5.3)?
- van wie houdt hij het meest?
- zijn zijn broers jaloers?
- weten jullie nog waar Jozef over droomt?
- wat vinden zijn broers van die droom?

- wat doen de broers op dit plaatje (2.5.4)?
- waar gaat Jozef nu naar toe?
- wat vertellen de broers aan vader Jakob?
- is vader Jakob blij of verdrietig?

kijk naar de leertekstcirkel (2.4.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“de dromen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

2.5.3, 2.5.4 en 2.4.1 (van vorige les)

liedjesboek:

A.W.N. I, nr. 6, 1e en 2e couplet

2. inleiding: in de gevangenis zitten

a. vertelling

Betty en Freddy kijken naar een film op de televisie. “Kijk een groot gebouw”, wijst Betty. “Ja, dat is een gevangenis”, weet Freddy. “Daar zitten boeven”, vertelt Freddy. “Boeven zijn stoute grote mensen.” “Mama, wil jij wel in de gevangenis zitten?” vraagt Betty. “Ik niet”. “Waarom niet?” wil Betty weten. “Omdat je opgesloten zit”, legt moeder uit. “Opgesloten? In een kast? Met de deur op slot?” “Nee”, legt moeder uit. “De gevangenen zitten in een eigen kamertje. Overdag gaan ze werken in de gevangenis. ‘s Avonds moeten ze in hun cel slapen. Ze kunnen niet even buiten op straat wandelen, of even naar het strand gaan. Hun deur is op slot. De voordeur is op slot. En de deur in de poort is ook stevig op slot”. Betty kijkt moeder met grote ogen aan. “Ik wil nooit in de gevangenis zitten” zegt ze. “Ik ook niet”, zegt moeder.

b. liedje

“Jozef”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

sleutelbos

kringgesprek:

- is een gevangenis een gezellig huis om in te wonen?
- waarom zitten grote mensen in de gevangenis?
- kan een gevangene zomaar weglopen? waarom niet?

liedjesboek

Timotheüs Kinderliedjes nr. 53

3. bijbelverhaal: Jozef in de gevangenis

a. Jozef in Egypte

Jozef moet mee met de koopmannen. Weg van zijn vader, zijn broers en weg van zijn huis. Hij weet niet waar zij hem zullen brengen. De mannen brengen hem naar een ander land. Jozef ziet, dat de mensen daar andere kleren dragen. En ze spreken ook een andere taal. Hij begrijpt hen niet. De huizen zijn anders en er zijn prachtige gebouwen. Zoiets heeft Jozef nog nooit gezien. Van de koopmannen hoort hij, dat hij in het land Egypte is. Wat gaat er nu gebeuren?

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 30b zonder 21, 24, 28, 55, 63, 79, 88, 127, 129, 130, 198.
(S4, 52, 82, 171)

b. Jozef bij Potifar

Jozef komt bij een belangrijk man in huis. Die man werkt in het paleis bij de koning, bij de Farao. Potifar heeft geld voor Jozef betaald en nu is Jozef zijn dienstknecht. Hij moet in Potifars huis werken. Toch voelt Jozef zich nooit helemaal alleen. Hij weet, dat de Here God altijd bij hem is. Potifar ziet, dat Jozef goed werkt. Alles wat Jozef doen moet, doet hij goed en netjes. Na een tijdje mag Jozef de baas zijn over al de knechten van Potifar. Potifar vertrouwt Jozef helemaal.

materiaal:
B.I.V. 31a
(kamer, 44, 51, 95, 199, 226, 230, 244, 250, 250a, 256, 257, 325)

c. Jozef wordt vals beschuldigd

Jozef denkt vaak aan zijn vader, zijn broers en zijn zus. Hoe zal het met hen gaan? Zou zijn vader weten, dat hij in Egypte is? Met Jozef gaat het goed. Hij heeft goed te eten en te drinken. Hij woont in het huis van Potifar. De vrouw van Potifar is jaloers. Jozef werkt wel voor haar man, maar niet voor haar. Steeds vraagt ze aan Jozef om iets voor haar te doen. Maar Jozef doet het niet. Hij weet, dat Potifar, maar ook God, dat niet goed zullen vinden. Als ze haar zin niet krijgt, wordt ze vreselijk boos. Ze zegt tegen haar man, dat Jozef hem bedriegt. Potifar gelooft wat zijn vrouw aan iedereen vertelt. Hij laat Jozef meteen in de gevangenis zetten!

materiaal:
B.I.V. 31b zonder 1C, 63, 68 , 148, 149, 150, 246, 255, 258.
(kamer, 40, 234, 235, 236)

d. Jozef in de gevangenis

Arme Jozef. Eerst was alles zo goed bij Potifar. Nu zit hij in de gevangenis. Hij heeft niets gedaan, toch krijgt hij een straf. Nu weet Jozef, dat de mensen je kwaad kunnen doen, als je naar de Here God wil luisteren.

materiaal:
B.I.V. 31b zonder 1C, 63, 68 , 148, 149, 150, 246, 255, 258.
(kamer, 40, 234, 235, 236)

e. Jozef blijft zijn best doen

Jozef gaat niet in een klein hoekje zitten om niets te hoeven doen. Hij doet zijn best in de gevangenis met opruimen, met schoonmaken en met afwassen. De baas van de gevangenis ziet dat. Hij vindt het goed wat Jozef allemaal doet. Hij denkt: ik kan Jozef gebruiken om mij te helpen. Weet je wat, ik maak hem de baas over de gevangenen. En ik? Ik zal zijn baas zijn. Nu gaat het weer goed met Jozef, want hij doet zijn best en God hoort hem.

materiaal:
B.I.V. 31b zonder 1C, 63, 68 , 148, 149, 150, 246, 255, 258.
(kamer, 40, 234, 235, 236)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- waar is Jozef op dit plaatje (zo)?
- zien de mensen er anders uit?

aan Kinderen:

- wordt Jozef niet verkocht?
- woont Jozef niet in Egypte?
- werkt Jozef bij Potifar?
- voelt Jozef zich alleen?
- is God niet bij Jozef?

aan Kleuters:

- bij wie werkt Jozef op dit plaatje (ma)?
- doet hij goed zijn best?
- wat mag hij nu worden?

aan Kinderen:

- is Jozef lui of vlijtig?
- werkt Jozef niet of heel hard?
- lukt alles of mislukt alles?
- helpt de Here God hem wel of niet?

aan Kleuters:

- waarom is de vrouw van Potifar jaloers (di)?
- doet Jozef alleen wat God wil?

aan Kinderen:

- liegt de vrouw van Potifar tegen haar man?
- gelooft Potifar zijn vrouw?
- wat gebeurt er nu met Jozef?

aan Kleuters:

- waar is Jozef op dit plaatje (wo)?
- heeft Jozef iets verkeerd gedaan?

aan Kinderen:

- heeft Jozef nu toch straf?
- wie is er bij Jozef in de gevangenis?
- wie mag de baas van de gevangenis helpen?

aan Kleuters:

- wat doet Jozef op dit plaatje (do)?
- was God bij Jozef in het huis van Potifar?

aan Kinderen:

- is God bij Jozef in de gevangenis?
- laat God Jozef wel eens alleen?
- welke leertekst heb je in de muur gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.5.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 39:21.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- welk woord heb je in de cirkel op je werkblad gevonden?

c. liedje

“Jozef”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.5.1, voorgeknijpte
2.5.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.5.1
ophangen, 2.5.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 53

5. toepassing: niet meer alleen zijn

a. kringgesprek

Tineke staat op het schoolplein. De kinderen spelen maar. Tineke speelt niet mee. De juf loopt naar haar toe. “Waarom speel je niet, Tineke?” vraagt ze. “Ik voel me zo alleen”, zegt Tineke. De juf zegt: “Er zijn zoveel kinderen, je bent toch niet alleen. Er is heus wel iemand, die met je wil spelen. Maar jij moet ook meespelen. De juf roept Bartje. “Mag Tineke met jou meedoen?” vraagt de juf. “Ja hoor!” zegt Bartje. “Wil jij in de kar zitten of wil jij trekken?” vraagt hij aan Tineke. Nu speelt Tineke ook. Ze voelt zich niet meer alleen.

- voel jij je wel eens alleen?
- wanneer?
- ben je echt helemaal alleen?
- waarom niet?

b. activiteit

Samen zingen we: “kijk eens om je heen”.
Gebruik de muziekinstrumenten.

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
Zing 72 en muziekinstrumenten

C.SLUITING

1. liedje

“Jozef”

2. gebed

Lieve Vader in de hemel,
soms hebben we pijn of verdriet. Soms voelen we ons heel alleen. Niemand begrijpt ons. We wilden iets goed doen, maar we deden het verkeerd. Soms krijgen we de schuld ook al hebben we het niet gedaan. Niemand gelooft ons dan. Wij zijn blij, lieve Vader, dat u dan wel weet hoe het is gebeurd. Wij zijn blij dat u ons gelooft. Bij u voelen we ons nooit alleen. U bent er altijd, wat er ook gebeurt. En dat is fijn. Amen.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 53

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

6. Jozef legt Farao's droom uit

GENESIS 39:21-23;40:41

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Hoofdstuk 39 heeft verteld dat Jozef ondanks zijn tegenslag toch door God niet in de steek wordt gelaten: hij wordt de eerste onder de slaven van Potifar en vervolgens wordt hij in de gevangenis de eerste onder de gevangenen. Hoofdstuk 40 biedt een verrassing omdat er in naar voren komt dat de functie van Potifar in feite met de verantwoordelijkheid van de gevangenis overeenkomt. Met andere woorden: Jozef komt in de kerker terecht, waarin zijn eigen heer de scepter zwaait (3, 4, 7 en vergelijk met 39:1). Jozef komt dus tot tweemaal in de gunst van zijn heer. Deze zal wel gedacht hebben dat deze capabele Jozef hem in hechtenis best van dienst kon zijn.

In Genesis 40 is er sprake van een overste der bakkers en een overste der schenkers.

De Egyptische koningen hadden onnoemelijk veel bedienden waarvan de chefs allerlei mooie titels droegen. Men kende opperbakkers, opperschrijvers, opperwagenmenners, opperboekhouders, enz.

In dit hoofdstuk staat het hebben van twee verschillende dromen in één en dezelfde nacht door de bakker en de schenker met de uitlegging ervan door Jozef centraal.

Droomuitlegging werd in Egypte zeer veelvuldig gebruikt en ging met veel hocus-pokus gepaard. Men zag in de droom een voorafgaande waarschuwing, eerder dan een afwendbaar noodlot. Men beschouwde de slaap als een contact met de goden en de doden. De droomverklaarder had daarom toegang tot een terrein dat voor de meesten ontoegankelijk was. Jozef, als Hebreër, legt er echter de nadruk op dat de uitleg van de dromen aan God toebehoort: "Zijn de uitleggingen niet Gods zaak?" (40:7). Toch is het merkwaardig dat de schrijver het verhaal zo vertelt alsof Jozef de uitleg er zelf van heeft bedacht, "Vertel het mij toch". (40:8) en "Toen zei Jozef tot hem: Dit is de uitlegging ervan" (40:12). Blijkbaar heeft Jozef niet eerst de tijd genomen om er God

om te vragen, maar geeft zo voor de vuist weg de verklaring. Vond de schrijver het niet nodig dit te vermelden en was hij slechts geïnteresseerd om snel het vervolg van de gebeurtenissen te vertellen? Of was Jozef er zich zó van bewust (door zijn dagelijkse ervaringen) dat God met hem was, dat hij er gewoon van uitging dat God hem bij de uitleg ervan wel zou inspireren? Het blijft gissen.

Wat belangrijk in dit verhaal is, is dat Jozef er bij de schenker op aandringt hem niet te vergeten, wanneer hij weer in ere zal zijn hersteld. Iets wat hij na de uitleg aan de bakker niet doet. Bewijst dit zijn overtuiging dat de zaak werkelijk zó zou aflopen? Naar alle waarschijnlijkheid wel. Het verzoek van Jozef aan de schenker wordt door deze laatste vergeten. De schrijver laat dit goed uitkomen: "Maar blijf aan mij denken, wanneer ..." (40:14) en "Doch de overste der schenkers dacht niet aan Jozef, maar vergat hem". (40:23). Met Genesis 41 is men aan de derde serie van twee dromen toe. Deze keer is het Farao die droomt. Hij komt tot de conclusie dat niemand in staat is de dromen uit te leggen (41:9). De opperschenker herinnert zich zijn eigen ervaring en vertelt deze aan zijn koning. Let op de vermelding van de uitdrukking "Hebreeuwse jongeman" (41:12). Het feit dat Jozef een Hebreër is, onderstreept de schrijver keer op keer (zie ook 40:18). De lezer mag dit gegeven beslist niet vergeten!

Jozef wordt voor de koning geleid, maar is eerst voorzien van andere klederen! (41:14). Aan het eind van het verhaal wordt Jozef met linnen, klederen bekleed (41:12). Eerst wordt hij door zijn vader met een pronkgewaad, nu door de Farao met kleding van hoogwaardigheidbekleder getooid. Tweemaal was zijn kleding teken van en aanleiding tot elende en problemen, tweemaal wordt zijn gedrag en opstelling met kleding beloond. Voor Farao geleid, krijgt hij te horen dat hij slechts een droom moet horen om hem uit te kunnen leggen. Jozef reageert zeer direct: (letterlijk) "Zelfs

zonder mijn toedoen, zou God aan de Farao een antwoord van zegen kunnen geven”. Hij geeft God dus alle eer en dat herhaalt hij even later nog een keer om dit feit duidelijk te beklemtonen! (41:25,29).

Uit het verhaal wordt verder duidelijk:

1. God heeft Farao bekend gemaakt wat hij zal doen (2x)
2. de twee dromen hebben dezelfde betekenis
3. de herhaling van (de betekenis van) de droom geeft aan dat de zaak bij God vaststaat en zal plaatsvinden
4. God zal het snel uitvoeren
5. Farao erkent dat de God van Jozef dit alles bekend heeft gemaakt.

De beloning voor Jozef is zeer betekenisvol:

- a. “Gij zult over mijn huis zijn
- b. op uw bevel zal mijn hele volk zich voeden
- c. alleen door de troon zal ik boven u staan
- d. ik stel u aan over het gehele land Egypte”.

De relatie tot zijn meester (Farao) is nu precies dezelfde als diegene die hij had ten aanzien van zijn vorige meester (Potifar). Beiden stellen Jozef aan over alles wat hen toebehoort en slechts zij zelf blijven boven hem staan!

De nadruk op het hele volk en het gehele land brengt dit mooi tot uitdrukking. Hun vertrouwen schijnt eindeloos te zijn. In beide gevallen doen zij dit, omdat een voor hen onbekende God met hem blijkt te zijn.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: vertel over God aan de mensen

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo de schenker; Jozef
ma goed: droom; zeven; koeien; magere; dikke.
di de Here God
wo God heeft Farao getoond wat hij zal doen
do God helpt Jozef
Jozef helpt het volk
vr 1. droom; 2. knechten; 3. Jozef
- leertekst
Genesis 41:27 - God heeft Farao getoond, wat hij zal doen.

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.6.3, 2.6.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.5.1)
- inleiding
foto's of producten in natura
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, T1, T2, T3, T4,
figuren: 35, 40, 43, 44, 57, 63, 68, 89, 148,
149, 150, 155, 156, 234, 235, 236, 237,
246, 255, 258, 277, 278, 1C
- bespreking
werkboekje les 6, ingekleurde leertekstcirkel (2.6.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.6.2)
- toepassing
grote doos tot t.v. omgetoverd
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw I, nr. 6
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25
Timotheüs Kinderliedjes nr. 53

D. VERTELLING

- op het verhaal van de schenker en de bakker wordt niet diep ingegaan, omdat de dromen voor kleuters/kinderen nogal gecompliceerd zijn. Indien kleuters/kinderen naar de inhoud van de droom vragen, kan volstaan worden met te zeggen, dat de schenker wel en de bakker niet naar het paleis terug mocht.
- hoe God aan Jozef de uitleg van de droom kenbaar heeft gemaakt, is niet duidelijk. We houden het erop - zeer getrouw de tekst - te zeggen, dat Jozef het kon uitleggen, omdat God met hem was en hem hielp.
- het spreekt vanzelf waarom ook de inhoud van de dromen van Farao niet wordt verteld: koeien, die koeien opeten (Genesis 41:4) en aren, die aren verslinden (Genesis 41:7) kan natuurlijk niet. Het is moeilijker om de beeldspraak te verklaren dan om de betekenis van de dromen aan de kleuters/kinderen uit te leggen. Daarom is voor het laatste gekozen.
- het begrip onderkoning is voor de kleuters/kinderen onbekend en moet daarom even uitgelegd worden.
- als u duidelijk kunt maken, dat God ook wel door dromen de mensen wil leren, heeft u het doel bereikt. Probeer het koren zo aanschouwelijk mogelijk voor te stellen.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37”

3. gebed

Here God,
in de kindersabbatschool leren wij veel over u en over de Bijbel. Wij leren wat u voor de mensen doet. In de Bijbel staat zoveel waar wij van kunnen leren. Ons Werkboekje helpt ons daarbij en ook onze juf (meester). Wij zijn blij dat we niet dom blijven, maar u leren kennen en leren wat u met ons, de mensen en de wereld wil doen. U bent een knappe God. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jozef in de gevangenis

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waar is Jozef op dit plaatje (2.6.3.)?
- hoe kwam hij in Egypte terecht?
- bij wie gaat Jozef werken in Egypte?
- vindt Potifar dat Jozef goed zijn best doet?

- waar is Jozef op dit plaatje (2.6.4.)?
- waarom zit hij in de gevangenis?
- wie zorgt er voor Jozef?
- laat God Jozef wel eens alleen?

kijk naar de leertekstcirkel (2.5.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje "Jozef"

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.6.3, 2.6.4 en 2.5.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 53

2. inleiding: een koning moet goed voor zijn mensen zorgen.

a. vertelling

Freddy, Betty en andere kinderen kijken naar de poppenkast. Daar komt de prinses aan. "Hallo kinderen, weten jullie waar mijn pappie is? Hij heeft een kroon op z'n hoofd, want mijn papa is ..., weten jullie wie hij is?"

"Koning" roepen alle kinderen. "O, ik hoor hem al aankomen. Papa, waarom huil je?" vraagt de prinses. "om... omdat, snik, al het eten op is," huilt de koning. "Dan kopen we toch eten in de winkel," roept de prinses. "Nee, boehoe, daar is ook alles op. Er is geen brood en geen groente en geen appeltje en geen peertje meer te koop. Boehoe, hoe, in het hele land is er niets meer. Alle mensen krijgen vast honger. "Wat erg," roept de prinses. Als we niets eten worden we ziek en slap. Wat moeten we toch doen?" roept de prinses. "Wacht, ik heb een plan. We varen met een hele grote boot naar een ander land", zegt de koning. "We kopen er heel veel eten en dan hebben we weer genoeg, voor iedereen". "Dat heb je slim bedacht papa", roept de prinses. "Dat gaan we doen". op een dag, zegt een bediende, "Hoera Majesteit, er is weer genoeg te eten". De mensen eten weer lekkere broodjes met kaas.

Freddy en Betty en alle ander kinderen klappen in hun handen. "Oef het loopt goed af," zegt Freddy. "Gelukkig maar".

b. liedje "de dromen"

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
foto's of producten in natura
kringgesprek:
- waarom huilt de koning?
- wat bedenkt de koning?
- lukt zijn plan?
- is het fijn om honger te hebben?

liedjesboek
A.W.N. I, nr. 6 , 3e, 4e en 5e couplet

3. bijbelverhaal: de droom van Farao

a. Jozef legt een droom uit

Jozef zit in de gevangenis. Hij is daar met een heleboel mensen. Sommige mensen hebben bij de koning gewerkt. Na een tijdje mag Jozef de bewaker van de gevangenis helpen om de gevangenen eten en drinken te brengen.

Op een dag ziet Jozef, dat twee gevangenen erg ernstig kijken. De ene is de bakker van de Farao en de ander is zijn schenker. Ze hebben allebei gedroomd en ze weten niet, wat de droom betekent. Jozef zegt tegen hen, dat God wel weet wat de dromen betekenen. Als Jozef de dromen hoort, legt hij de dromen aan de mannen uit.

b. Jozef wordt vergeten

De mannen hebben allebei voor de koning gewerkt. In de ene droom mag de schenker terug naar het paleis van de Farao om er te gaan werken. Jozef vraagt aan de schenker of hij aan de Farao wil zeggen, dat hij onschuldig in de gevangenis zit. De schenker belooft het aan Jozef. Al gauw werkt hij weer in het paleis, maar Jozef vergeet hij.

c. de dromen van de Farao

De Farao ligt te slapen en hij droomt. Als hij wakker wordt, weet hij nog wat hij heeft gedroomd. Het is een rare droom. Hij valt weer in slaap, maar weer droomt hij zo'n rare droom. De volgende dag wil Farao weten, wat zijn dromen betekenen. Hij vraagt aan alle geleerde mannen of zij weten wat de dromen willen zeggen. Maar niemand kan de dromen uitleggen. Aan wie moet Farao het dan vragen, als de geleerde mannen het niet eens weten?

d. Jozef uit de gevangenis

De schenker, die met Jozef in de gevangenis heeft gezeten, hoort ook de droom. Hij vertelt Farao, dat hij wel iemand kent, die de droom kan uitleggen. Jozef wordt uit de gevangenis gehaald. Hij krijgt schone kleren aan en hij wordt netjes gewassen. Dan moet hij naar de Farao. Wat zou de Farao toch van hem willen?

e. Jozef bij de Farao

Farao vraagt aan Jozef of hij dromen kan uitleggen. Jozef zegt: "Alleen God kan dat!" Dan vertelt Farao zijn dromen. God vertelt Jozef wat hij tegen Farao moet zeggen. Jozef legt de dromen uit: Er zullen zeven jaren komen, waarin veel koren zal groeien. Zoveel, dat het niet kan worden opgegeten. Na die zeven jaren, zullen er zeven jaren komen, dat er helemaal geen koren zal groeien. Jozef vertelt de Farao ook, wat hij moet doen: "U moet het koren, wat in de eerste zeven jaren teveel is, in grote schuren leggen. Als er dan in de volgende zeven jaren geen koren meer groeit, kunt u het koren van de schuren gebruiken".

Farao is heel blij, dat Jozef de dromen heeft uitgelegd. Hij zegt, dat Jozef maar voor al dat koren moet zorgen. Hij moet onderkoning worden. Jozef krijgt prachtige kleren, een ring en een halsketting. Iedereen in het land moet eerbiedig voor hem zijn! Nu zit Jozef niet meer in de gevangenis, maar hij woont in het paleis van de Farao.

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 31b
(kamer, 40, 63, 68, 148, 149, 150,
234, 235, 236, 246, 255, 258, 1C)

materiaal:

B.I.V. 31b
(kamer, 40, 63, 68, 148, 149, 150,
234, 235, 236, 246, 255, 258, 1C)

materiaal:

B.I.V. 32a
(T1, T2, T3, T4, 35, 43, 63, 89,
155, 156, 237, 277, 278, 1C,)

materiaal:

B.I.V. 32a met 57
(T1, T2, T3, T4, 35, 43, 57, 63,
89, 155, 156, 237, 277, 278, 1C)

materiaal:

B.I.V. 32b zonder 31, 79, 275
(T1, T2, T3, T4, 43, 44, 237)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- met wie zie je Jozef in de gevangenis (zo)?
- hebben zij allebei gedroomd?

aan Kinderen:

- wie weet wat de dromen betekenen?
- wie mag er niet terug naar de Farao?
- wie mag er wel terug naar de Farao?
- zal de schenker Jozef helpen?

aan Kleuters:

- wie ligt er te slapen op dit plaatje (ma)?
- krijgt de Farao een droom of een kado?

aan Kinderen:

- hoeveel dikke koeien ziet hij?
- komen er daarna zeven magere koeien of stieren?
- wat doen de magere koeien?

aan Kleuters:

- wie roept Farao om de dromen uit te leggen (di)?
- kunnen de wijze mannen de dromen uitleggen?

aan Kinderen:

- aan wie denkt de schenker nu wel?
- wie kan de dromen wel uitleggen?

aan Kleuters:

- wie staat hier voor de Farao (wo)?
- heeft God een plan?

aan Kinderen:

- wat zei Jozef tegen de Farao?
- wat betekenen de dikke koeien?
- en wat de magere koeien?

aan Kleuters:

- wie is de onderkoning op dit plaatje (do)?
- hoe zorgt Jozef voor het graan?
- komt er honger in Egypte?

aan Kinderen:

- door wie wordt Jozef geholpen?
- en wie wordt door Jozef geholpen?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.6.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 41:28.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke droom hoort bij het meisje wat bang kijkt?
- welke droom hoort bij het lachende meisje?
- welke woorden heb je gevonden?

c. liedje

“de dromen”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.6.1, voorgeknijpte
2.6.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.6.1
ophangen, 2.6.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
A.W.N. I, nr. 6 ,3e, 4e en 5e cou-
plet

5. toepassing: God wil ook met ons zijn

a. kringgesprek

- welk plan had God met Jozef?
- heeft God Jozef een keer in de steek gelaten?
- laat God ons wel eens in de steek?
- heeft God ook een plan voor ons?
- wat zouden wij kunnen doen om God te helpen?

b. activiteit

Maak samen een rechtstreekse nieuws-uitzending uit Egypte. De kinderen brengen met behulp van een rollenspel een bezoekje aan Jozef. Laat de kinderen op hun eigen manier vertellen over hun ervaringen met het leven van Jozef en Gods plan voor hem. Laat hen daarna vertellen dat God ook een plan voor hen heeft en welk plan dat is. Maak hen er op attent dat iedereen talenten heeft en dat God wil dat wij er iets mee doen.

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
grote doos tot t.v. omgetoverd

C.SLUITING

1. liedje

“de dromen”

2. gebed

Here God,
ook vanmorgen hebben we weer veel geleerd. Wij kennen nu het verhaal over de dromen van Farao en dat u aan Jozef heeft verteld wat Farao moest doen. Dat was goed voor Farao en zijn volk. En het was ook goed voor Jozef. Help ons om nog meer te leren uit de Bijbel. Help ons ook om over de Bijbel, over u en over Jezus aan anderen te vertellen, aan onze vriendjes en vriendinnetjes op straat, op school en op vakantie. Amen.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

liedjesboek:
A.W.N. I, nr. 6 ,3e, 4e en 5e couplet

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

7. Jozef is goed voor zijn broers

GENESIS 42:1-38

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Hoofdstuk 42 uit het boek Genesis dat het verhaal vertelt van het weerzien van Jozef en zijn broers is eenvoudig en sober van aard. Het verhaal bestaat uit vier delen:

- 1 - 6 de broeders trekken naar Egypte
- 7 - 17 slecht onthaal in Egypte
- 18 - 28 Simeon blijft als gijzelaar achter
- 29 - 38 Jakob weigert Benjamin te laten gaan

Jozef heeft intussen de leeftijd van 37 jaar bereikt (41:44 dertig jaar + de zeven jaar van overvloed) en is de machthebber over heel Egypte (42:6). Het laatste gedeelte van vorig hoofdstuk benadrukt met klem dat Egypte en zelfs de gehele aarde (41:56,57) heel wat aan Jozef te danken hebben. En zo wordt dan verhaald dat ook Palestina onder de hongersnood leed en dat Jakob zijn zonen de opdracht geeft graan in Egypte te gaan kopen. Benjamin moet thuis blijven. De schrijver doet het neerbuijen van de broers voor de onderkoning goed uitkomen en legt daarmee onmiddellijk de verbinding met de twee dromen van de zeventienjarige Jozef (37:7-9). Daarna vermeldt hij dat Jozef zich deze dromen herinnerde (42:9).

Het verhaal is verder vrij makkelijk te begrijpen. Het volstaat met het te lezen om er de betekenis van te verstaan. Misschien nog belangrijk om op de volgende dingen te letten:

1. bij de beschuldiging verdedigen de broers zich door te zeggen dat ze eerlijke lieden zijn. Dit waren ze allesbehalve ten aanzien van hun vader toen ze verslag uitbrachten over Jozefs verdwijning (37:32). Maar ook voor deze Egyptische machthebber, spreken ze niet de volle waarheid: "...één is niet meer". (42:13). Dit gegeven van de "eerlijke lieden" wordt met enige ironie verschillende keren herhaald (42: 19, 31, 33 en 34), alsof de schrijver hun gedrag aan de kaak wilde stellen.
2. Jozef is hen in alles de meerdere: hij is de machthebber, hij verstaat hun taal zonder dat ze het weten, zij denken voor hem enkele dingen, verborgen te kunnen houden, echter tevergeefs, zij zijn de vragende partij, want ze hebben graan nodig en Jozef heeft dat graan. Deze verhouding komt in de woorden van de broers overduidelijk over: "Nee, mijn heer, maar uw knechten ..." (42:10).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: wees goed voor wie je kwaad heeft gedaan.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo Benjamin, Egypte, farao
ma nee; nee, nee, ja
di doet dit, opdat gij in leven
wo graan, zakken, geld
do Jozef, Benjamin, Jakob, Benjamin
vr 1. vijf verschillen: waterzak, arm rechterbroer, minder gras, snor rechterbroer, strepen jas.
2. groen: graan genoeg; naar Egypte; niet mee; Jozef; ook komen; wel graan mee.
rood: geen graan meer; naar huis; ook mee; Simeon; niet komen; geen graan mee.

- leertekst
Genesis 42:18 - "doet dit, opdat gij in leven blijft"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.7.3, 2.7.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.6.1)
- inleiding
een feestmuts of verjaardagskroon
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: T1, T2, T3, T4, S7 figuren: 31, 43, 55, 60, 87, 89, 90, 157, 207, 214, 237, 275
- bespreking
werkboekje les 7, ingekleurde leertekstcirkel (2.7.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.7.2)
- toepassing
voor elk kind een leeg conservenblikje, lijm, schaar, plakplaatjes/stickers; verf, kadopapier, plakband.
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw I, nr. 6
Elly en Rikkert II, nr. 37
Elly en Rikkert IV, nr. 51
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

- in het verhaal wordt Benjamin genoemd, als jongste van de broers. Als wordt gezegd, dat hij thuis moet blijven, is dat niet omdat hij te klein is, zoals wel eens wordt gesuggereerd! Benjamin is de enig overgebleven zoon van Rachel; dat maakt hem zo bijzonder voor Jakob.
- de broers moeten naar de gevangenis. Vertel het niet met enige voldoening van: boontje komt om z'n loontje! Probeer dat te vermijden ook bij de kleuters/kinderen zelf! Hoewel de kleuters en kinderen zelf niet zullen begrijpen, wat achter de schuldbekentenis van de broers zit, kunnen we misschien toch iets verduidelijken. De broers hebben blijkbaar toch een verband gelegd tussen hun behandeling door de onderkoning en datgeen wat zij lang geleden hun broer hebben aangedaan. Tegen de kleuters en kinderen zouden we nog kunnen vertellen: de broers zijn gaan nadenken. Ze weten nu, dat ze vroeger verkeerd hebben gedaan.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II nr. 37

3. gebed

Wees met ons, Here God.

Wij vragen u voor altijd dicht bij ons te blijven. Wij bidden u om van ons te houden en alle kinderen en kleuters te zegenen. Bereid ons erop voor dat wij vanmorgen goed naar de juf (meester) luisteren. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de droom van Farao

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zie je op dit plaatje (2.7.3)?
- wat hebben ze allebei gehad die nacht?
- wie zegt tegen Jozef wat die dromen betekenen?
- wie mag er niet meer naar het paleis?
- wie mag er terug naar het paleis?
- wat moet de schenker aan de Farao vragen?
- doet hij dat gelijk?

- waarom is Jozef bij Farao geroepen op dit plaatje (2.7.4)?
- konden de wijze mannen zijn dromen niet uitleggen?
- waarom kon Jozef het wel?
- wat betekenen de dromen van de Farao?
- wie wordt de nieuwe onderkoning van Egypte?
- wat moet Jozef doen als onderkoning?

kijk naar de leertekstcirkel (2.6.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“de dromen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt materiaal:

2.7.3, 2.7.4 en 2.6.1 (van vorige les)

liedjesboek:

A.W.N. I, nr. 6, 3e, 4e en 5e couplet

2. inleiding: Betty is jarig

a. vertelling

Freddy moet vandaag thuis blijven. Hij heeft de griep. Dat is jammer! Maar het is ook jammer omdat hij vandaag jarig is. Nu kan alleen Betty haar verjaardag op school vieren. “Lieve Betty, hartelijk gefeliciteerd” zegt de juf op school. Alle kinderen zingen “lang zal ze leven! Nu mag je uitdelen”, zegt de juf. Betty heeft een grote trommel. Ze maakt de trommel open. Mmmm, mandarijntjes. Wat veel, en wat ruiken ze heerlijk. Betty deelt uit. Om de beurt nemen de kinderen een mandarijn. “Ben je klaar Betty?” vraagt juf. “Ja juf, mag ik nu naar de andere klassen?” “Dat is goed. Wie mogen er met je mee?” Betty kiest. Hans en Mary. “Ik vind het wel eng” zegt Betty op de gang. “In die andere klassen zitten de grote jongens en meisjes. En er zit ook ergens een meisje dat me geplaagd heeft. Gisteren heeft ze me uitgescholden. “Weet je wat”, zegt Hans. “Je moet haar een mandarijn geven”. En dat doet Betty. Later, in het speelkwartier komt het grote meisje naar Betty toe. “uh ... uh ... bedankt voor de mandarijn”, zegt het meisje. Ze heeft een rood gezicht gekregen. “Gisteren was ik niet aardig tegen je”, zegt ze. “Maar ik zal je niet meer uitschelden. Nu heeft Betty pas echt een fijne verjaardag.

b. liedje

“leer mij uw liefde”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt materiaal:

een feestmuts of verjaardagskroon

kringgesprek:

- wanneer draag je deze feestmuts of kroon?
- is het leuk of ‘eng’ om op je verjaardag uit te delen in andere klassen?
- waarom is Betty een beetje bang?
- wat bedenkt Hans?
- hoe loopt dit af?

liedjesboek

Elly en Rikkert IV, nr. 51

3. bijbelverhaal: Jozef ziet zijn broers terug

a. de broers moeten naar Egypte

Het gebeurt allemaal precies zoals Jozef aan Farao heeft verteld: na zeven jaren van veel koren is er nu nergens meer koren op de velden. Ook in het land Kanaän, waar Jakob woont, groeit geen koren meer. De mensen komen overal vandaan om bij de nieuwe onderkoning koren te kopen. Als Jakob hoort, dat hij ook koren in Egypte kan kopen, stuurt hij zijn zoons naar Egypte. Alleen Benjamin moet thuis blijven. Hij is de jongste van de broers.

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
laat eerst Jakob (60) voor de tent zien (207) terwijl hij met de broers praat. (31, 87, 89, 90)

b. de broers in de gevangenis

Wat is het druk op de weg! Overal gaan mensen naar Egypte. Ook de broers zijn op weg. Ze hebben een heleboel geld bij zich om genoeg koren te kunnen kopen voor de hele familie. Eindelijk komen ze bij de onderkoning. Ze weten niet, dat die vreemde man in zijn prachtige kleren hun broer Jozef is, die ze lang geleden hebben verkocht, maar Jozef herkent hen wel! Hij doet alsof de broers vreemdelingen zijn. Als ze vertellen, dat ze gekomen zijn om koren te kopen, gelooft hij hen niet. Ze moeten naar de gevangenis: ze zijn vast spionnen!

materiaal:
B.I.V. 33a
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 87, 89, 90, 237)

c. de broers zijn vrij: Simeon moet blijven

Na drie dagen mogen de broers weer uit de gevangenis. De onderkoning zegt tegen hen: "Jullie hebben verteld, dat jullie nog een broer thuis hebben. Als jullie die broer de volgende keer meenemen, dan zal ik weten, dat jullie de waarheid hebben verteld. Eén van jullie moet tot zolang hier in Egypte blijven. Dan weet ik zeker, dat jullie weer terugkomen!"
Dat is erg: de broers praten met elkaar. "Dat is vast onze straf, omdat we heel lang geleden Jozef hebben verkocht." Ze weten niet, dat die vreemde onderkoning hen kan verstaan! Simeon zal in Egypte blijven, totdat de broers met Benjamin terugkomen.

materiaal:
B.I.V. 33a
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 87, 89, 90, 237)

d. Jozef geeft het geld terug

De zakken, die de broers hebben meegenomen, worden met koren gevuld. Jozef laat in elke zak het geld van de broers terugstoppen. Jozef is erg nieuwsgierig: wat zullen ze zeggen, als ze het merken? Ook krijgen de broers eten mee voor onderweg.

materiaal:
B.I.V. 33a en 275
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 87, 89, 90, 237, 275)

e. terug in Kanaän

Daar gaan de broers, terug naar vader Jakob in Kanaän. Jakob is erg verdrietig als hij hoort wat de onderkoning wil. Als ze in hun zakken kijken, zien ze dat hun geld in de zakken ligt. Wat schrikken de broers! Stel je voor, dat de vreemde onderkoning denkt, dat ze dat geld gestolen hebben. Teruggeven kunnen ze nu niet meer. Jakob zegt tegen hen: "Ik wil niet hebben, dat Benjamin meegaat. Voorlopig hebben we genoeg koren. Misschien groeit er volgend jaar wel weer koren in ons eigen land. Dan hoeven jullie helemaal niet meer terug naar Egypte".

materiaal:
B.I.V. 35b
(S7, 31, 55, 60, 87, 89, 90, 157, 207, 214, 275)

4. bespreking

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (zo)?
- waar praat vader Jakob over?

aan Kinderen:

- hoe heet de jongste broer?
- waar gaan de broers naar toe?
- wat moeten de broers gaan doen in Egypte?
- bij wie kopen ze graan?

aan Kleuters:

- bij wie zijn de broers op dit plaatje (ma)?
- waarom zijn de broers bij Jozef?

aan Kinderen:

- verkoopt de Farao zelf graan?
- herkennen de broers Jozef?
- moeten er twee broers blijven?
- moet de jongste broers komen?

aan Kleuters:

- vertelt Jozef aan zijn broers dat hij hun broer is (di)?
- hebben zij hem vroeger veel kwaad gedaan?
- is Jozef dat vergeten?

aan Kinderen:

- doet hij hen ook kwaad?
- waarom doet hij hen geen kwaad?
- welke goede raad geeft hij hen?

aan Kleuters:

- wat doet de knecht op dit plaatje?

aan Kinderen:

- wat moeten de knechten doen?
- wat doen ze er in het geheim ook in?

aan Kleuters:

- welke zoon staat hier bij Jakob (do)?
- vinden de broers de onderkoning aardig?

aan Kinderen:

- wie is de onderkoning van Egypte?
- wie wil Jozef graag zien?
- wie vindt het niet goed?
- wie moet er thuis blijven?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.7.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 42:18.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke verschillen heb je op je werkblad gevonden?
- welke woorden heb je groen gekleurd?
- en welke rood?

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.7.1, voorgeknipte
2.7.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.7.1
ophangen, 2.7.2 uitdelen en op
plakken

c. liedje

“leer mij uw liefde”

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 51

5. toepassing:

a. kringgesprek

- heeft iemand van jullie wel eens een ander hier in de groep iets kwaads aangedaan?
- is het dan moeilijk om toch vriendelijk te zijn?
- wil God dat wij boos blijven of dat we weer vrienden worden?
- geven we elkaar de hand en beloven we aan elkaar dat we elkaar geen kwaad meer zullen aandoen?

b. activiteit

Vandaag gaan we iets maken voor iemand waar we iets goed mee willen maken.

Beplak of beschilder een leeg blikje. Dit blikje kan dan later worden gebruikt als pennen- of potlodenhouder. Als het klaar is kun je het inpakken en aan degene geven waar je weer vrienden mee wilt worden.

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
voor elk kind een leeg conserven-
blikje, lijm, schaar, plakplaatjes/
stickers; verf, kadopapier, plak-
band.
activiteit:
conservenblikjes versieren

C.SLUITING

1. liedje

“leer mij uw liefde”

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 51

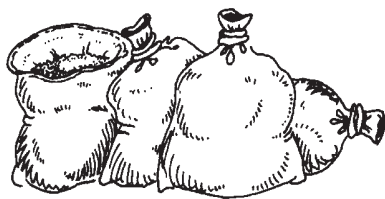
2. gebed

God, die ons liefheeft,
we danken u dat u ons altijd wilt vergeven als we spijt van iets hebben. Help ons om ook zo te worden. Als wij eens iemand moeten vergeven, help ons dan om dat ook te doen en meteen opnieuw vriendschap te sluiten. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

8. Juda neemt de straf op zich

GENESIS 43:15-34; 44:1-34

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal van de tweede reis van de broers naar Egypte spreekt voor zichzelf; er valt weinig uit te leggen. De taal is eenvoudig en de gebeurtenissen worden in een goede volgorde weergegeven. De lange reis wordt niet beschreven, omdat dat de schrijver en de lezers niet interesseert. Iedereen is benieuwd hoe het af zal lopen. We volstaan hier met de loop van het verhaal weer te geven (1), enkele gegevens te verklaren (2), en op een aantal belangrijke punten te wijzen(3).

(1) Indeling

- 43: 1-14 voorbereiding van de reis
- 15-25 aankomst in Egypte
- 26-34 Jozef komt de broers groeten
- 44: 1-5 opdracht aan de ceremoniemeester
- 6-13 ceremoniemeester verhoort de broers
- 14-1 Jozefs confrontatie met zijn broers
- 18-34 Juda's bemiddeling

(2) Verklaring

- 43:3 “aangezicht zien” = onder ogen komen (een hofstijlformule voor audiëntie)
- 43:11 balsem: stakte, tragakangom; dit is een soort afscheiding van een soorttragalus-struik, die gebruikt werd voor het toeplakken van linnen bindsels (o.a. mummies)
honing: uit druiven vervaardigde zoetheid. Werd als suiker gebruikt.
gom: geurige slijmgom van de rotsroos, als parfum of als cosmetiek gebruikt.
hars: harsgom van de mastixboom (een soort terebint),

bestemd voor balsempleisters en wierook terpentijnnoten: pimpernoten, langwerpige “pistaches”
amandelnoten: zeldzaam in Egypte

- 43:32 Egyptenaren mogen niet met vreemdelingen eten omdat deze uit een voor de Egyptenaar onrein land komen. Het is ook een Egyptische gewoonte dat de gastheer niet met de gasten eet. Eerstgenoemde neemt gewoonlijk plaats op een hoge zetel.
- 44:5 men heeft verondersteld dat Jozef gebruik maakte van beker-orakels, iets wat in Egypte, naast sterrenorakels, lotorakels en pijlorakels gebruikelijk was. Dit hoeft natuurlijk niet. Jozef kan natuurlijk zich ook zo Egyptisch mogelijk hebben voor gedaan, om bij zijn Hebreeuwse broers geen achterdocht te wekken.

(3) Belangrijke punten

1. De droom van de zeventienjarige Jozef wordt hier nogmaals werkelijkheid: de broers buigen zich herhaaldelijk voor hem. Maar ook hun verdere taalgebruik bewijst hun onderdanigheid en afhankelijkheid van Jozef (44:16, 18, 19).
 - 43:27 “Zij bogen zich voor hem ter aarde”
 - 43:28 “Daarop knielden zij en bogen zich neer”
 - 44:14 “Zij wierpen zich voor hem ter aarde”
2. Het verhaal wordt steeds spannender en dramatischer en werkt naar een hoogtepunt toe; het pleidooi van Juda vertoont gevoeligheid en schoonheid van taal. Er spreekt een diepe bewogenheid uit voort. Zijn handelwijze is nobel en ligt in het verlengde van zijn tussenkomst en verbetering van het lot van Jozef, die riskeerde door zijn broers gedood te worden (37:26, 27).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: neem de straf voor je jongere broer, zus of vriend(innetje) op je.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Kanaän, Egypte, Benjamin, Juda.
ma buigen, eten, precies op
di fout, juist, fout
wo scheurden, klederen, ieder, ezel,
keerden, stad
do laat mij toch in de plaats van de
jongen hier blijven
vr 1. Jozef doet de beker in de zak
2. de broers hebben niet gestolen
3. Juda past goed op Benjamin.
2. leertekst
Genesis 44:33 - "laat mij toch in de plaats
van de jongen hier blijven"

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werk-
boekje (2.8.3, 2.8.4) en de ingekleurde
leertekstcirkel van de vorige les (2.7.1)
2. inleiding
glasscherven
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, T1, T2, T3, T4, S7,
figuren: 31, 43, 44, 55, 60, 65, 73, 87, 89,
90, 153, 157, 185, 207, 214, 215, 216, 226,
237, 244, 250, 251, 256, 257, 258, 275,
276
4. bespreking
werkboekje les 8, ingekleurde leertekstcir-
kel (2.8.1), voor elk kind één (al dan niet
gekleurde) leertekstcirkel (2.8.2)
5. toepassing
geen
6. liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 35
Elly en Rikkert II, nr. 37
Elly en Rikkert IV, nr. 51
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

1. Jozef is niet sadistisch bezig om het zijn
broers nog eens goed betaald te zetten.
Hij wil uitzoeken, of ze echt veranderd,
'bekeerd' zijn. Zouden ze nu eindelijk
inzien, dat ze anderen verdriet doen en
tekort doen door hun handelwijze?

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor
de aanvang van het programma aanwezig
bent. Breng het lokaal in orde, leg het
materiaal klaar en vang vroege kinderen
op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of
volg het voorgestelde schema op de voet
(met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U
kunt jongelui of oudere leden inschakelen
voor het inkleuren van de tekeningen en
leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Lieve Vader in de hemel,
dank u voor deze sabbat. Dank u dat u zo goed voor ons bent en ons zoveel goede dingen geeft, terwijl we het best wel eens niet verdienen. Dank u dat Jezus er voor ons en voor alle mensen is. Hij heeft zelf de straf van vele mensen op zich genomen, terwijl hij het niet verdiende. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jozef ziet zijn broers terug

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- bij wie zijn de broers uit Kanaän op dit plaatje (2.8.3)?
- waarom zijn ze in Egypte?
- herkennen zij hun broer Jozef?
- zijn ze eerlijk tegen Jozef?
- wie moeten ze thuis gaan halen?
- wie blijft er achter?

- waar zijn de broers op dit plaatje (2.8.4)?
- vinden de broers de onderkoning aardig?
- mogen zij Benjamin meenemen van Jakob?
- waarom is Jakob hier bang voor?

kijk naar de leertekstcirkel (2.7.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“leer mij uw liefde”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.8.3, 2.8.4 en 2.7.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 51

2. inleiding: het opnemen voor iemand

a. vertelling

Freddy en Betty spelen buiten. Er zijn nog meer kinderen op straat. Freddy heeft een bal. “Doen jullie mee?” roept Freddy. Ja, ja, laten we gaan voetballen” roepen de kinderen. Ze maken een doel bij het muurtje en een doel aan de overkant bij het tuinhok. De kinderen leggen hun jassen op de grond. Freddy geeft de bal een schop en Hans geeft de bal een schop terug. Betty trapt de bal weer verder en dan komt Hans eraan. Keihard trapt hij tegen de bal. De bal vliegt door de lucht ..., over het doel, over het muurtje en dan klinkt er glasgerinkel. “O, help, wat nu?” Hans wordt wit van de schrik. De voordeur gaat open. Een boze mevrouw komt naar buiten. “Wie deed dat?” roept ze boos. “i . i . i . k” wil Hans zeggen. Maar hij kan niet praten van de schrik. “Dat hebben wij gedaan, mevrouw” roept Betty, “het is een ongelukje”. “Nu, vooruit dan, maar jullie moeten wel betalen” roept ze boos. En zo maken de kinderen hun spaarpot leeg. Maar het is niet genoeg geld. De vaders en moeders betalen ook mee. Hans hoeft de ruit gelukkig niet alleen te betalen!

b. liedje

“een parel in Gods hand”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
glasscherven
kringgesprek:
- wat gaat er kapot?
(laat scherven zien)
- doet Hans dat expres of per ongeluk?
- wie betalen de nieuwe ruit?
- is dat eerlijk?

liedjesboek
Elly en Rikkert II, nr. 35

3. bijbelverhaal: Juda neemt de straf van Benjamin op zich

a. de broers gaan weer naar Egypte

Na een hele tijd is het koren bij Jakob toch op. Er groeit nog steeds geen koren op het land. De broers moeten opnieuw koren gaan halen, maar ze weten nog heel goed, wat de onderkoning tegen hen heeft gezegd. Als ze terug naar Egypte komen, moeten ze Benjamin meenemen.

Jakob wil het eerst niet, maar hij moet het wel doen. Juda, één van de broers belooft aan vader Jakob, dat hij heel goed op Benjamin zal passen. Daar gaan ze weer. Ze hebben zelfs extra geld bij zich. Ze willen het geld, dat ze in hun zakken hebben gevonden, weer aan de onderkoning geven.

b. de maaltijd met Jozef

Als de broers in Egypte aankomen, moeten ze naar het huis van de onderkoning komen. Wat zou de onderkoning van plan zijn? Zou hij hebben ontdekt, dat ze het geld van de vorige keer weer hebben meegenomen in hun zakken? Ze vertellen aan een knecht, dat ze extra geld bij zich hebben, maar de knecht zegt, dat dat niet nodig is en dat het zo goed is met het geld.

Ze mogen met de onderkoning eten. Verbaasd zien ze, dat ze precies op volgorde aan tafel zitten: de oudste eerst en als laatste de jongste. Hoe zou die onderkoning dat weten?

c. Benjamin en de zilveren beker

De broers eten met de onderkoning. Benjamin krijgt tot hun verbazing veel meer dan de anderen. Wat is het toch allemaal vreemd. De broers zijn blij, dat Simeon weer bij hen is. Nu de onderkoning heeft gezien, dat Benjamin echt hun broer is, denkt hij niet meer, dat zij spionnen zijn.

Na het eten, worden hun zakken weer gevuld met koren. Ze weten niet, dat Jozef in de zak van Benjamin een zilveren beker stopt. Als de broers weer op weg zijn naar Kanaän, worden ze opeens achtervolgd door de soldaten van de farao. Ze zoeken naar de beker van de onderkoning. Niemand van de broers heeft die beker gestolen, maar toch zit de beker in de zak van Benjamin. Benjamin wordt gevangen genomen. Wat doen de broers nu?

d. de broers zijn bang voor de onderkoning

Iedereen gaat weer mee terug. Ze laten Benjamin niet in de steek. Jozef heeft ongeduldig zitten wachten in zijn paleis. Zullen de broers Benjamin alleen laten, zoals ze heel lang geleden Jozef in de steek hebben gelaten? Of zouden ze nu aardiger doen? De broers buigen voor de onderkoning. Als de onderkoning vraagt, waarom ze zijn beker hebben gestolen, durft niemand te zeggen, dat ze het niet hebben gedaan. Ze zijn erg bang voor die onderkoning. De onderkoning zegt, dat alleen Benjamin gevangen blijft. De anderen mogen naar huis terug.

e. Juda wil de plaats innemen van Benjamin

Juda weet, dat hij Jakob heeft beloofd om voor Benjamin te zorgen. Hij zegt tegen Jozef: "Meneer de onderkoning, neem mij maar gevangen. Dan kan Benjamin terug naar vader Jakob. Ik heb het beloofd. Als vader zijn jongste zoon ook kwijtraakt, dan zal hij zo erg verdrietig zijn. Dat wil ik niet". Zal de onderkoning luisteren naar Juda?

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 35b zonder 275
(S7, 31, 55, 60, 87, 89, 90, 157,
207, 214)

materiaal:

B.I.V. 33b
(laat eerst Jozef (44) zien die
met de broers (31, 87, 89, 90)
spreekt, zet er dan een tafel (226)
met eten (250, 251, 256, 257) bij.
(kamer T4, 31, 44, 55, 87, 89, 90,
226, 250, 251, 256, 257)

materiaal:

B.I.V. 34a
(31, 55, 87, 88, 90, 65, 153, 185,
215, 216, 258, 275, 276)

materiaal:

B.I.V. 34a met 31 zonder 73
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 55, 65,
87, 89, 90, 237, 244)

materiaal:

B.I.V. 34a
(laat eerst Juda (31) zien achter
de broers. Neem hem dan weg en
zet (73)vooraan om tot Jozef (43)
te smeken.
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 55, 65,
73, 87, 89, 90, 237, 244)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie praten er op dit plaatje (zo)?

aan Kinderen:

- in welk land is er weer geen brood?
- waar gaan de broers naar toe?
- wie gaat er deze keer ook mee?
- wie zal er goed op Benjamin passen?

aan Kleuters:

- wie zitten er samen te eten op dit plaatje (ma)?
- zit Jozef bij zijn broers te eten?

aan Kinderen:

- wat doen de broers voor Jozef als zij hem zien?
- eten of zingen de broers met Jozef?
- hoe zitten de broers naast elkaar aan tafel?

aan Kleuters:

- wat doet de knecht op dit plaatje (di)?

aan Kinderen:

- doet Jozef de beker in de zak van Benjamin?
- zit de beker in de zak van Benjamin?
- hebben de broers de beker gestolen?

aan Kleuters:

- bij wie vinden de knechten de beker (wo)?
- wie moet er mee terug naar de onderkoning?

aan Kinderen:

- laten de broers hem alleen terug gaan?
- wat doen de broers nu? (Genesis 44:13)

aan Kleuters:

- zegt Jozef dat zijn broers hem hebben bestolen (do)?
- wie moeten er volgens Juda nu zijn slaven worden?
- wat doet Juda als Jozef wil dat alleen Benjamin zijn slaaf wordt?

aan Kinderen:

- waarom willen ze niet dat Benjamin achter blijft?
- geven de broers nu toe dat zij hun vader al een keer verdriet hebben gedaan?
- wat zegt Juda volgens jullie opdrachtje?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.8.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 44:33?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke zinnen heb je op je werkblad gevonden?

c. liedje

“een parel in Gods hand”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.8.1, voorgeknijpte
2.8.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.8.1
ophangen, 2.8.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 35

5. toepassing: de schuld op je nemen

a. activiteit

Alle kinderen zitten in een kring. De leid(st)er vertelt dat één kind iets mag veranderen (verplaatsen, verhangen, verstoppen ...) in het lokaal, terwijl de leid(st)er niet kijkt. Daarna gaat de leid(st)er aan elk kind een vraag stellen en het kind antwoordt alsof hij/zij het gedaan heeft. Ieder kind doet of hij/zij het zelf heeft gedaan. Daarna moet de leid(st)er raden wie het gedaan heeft.

Herhaal dit een paar keer en vermijd vragen als: heb jij het gedaan?

b. kringgesprek

- vind je het moeilijk om te doen alsof jij het deed, terwijl je het niet gedaan hebt?

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. **liedje**

“een parel in Gods hand”

liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 35

2. **gebed**

Lieve Vader,
help ons om goed te zijn voor ons broertje of zusje, voor ons vriendje of vriendinnetje. Help ons om de schuld niet op de ander te schuiven, maar wie iets fout heeft gedaan, te helpen. Help ons ook om wel eens de schuld op onszelf te nemen, om daarmee iemand te helpen. Het is knap wat Juda heeft gedaan voor Benjamin. Dat willen we ook wel eens proberen. Jezus heeft het ook gedaan. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

3. **afscheid**

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

9. Jozef vergeeft zijn broers

GENESIS 45:1-28

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Met hoofdstuk 45 bereikt de lezer het hoogtepunt van de verhalenkrans over Jozef. Hij maakt zich hier aan zijn broers bekend en toont volstrekte vergevingsgezindheid zowel

in woorden als in daden. Geen enkel verwijt komt er uit z'n mond. Alhoewel de eerste woorden van Jozefs toespraak de broers hard in de oren moet hebben geklonken - "... die gij naar Egypte verkocht hebt... omdat gij mij hierheen verkocht hebt..." probeert Jozef die daad meteen te verklaren als een daad van God en juist niet van hen. (45:3-8) In Jozefs lange monoloog komen een aantal zeer principiële dingen aan de orde. Zo is hij ervan overtuigd, dat dit alles heeft te maken met Gods plan om de hele familie in Egypte terecht te doen komen. In dat plan staat dan Jozef centraal - door God gebruikt - terwille van de broers. Let maar eens op het woordgebruik:

- v.5 want om U in het leven te behouden heeft GOD MIJ voor U uitgezonden
- v.7 daarom heeft GOD MIJ voor U uitgezonden om U een voortbestaan te verzekeren op aarde, en om voor U een groot aantal geredden in het leven te behouden
- v.8 dus zijt GIJ het niet, die MIJ hierheen gezonden hebt, maar GOD. HIJ heeft MIJ gesteld tot Farao's vader en tot heer over geheel zijn huis en
- v. 8 GOD heeft MIJ gesteld tot heerser over het gehele land Egypte.

Duidelijker kan het nauwelijks: alle eer dient aan God te worden toegeschreven en de broers moeten niet bevreesd zijn, want eigenlijk is het allemaal zo door God gewild. Jozef kan bij het weerzien van zijn broers en vooral van Benjamin zijn gevoelens niet meer in bedwang houden (45: 1, 2, 14,15). Benjamin bekleedt hier een bijzondere plaats:

- a. eerst viel hij Benjamin om de hals, daarna kuste hij zijn broers.
- b. Benjamin geeft hij 300 zilverstukken (heeft het iets

met de 20 zilverstukken van de Ismaëlieten te maken?) en vijf stel klederen, zijn broers krijgen elk één stel klederen (heeft dit iets met zijn pronkgewaad te maken?).

- c. Benjamin is de enige waarvan de schrijver iets van de gevoelens bekend maakt: "... en Benjamin weende aan zijn hals" (45:14). Over de broers slechts dit: "Daarna eerst spraken de broers met hem". (45:15). In zijn hele uiteenzetting is het Jozef, naast God, om Jakob, zijn oude vader te doen:
- v. 9 trekt haastig naar MIJN vader
- v.13 vertelt dan aan MIJN vader al ... en brengt MIJN vader haastig hierheen.

Typisch hierbij is zijn aanduiding met MIJN vader. Wil hij hen nog steeds duidelijk maken dat hij werkelijk Jozef is en dat hij tot de clan van Jakob behoort? Spoed moet er in ieder geval worden gemaakt.

Farao hoort van het geval en bemoeit zich met het hele gebeuren. (45:16-20) Zijn dienaar Jozef die, zoals we hebben gezien drie belangrijke titels draagt (Farao's vader, heer over zijn huis en heerser over het gehele land), blijkt hem nauw aan het hart te liggen omdat hij hem heel wat dank verschuldigd is. De hele familie van Jakob is welkom in Egypte en wordt met geschenken overladen. Had God niet gezegd dat de nakomelingen van Abraham tot zegen zouden zijn voor de volken die hen zegenen en er door zouden worden gezegend (Genesis 12:3)? Een laatste gegeven interesseert de lezer nog. Waarom zegt Jozef tot zijn broers dat zij geen twist onderweg moeten maken (45:24)? Deze opmerking doet enigszins denken aan de aanbeveling van Ruben eerder (42:22). Waarschijnlijk wil hij vermijden dat ze met elkaar gaan bakkeleien over wie het meeste schuld treft dat Jozef aan kooplui is verkocht. Of misschien wil Jozef de afgunstige gevoelens - als die er al waren - ten aanzien van Benjamin van te voren de kop indrukken.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: vergeef wie je kwaad heeft gedaan.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo schrikken, slaaf, bang
ma mijn vader, hierheen
di hij kuste al zijn broers hartelijk
wo fout, fout, juist
do Jozef leeft nog; alles over Jozef;
vlug naar Jozef
vr 1: tafel, weg, huilen, broers
2: mijn vader, wonen, jaar.
3. huis, de onderkoning, geloven,
waar.
4. geloven, blij, toe, kus.
2. leertekst
Genesis 45:15 - "hij kuste al zijn broers hartelijk"

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.9.3, 2.9.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.8.1)
2. inleiding
een doosje met bandenplakmateriaal
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, T1, T2, T3, T4, figuren:
31, 43, 44, 55, 60, 65, 87, 89, 90, 157, 207,
214, 237, 244, 275
4. bespreking
werkboekje les 9, ingekleurde leertekstcirkel (2.9.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.9.2)
5. toepassing
geen
6. liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 35
Elly en Rikkert II, nr. 37
Elly en Rikkert IV, nr. 39
Sabbatliedjes I, nr. 25

D.VERTELLING

1. het doel van deze keer gaat om "vergeven". In de inleiding zien we al, dat het vaak moeilijk is om "het spijt me" te zeggen. Als degene, die fout is geweest, niet "het spijt me" kan zeggen, kan de andere partij ook niet "ik vergeef je" zeggen. Belangrijk in dit verhaal is, dat de benadeelde (Jozef) de eerste stap doet. Vooraleer de andere partij "het spijt me" zegt, neemt Jozef een verzoenende houding aan.
2. vaak zijn de beide partijen schuldig, zoals in het verhaaltje van de toepassing. Het één lokt vaak het ander uit. Als er in uw sabbatschoolles iets gebeurd, spring daar dan meteen op in.
3. het is niet voldoende om "sorry" of "het spijt me" te mompelen om er maar vanaf te zijn. We moeten echter weer vrienden willen worden. De leertekst zegt dan ook: Jozef gaf zijn broers een zoen. Als je elkaar weer wilt aanraken, dan is het pas helemaal goed!
4. bewaart u de tekening van Jozef en zijn broers (leertekst) tot de volgende week? Vader Jakob kan daar nog bij worden getekend: dan is de familie compleet!

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen.
Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Lieve Vader in de hemel,
wij zijn blij dat we niet alleen op school zijn, niet alleen thuis zijn, niet alleen in de kindersabbatschool en in de kerk zijn. Het is fijn om dingen samen te kunnen doen. Samen te kunnen spelen, zingen, bidden en luisteren. Waar veel mensen of kinderen bij elkaar zijn, kunnen er wel eens ruzies komen. Help ons om geen ruzie te maken. Amen

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Juda neemt de straf van Benjamin op zich

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zitten hier aan tafel (2.9.3)?
- zitten ze door elkaar of precies op een rij aan tafel?
- zit Jozef bij hen of zit hij nog apart?
- herkennen zij Jozef nu?

- waarom is Jozef zo boos op dit plaatje (2.9.4)?
- wat hebben zij volgens Jozef gedaan?
- bij wie is de beker gevonden?
- wat doen de broers als Jozef Benjamin wil straffen?

kijk naar de leertekstcirkel (2.8.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“een parel in Gods hand”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.9.3, 2.9.4 en 2.8.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 35

2. inleiding: Betty is niet meer boos

a. vertelling

Betty is jarig geweest. Ze heeft een nieuwe fiets gekregen. Het is een prachtige fiets, met een koplamp en een bel. Betty kan al heel goed fietsen. Tring, tring, doet Betty als ze langs haar huis fietst. “Ach, mag ik eens op je fiets?” vraagt Freddy. “Nee, liever niet, straks gaat er iets kapot”, zegt Betty. “Wel nee, Betty, ik kan beter fietsen dan jij,” zegt Freddy. Nu, heel even dan. Maar als ik zeg dat ik weer wil fietsen, dan moet jij stoppen. Goed? “Ja hoor, prima,” zegt Freddy. Hij springt op de fiets en trapt flink door. Zo, lekker fietsje, die gaat hard! Freddy trapt zo hard hij kan. Hij vliegt over straat. Snel, snel, langs hun huis. “Stoppen, stoppen,” hoort hij Betty roepen. Maar hij is al weer verder gereden. Opeens hoort Freddy een luid gesis. Ssssst ... klinkt er. Snel stopt Freddy. De band is plat. Dat zal Betty niet zo leuk vinden. En Betty is boos op Freddy. Haar mooie fiets heeft nu al een lekke band. En Freddy luisterde niet toen ze vroeg om te stoppen. ‘s Avonds zegt Freddy, “Betty, ik vind het erg van je fiets. Ben je nog boos Betty?” “Mmm”, bromt Betty. Als je belooft dat je mijn fiets niet meer stuk maakt, ben ik niet boos meer. En dat doet Freddy.

b. liedje

“7x70”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
een doosje met bandenplakmateriaal
kringgesprek:
- van wie is de nieuwe fiets?
- mag Freddy er direct op?
- wat gebeurt er met de band?
- wat kun je daar mee doen?
(laat bandenplakspullen zien)
- Betty is boos op Freddy.
- wat belooft Freddy?
- wat zegt Betty dan?

liedjesboek
Elly en Rikkert IV, nr. 39

3. bijbelverhaal: Jozef vergeeft zijn broers

a. Jozef vertelt zijn broers wie hij is

Jozef hoort en ziet, dat de broers echt veel van vader Jakob houden. Ze liegen niet meer, zoals vroeger. Ook houden ze van Benjamin. Ze zijn niet jaloers op hem. Eén van hen wil zelfs de straf hebben, die Benjamin krijgt, want hij had immers de zilveren beker van de onderkoning bij hem in de zak.

Als Jozef alleen is met zijn broers, vertelt hij hen eindelijk wie hij is. De broers schrikken erg. Die vreemde man? Die onderkoning? Is dat Jozef? Dan zal hij hen wel straffen voor alles wat zij hem hebben aangedaan vroeger. Ze kunnen van schrik en angst niets tegen hem zeggen!

b. Jozef vergeeft zijn broers

Jozef wil hen helemaal niet straffen. Hij is zo blij, dat hij nu zeker weet, dat zijn broers vriendelijke mensen zijn geworden. Hij weet nu, dat ze niet jaloers meer doen. Hij wil hen graag vergeven. Elke broer geeft hij een zoen en vooral zijn jongste broer, Benjamin.

c. Farao geeft cadeaus

Farao hoort van Jozef, dat zijn broers in Egypte zijn. De Farao weet niet, dat de broers al veel eerder in zijn land zijn geweest om koren te kopen. Als Farao hoort, dat Jozef nog meer familie in Kanaän heeft, zegt hij: “laat heel je familie maar naar Egypte komen, bij ons, want er zal nog een lange tijd geen koren groeien in Kanaän. Farao geeft een heleboel cadeaus aan de broers: alles wat ze nodig hebben, krijgen ze van hem!

d. de broers terug naar Kanaän

Ook van Jozef krijgen ze cadeaus; prachtige kleren. Maar Benjamin krijgt vijf keer zoveel. Toch doen de anderen niet jaloers. Ze zijn blij met wat ze hebben gekregen. Ze gaan op weg. Het is een lange stoet. Ze zijn deze keer heel erg blij. Wat zal hun vader Jakob zeggen als hij hen terugziet en hun verhaal hoort?!

e. Jakobs blijdschap

Daar komt die grote stoet bij Jakob aan. Jakob begrijpt er niets van. Hoe komen ze aan al die wagens en al die andere mooie dingen? Dan vertellen de broers wat er in Egypte gebeurd is. Als ze vertellen, dat Jozef nog leeft en dat hij die onderkoning is, wil Jakob hen eerst niet geloven. “Doe me nu maar geen pijn meer!”, zegt hij. Maar als ze steeds zeggen, dat het echt waar is en alle cadeaus laten zien, die ze hebben gekregen, dan wordt hij zo blij, zo blij!!! Dus zijn zoon Jozef is niet dood. Hij leeft dus nog! En Jakob zal hem terugzien!

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 35a (haal de zittende Jozef (43) en de knecht (65) weg en laat Jozef (44) bij zijn broers staan.

(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 55, 65, 87, 89, 90, 237, 244)

materiaal:

B.I.V. 35a
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 55, 65, 87, 89, 90, 237, 244)

materiaal:

B.I.V. 35a
(T1, T2, T3, T4, 31, 43, 55, 65, 87, 89, 90, 237, 244)

materiaal:

B.I.V. 35b zonder 60, 207
(S7, 31, 55, 87, 89, 90, 157, 214, 275)

materiaal:

B.I.V. 35b
(S7, 31, 55, 60, 87, 89, 90, 157, 207, 214, 275)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- waarom huilt Jozef op dit plaatje (zo)?
- is Jozef blij dat zijn broers er zijn?

aan Kinderen:

- hoe reageren de broers?
- wat deden zij vroeger met Jozef?
- wat hoeven zij niet te zijn volgens Jozef?
- wie had er al die jaren voor Jozef gezorgd?

aan Kleuters:

- wie geeft Jozef hier een zoen op dit plaatje (ma)?
- hoe lang duurt de honger nog?

aan Kinderen:

- waar mag de familie van Jozef wonen?
- wat wil Jozef graag?

aan Kleuters:

- is Jozef blij dat zijn vader nog leeft (di)?
- is hij nog boos op zijn broers?

aan Kinderen:

- welke leertekst heb je gevonden?
- zijn alle zonen van Jakob nu weer vrienden?
- wie heeft hen bij elkaar gebracht?

aan Kleuters:

- is Farao ook blij dat Jozef familie er is (wo)?
- mogen ze van de Farao in Egypte komen wonen?

aan Kinderen:

- wat krijgen de broers allemaal mee voor onderweg?
- krijgen alle broers vijf mantels?
- krijgt Benjamin het minste?
- zijn de broers nu ook jaloers?

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- wat zeggen de broers tegen Jakob?
- vertellen de broers alles of niets over Jozef aan hun vader?
- wat wil Jakob als hij dit allemaal hoort?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.9.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 45:15.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- zullen we nu dit bijbelverhaal met onze eigen poppen naspelen?
- welk plaatje hoort bij welk verhaaltje op je werkblad?
- hoe heb je de verhaaltjes verder ingevuld?

c. liedje

“7x70”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.9.1, voorgeknijpte
2.9.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.9.1
ophangen, 2.9.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 39

5. toepassing: Inge maakt het weer goed met Barbara

a. kringgesprek

Inge en Barbara hebben ruzie gemaakt. Inge mag niet meer meedoen van Barbara. Zij heeft van boosheid een schop gegeven tegen het huis, dat Barbara heeft gemaakt. Moeder heeft hen elk naar hun eigen kamer gestuurd. “Bedenken jullie zelf maar eens, hoe je dit moet oplossen”.

Barbara zit boos op haar kamer. Na een poosje denkt ze na. “Het was ook niet zo aardig van mij om Inge niet mee te laten doen”, denkt ze.

Als Inge en Barbara uit hun kamer komen, vraagt moeder of ze al iets bedacht hebben. “Inge zegt: “Sorry, dat ik je niet mee liet doen”. En opeens geeft ze aan Barbara een zoen. Na een poosje bouwen ze samen een huis, dat nog nooit zo mooi is geweest.!

- wat betekent iemand vergeven?
- wie vergaf nu wie?
- vind je het moeilijk om te vergeven?
- wat vind je moeilijker “sorry” zeggen of vergeven?

b. activiteit

drie kleuters spelen het verhaaltje na.

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. liedje

“7x70”

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 39

2. gebed

Here God,
soms doen mensen ons kwaad, onze vriendjes doen ons verdriet. Soms is er iemand kwaad op ons en toch hebben we niets verkeerd gedaan. Help ons dan om niet kwaad terug te doen. Help ons om vriendelijk te blijven en om te vergeven wie ons heeft kwaad gedaan. Wij hebben wel eens naar tegen u gedaan en u hebt ons vergeven. Laat ons dat dan ook maar doen naar anderen toe. Amen

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

10. Jozef ziet zijn vader terug

GENESIS 46:1-34; 47:1-13

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Met Genesis 46:1-34 en 47:1-13 krijgt de lezer met een voorbereiding van de gebeurtenissen in het boek Exodus te maken. Israël bevindt zich daar in Egypte en wordt door God bevrijd van de onderdrukking der Egyptenaren. Genoemde tekstgedeelten verhalen de reis van Jakob naar het land van de Nijl. Hoofdstuk 16 opent met zijn initiatief in die richting en het brengen van offers aan God. Op één of andere manier moet Jakob er niet erg gerust in zijn geweest: weg van het land der belofte! Is dat wel Gods bedoeling? Moet hij niet eerder in Kanaän blijven wonen? Wat komt er van de belofte van het bezit van het land terecht als hij Kanaän nu verlaat? Zullen zijn zonen en kleinkinderen er wel terugkeren? Zulk soort vragen kunnen bij Jakob zijn opgekomen. God reageert daar zeer treffend en toepasselijk op: Hij verschijnt aan hem in nachtgezichten en stelt hem gerust.

“Ik ben God, de GOD VAN UW VADER, vrees niet naar Egypte te trekken, want IK zal u daar tot een GROOTVOLK maken. IK ZAL ZELF MET U NAAR EGYPTETREKKEN en IK ZAL U OOK ZEKER WEER TERUGVOEREN...” Met andere woorden zegt God: “Ik ben dezelfde God als de God van je vader en de belofte van een groot volk blijft gelden!”. “Maar er is meer ... maak je maar geen zorgen, Ik ga met je mee en Ik breng je ook weer terug!”. Hiermee moet Jakob het doen en vol vertrouwen vat deze oude man (45:5-9, 46:9) de lange reis aan.

Hij gaat met alles wat hij heeft. De schrijver herhaalt ten overvloede (tot driemaal toe) dat Jakob gaat met alles wat hij heeft en al zijn zonen en hun kinderen. Het getal zou 70 hebben bedragen! Een getal van betekenis. In de bijbelse traditie staat dat getal voor de volkeren der wereld. Dit getal komt vaak voor waar sprake is over de totaliteit van de volkeren der wereld. (buiten Israël). Zo zijn uit Noach 70 volkeren voortgekomen. De betekenis in deze tekst is

blijkbaar te zoeken in het feit dat Israël zich in een gevaarzone begeeft; het gaat zich vestigen in Egypte waar één van de volkeren woont en het risico bestaat dat Israël uiteindelijk in dit volk zal opgaan en niet meer van de rest van de wereld te onderscheiden zal zijn. En dat is nu net niet de bedoeling van God: Israël moet een apart volk, een heilige natie worden (Exodus 19:5,6), God ten eigendom. Israël moet zich van deze roeping bewust blijven ... en ook Jakob en zijn zonen die nog niet tot een werkelijk volk zijn uitgroeid mogen niet aan de verleiding toegeven in het Egyptische volk te verdwijnen. Dit verhaal laat dan maar al te goed begrijpen dat zelfs als Jakob met zijn 70 nakomelingen in Egypte aankomt, hij zich niet met de bevolking vermengt. Jozef overlegt met Jakob en zijn broers dat ze moeten laten uitkomen, dat ze schaapherders zijn, (herders werden verafschuld in Egypte als verachte barbaren, die vaak lichamelijk onverzorgd zijn) zodat Farao ze zeker op een afstand zal houden. Farao gaat akkoord dat ze zich in het land Gosen vestigen - als vreemdelingen - zodat ze toch aan de buitenkant van de Egyptische beschaving komen te wonen. Gosen lag op de rand van de bebouwde deltagronden, ten oosten van de Nijl en ten westen van het Timsah meer. Hun identiteit willen ze absoluut niet verloren laten gaan: “Wij zijn gekomen om als vreemdelingen in dit land te vertoeven”. (46:4).

De ontmoeting tussen Jozef en Jakob is ontroerend, die tussen Farao en Jakob plechtig! De formule voor “begroeten” is eigenlijk “zegenen”. Dus met een zegenwens begroeten bij aankomst en afscheid. Meestal begroet de meerdere de mindere. Hier lijkt het omgekeerd, maar de zegen van Jakob moet worden gezien als de zegen van Jakobs God, zodat het toch de meerdere is die de mindere zegent. In ieder geval laat het verhaal zeer duidelijk uitkomen dat de relatie tussen de Farao en de Hebreëen uitstekend was, dank zij de positie van Jozef die het geluk van zijn familie uitstekend van pas komt.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: wees blij met je vader.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo God gaat met Jakob mee
ma 70, 12, 1
di Jozef, Jakob, hals
wo fout; juist; fout; fout
do Jakob geeft de Farao zijn zegen
vr 2. David; Polen, varkens, buurman, neefjes

- leertekst
Genesis 46:29 - "Jozef viel Jakob om de hals"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.10.3, 2.10.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.9.1)
- inleiding
stevige wandelschoenen, rugzak, fles water
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: T1, T2, T3, T4
figuren: 21, 43, 44, 51, 59, 65, 88, 89, 102, 106, 106a, 108, 215, 216, 237
poppenkast met zo veel mogelijk poppen.
- bespreking
werkboekje les 10, ingekleurde leertekstcirkel (2.10.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.10.2)
- toepassing
foto van elk kind met zijn/haar gezin, karton, lijm of fototoestel
- liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 37
Elly en Rikkert IV, nr. 39
Sabbatliedjes I, nr. 25, 36
Zing 74

D. VERTELLING

- het is voor velen misschien wel ongebruikelijk met een poppenkast te werken in de sabbatschool. Toch is dit een beproefd middel om een verhaal aanschouwelijk te maken. Het ligt aan de leid(st)er of hij/zij in staat is het verhaal goed te brengen, zodat het niet ontaardt in een "poppenkastvoorstelling". Juist bij dit verhaal is deze werkvorm geschikt, daar het een voor de kleuters/kinderen zeer bekend gegeven aanbiedt: de familie. Laat de kleuters en kinderen gerust in het verhaal meeleven, maar zorg dat het ordelijk blijft verlopen. Bij een wat grotere groep kleuters en kinderen is assistentie wel noodzakelijk.
- bij de leertekst gaat u even in op het aspect van uiting van liefde: het geven van een zoen, het knuffelen, op schoot zitten, enz. Laat de kleuters/kinderen zelf vertellen; leg uw mening niet op en veroordeel niets! Zorg ervoor, dat er verdraagzaamheid heerst in uw groep, als blijkt, dat één er totaal anders over denkt dan de rest van de groep.
- aangepaste tekst van Zing 74: Met zijn zoons en met hun kinderen gaat vader Jakob tesaam op reis met al zijn schapen, met al zijn knechten naar 't vreemde land dat Jozef het wijst.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Lieve Heer,
wij zijn blij omdat het sabbat is. Wij zijn blij omdat we hier in de kindersabbatschool allemaal bij elkaar zijn. Wij zijn blij dat we met u kunnen spreken en alles kunnen zeggen wat we denken en voelen. Wij zijn blij dat u met ons wil praten in uw Bijbel. U bent een echte vader voor ons. En dat vinden we fantastisch. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jozef vergeeft zijn broers

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waarom huilt Jozef op dit plaatje (2.10.3)?
- is Jozef blij om zijn broers te zien?
- hoe reageren zijn broers?
- is Jozef nog boos op zijn broers?
- wat is Jozef nu?
- is Jozef al die jaren alleen geweest?
- wie zorgde er al die tijd voor Jozef?

- waarom is Jakob zo blij op dit plaatje (2.10.4)?
- vertellen de broers alles over Jozef aan vader Jakob?
- wat wil vader Jakob als hij dit alles hoort?

kijk naar de leertekstcirkel (2.9.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje “7x70”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.10.3, 2.10.4 en 2.9.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 39

2. inleiding: Freddy wordt door papa terug gevonden

a. vertelling

Het is zondagochtend, heel vroeg. Slapen Freddy en Betty nog? Liggen vader en moeder nog in bed? Mis! Iedereen is al op. Ze hebben al ontbeten. Iedereen heeft warme kleren aan en stevige schoenen. En bij de deur springt Flap op en neer. Hij blaft af en toe. “

“Ja, ja, ouwe jongen we gaan al”, zegt moeder. Na een tijdje wandelt ze in het bos. Alleen Flap wandelt niet. Hij kan niet wandelen! Hij rent heen en weer. Hij snuffelt overal en doet plasjes. Het bospad is smal. Er staan heel veel bomen en struiken. Flap en Freddy lopen achteraan. Opeens ziet Freddy iets vreemds. Dat moet hij eens goed bekijken. Het zit tegen een boom aan. Het lijkt wel een trapje. “Dat is vast een elfenbankje”. Er groeien nog meer paddestoelen in het bos. “Papa, kijk eens hier, wat een grote paddestoel”, zegt Freddy. “Papa ...? Mama ...? Betty ...? Freddy voelt een zachte snuit in zijn hand. Ja, Flap is er wel. Maar waar is iedereen? Papàààà ... Freddy luistert. Geen antwoord. Maaaa ... maaaa ...” Weer niets! “Beèè...ty...” Het blijft doodstil. Daar staat Fred. Helemaal alleen, in het grote bos. Freddy begint te huilen. Eerst zachtjes en dan rollen dikke tranen over zijn wangen. Opeens kraakt er een tak. Freddy schrikt en kijkt om. “Papa ...” roept Freddy. “Heb je me eindelijk gevonden?” Freddy rent naar vader toe. “Fred, Fred, wat ben ik blij dat ik je heb gevonden”, zegt vader.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
stevige wandelschoenen, rugzak,
fles water.
activiteit:
kringgesprek:
- wat gaan vader, moeder, Freddy en Betty doen? (laat materiaal zien)
- waarom moet Freddy in het bos huilen?
- wanneer is hij héél blij?

b. liedje “als God woont in het huisgezin”

liedjesboek
Sabbatliedjes I, nr. 36

3. bijbelverhaal: Jozef ziet zijn vader terug

a. Jakob gaat op reis.

Jakob gaat op reis. Hij vertrekt naar Egypte. Hij wil Jozef terug zien en bij hem gaan wonen. Al zijn dienaren en hele familie gaan met hem mee. Hij laat alles inpakken. Het wordt een heel lange reis met een hele lange stoet. Wie gaat er mee?

groeps- en werkvorm:
enkele kleuters en kinderen in de poppenkast, anderen er voor, leid(st)er vertelt.

materiaal:

poppenkast met poppen

activiteit:

terwijl de poppen lopen zingen we de aangepaste tekst van Zing 74. daarna lopen de kleuters/kinderen en leid(st) er zingen zij Zing 74. B.I.V. 36a zonder 44, 65, 215, 216 (21, 51, 59, 88, 102, 106, 106a, 108)

b. Jakob ontmoet Jozef

Wat duurt het lang voor die lange stoet in Egypte is! Het gaat heel langzaam, want de dieren en de kinderen kunnen niet zo hard en zo ver lopen. Eindelijk zijn ze dan toch in Egypte. Waar moeten ze nu naar toe? Juda gaat vooruit. Hij gaat tegen Jozef zeggen, dat ze er aankomen. Jozef klimt in zijn wagen en rijdt mee naar hen toe. Wat is vader Jakob blij als hij Jozef terugziet. Wat is Jozef veranderd! Toch herkent Jakob hem wel, het is toch zijn eigen zoon! Ze geven elkaar een zoen en nog één en nog één, zo blij zijn ze!

materiaal:

poppenkast met poppen

of B.I.V. 36a

(21, 44, 51, 59, 65, 88, 102, 106, 106a, 108, 215, 216)

c. Jozef bij de Farao

Daar zijn ze nu allemaal bij elkaar: vader Jakob, alle broers en zusjes, alle neven en nichten en al de andere familieleden. En niet te vergeten alle knechten met hun familie. Waar moeten ze nu wonen? Jozef zegt tegen hen, dat ze niet bezorgd hoeven te zijn. Hij zal met de Farao gaan praten, samen met vijf broers. Misschien kunnen ze ergens in het land gaan wonen. Daar is vast genoeg plaats, want Egypte is een heel groot land!

materiaal:

poppenkast met poppen

of B.I.V. 36a

(21, 44, 51, 59, 65, 88, 102, 106, 106a, 108, 215, 216)

d. Jozef, zijn broers en vader Jakob bij de Farao

Jozef gaat naar de Farao! Hij wil met de koning spreken over zijn familie. Hij neemt vijf broers mee. Zij buigen voor de Farao. De Farao bekijkt hen van tot tot teen. "Wat is jullie beroep?" vraagt de Farao aan de broers. "Wij zijn herders van schapen. Dat doen we al heel erg lang. En dat zouden wij ook graag in Egypte willen doen. Mag dat van u?" "Ja, ja, dat is goed. Jullie mogen hier blijven en zorgen jullie dan ook maar voor al mijn schapen, mijn geiten en mijn koeien."

materiaal:

poppenkast met poppen

of B.I.V. 36b met 59

(T1, T2, T3, T4, 43, 44, 59, 89, 237)

e. naar het land Gosen

Daar gaat de hele stoet naar het stuk land, dat ze van Farao hebben gekregen om in te wonen. Ze hoeven nu niet meer bang te zijn voor honger; Jozef zal immers voor hen zorgen. Ze hoeven nu niet telkens zo'n lange reis meer te maken naar Egypte om koren te halen. Hier zullen ze voorlopig blijven wonen. Jakob en zijn kinderen weten, dat zij eens terug zullen gaan naar het land Kanaän. Dat land heeft God hen immers gegeven om in te wonen!

materiaal:

poppenkast met poppen

of B.I.V. 36a

(21, 44, 51, 59, 65, 88, 102, 106, 106a, 108, 215, 216)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie gaan er op dit plaatje op reis (zo)?
- waar gaat de oude Jakob naar toe?

aan Kinderen:

- wie reist met de familie van Jakob mee?
- waarom stopt hij met zijn familie bij de grens?
- wat belooft God aan Jakob bij de grens?

aan Kleuters:

- welke familie zie je op dit plaatje (ma)?
- gaat de hele familie mee naar Egypte?

aan Kinderen:

- hoe groot is de familie van Jakob?
- hoeveel zonen heeft Jakob?
- hoeveel dochters heeft hij?

aan Kleuters:

- wat deed Jozef toen hij hoorde dat zijn familie er aankwam (di)?
- schrikt Jozef als hij ziet dat zijn vader oud is geworden?

aan Kinderen:

- wat deed Jozef toen hij van zijn wagen af stapte?

aan Kleuters:

- wat gaat Jozef aan Farao vragen voor zijn familie (wo)?
- in welk land mogen ze wonen?

aan Kinderen:

- zijn de broers bakkers?
- wat zijn de broers dan wel?
- helpt de Farao hen goed?
- is er weinig te eten in Gosen?
- mogen ze er maar één jaar wonen?

aan Kleuters:

- wat doen ze op dit plaatje (do)?
- kan Jozef nu ook voor vader Jakob en zijn broers zorgen?

aan Kinderen:

- naar wie neemt Jozef zijn vader mee naar toe?
- hoe oud is zijn vader al?
- wat geeft Jakob aan Farao?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.10.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Genesis 46:29
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe heb je de woorden ingevuld bij oefening 1 op je werkblad?
- welke woorden horen er in de rijtjes bij oefening 2 niet bij?

c. liedje

“als God woont in het huisgezin”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.10.1, voorgeknippte
2.10.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.10.1
ophangen, 2.10.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 36

5. toepassing: familie van elkaar zijn

a. kringgesprek

- wat doe je wel eens als je papa of mama wil laten zien dat je van hen houdt?
- wanneer geef je iemand een zoen?
- zijn wij in de kerk ook niet één grote familie?
- vind jij het ook gezellig bij onze familie?
- laten we eens kijken wie er allemaal bij onze familie horen?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

b. activiteit

Laat de kinderen allemaal een foto van hen zelf of hun gezin meenemen en plak dat op een groot stuk karton als een soort collage.

Je kunt ook op die sabbatmorgen een groepsfoto maken, die de kinderen de week erna krijgen.

Laat de kinderen weten dat de kerk ook één grote familie is, waar ze zich thuis kunnen voelen.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
foto van elk kind met zijn/haar gezin, karton, lijm of fotoestel

C.SLUITING

1. liedje

“als God woont in het huisgezin”

liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 36

2. gebed

Lieve Heer,
u bent onze goede Vader in de hemel. Hier op aarde hebben we een papa die goed voor ons is. Wij zijn blij met onze papa. Hij gaat voor ons werken om geld te verdienen. Zo kan mama eten voor ons kopen en kleren. Zo kunnen we in een huis wonen en naar school gaan. Daar zorgt onze papa voor. Papa is sterk, hij weet veel en hij helpt ons om iets op te tillen. Hij leert ons fietsen en zwemmen. We kunnen met hem spelen en met hem praten. Dank u, dank u dat u ons een papa heeft geven. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

11. Mozes is overal een vreemdeling

EXODUS 2:1-23

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het boek Exodus (wat uittocht betekent) begint met aan te knopen bij Genesis 46-50. Jakob is met zijn zonen in Egypte aangekomen en heeft zich daar als vreemdeling gevestigd. Dit kon omdat zijn zoon Jozef de hoogste functie na de Farao bekleedde. Exodus vermeldt dat Jozef en zijn broers zijn gestorven en dat er een nieuwe koning over Egypte heerste die Jozef niet heeft gekend. Deze Farao, die tot een andere dynastie hoorde als de Farao onder wiens bewind Jozef had gediend, is vijandig gezind ten aanzien van niet-Egyptenaren binnen zijn land en daar komt bij dat hij een bedreiging in dit volk van Hebreëen ziet. Door de woordenschat in de tekst komt dit gegeven zeer duidelijk uit de verf: vermenigvuldigen (3x), talrijk zijn (2x) en snel uitbreiden (2x). Het Egyptische hof is zeer sterk onder de indruk van het explosieve karakter van vruchtbaarheid onder deze bevolkingsgroep en begint er bevreesd voor te worden (1:12). Voldoende om maatregelen te nemen, die echter - omdat God achter dit volk staat - niet veel uitwerking hebben. Intussen wordt het leven van de Israëlieten er wel door vergald: onderdrukking, mishandeling en harde slavernij.

In deze benarde situatie wordt de toekomstige verlosser van Israël geboren. Een bijzonder verhaal over een bijzonder man. De ouders van de kleine baby zijn bevreesd voor de maatregelen van de Farao en proberen het kind zo lang mogelijk verborgen te houden tot het niet meer kan. Zijn moeder maakt een rieten (eigenlijk half-gras; het groeide in het oude Egypte langs de oevers van de gehele Nijl) kistje (en niet een mandje zoals dikwijls wordt verteld). De naam is precies dezelfde als waarmee in het Hebreeuws de ark van Noach wordt aangeduid. Het bestrijken met pek of asfalt was noodzakelijk om het water te verhinderen binnen te dringen. Zo wordt de baby aan de Nijl toevertrouwd, maar hij wordt wel door zijn zus in de gaten gehouden.

Het verhaal is verder zeer aandoenlijk en eenvoudig. Het is logisch dat men hier de voorzienigheid Gods in heeft gelezen. Wat opvalt in dit eerste verhaal over Mozes is, dat van alle personages slechts Mozes met name wordt genoemd. Noch de vader, noch de moeder, noch de zuster, noch de dochter van de farao, noch haar slavinnen worden aangeduid met hun naam. De schrijver zal dit met opzet hebben gedaan om alle licht op Mozes (de komende hoofdpersoon van het boek Exodus) te werpen. Later worden de namen van de drie eerstgenoemden wel vermeld. Het zijn Amram, Jokebed en Mirjam. De overdracht van het kind gebeurde waarschijnlijk rond driejarige leeftijd en van dan af krijgt hij een Egyptische opvoeding en zijn Egyptische naam "Mozes", waarvan de betekenis waarschijnlijk "de trekkende of hij die trekt" is. De dochter van de farao geeft hem die naam omdat dit naar de omstandigheid van de vondst verwijst. (Exodus 2:10).

Het tweede gedeelte van dit hoofdstuk wordt gewijd aan Mozes' confrontatie met de onderdrukking en mishandeling van de Israëlieten door de Egyptische opziensers. Hij kan niet aanzien dat "zijn broeders" (= zijn volksgenoten) dit lot moeten ondergaan en bij één of andere gelegenheid slaat hij een Egyptenaar dood. Als dan blijkt dat hij in grote moeilijkheden riskeert te raken, vlucht hij de woestijn in. Hij vreest represailles van de Farao. Hij komt dan in Midian terecht dat ten oosten van de Golf van Akaba lag en ontmoet daar uiteindelijk de priester Jetro die naar alle waarschijnlijkheid ook een stamleider moet zijn geweest. Mozes blijft daar en sticht een gezin. Een heel ander leven moet hij daar leiden, wat in de verste verte niet op zijn hofleven lijkt. Uit de naam Gersom, die hij aan zijn zoon geeft (ger= vreemdeling), blijkt dat hij zich als een vreemdeling in Midian beschouwd en niet de bedoeling heeft gehad zich definitief in deze landstreek te vestigen. De Midiannieten waren

stamverwant aan de Israëlieten (Genesis 25:2). Het waren nomaden, die hun verblijfplaatsen hadden in de omgeving van de Golf van Akaba, de Oostelijke uitloper van de Rode

Zee, maar ook zuidelijk van de Dode Zee. De plaats waar Mozes terecht kwam, moet gelegen hebben in de omgeving van de Sinai. (Exodus 18:27).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: probeer goed met vreemdelingen te leven

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo volk; slaven
ma goed: rieten, rivier, prinses, moeder
di Midjan, doden
wo Egypte, Midjan, zeven
do Sipporra; Gersom; ik ben een vreemde-
ling geworden
vr 1. Mozes, 2. Jokebed, 3. Amram, 4. Mirjam,
5. Aäron, 6. Egypte
2. leertekst
Exodus 2:22 - "ik ben een vreemdeling
geworden"

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werk-
boekje (2.11.3, 2.11.4) en de ingekleurde
leertekstcirkel van de vorige les (2.10.1)
2. inleiding
koffer of reistas
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S3, S6,
figuren: 17, 44, 95, 99, 102, 103, 106a,
107, 112, 171, 189, 199, 216, 221a, 227,
230, 231, 233, 260
4. bespreking
werkboekje les 11, ingekleurde leertekst-
cirkel (2.11.1), voor elk kind één (al dan
niet gekleurde) leertekstcirkel (2.11.2)
5. toepassing
illustratie 2.11.5, 2.11.6, 2.11.7, 2.11.8,
2.11.9, 2.11.10, 2.11.11 gekleurd en op
hard papier.
6. liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25, 36

D. VERTELLING

1. na een periode van gastvrijheid in het land Egypte, ondervinden de Israëlieten nu vijandschap. Het baas zijn en heersen over anderen komt in alle afschuwelijkheid hier tot uiting. Voor de kleuters en kinderen maken we dit gedeeltelijk duidelijk met enkele woorden: de Israëlieten worden slaven (heel hard werken voor de Farao) en hij neemt hen de jongensbaby's af. Hoe dat moet gebeuren wordt niet verteld.
2. het biezen kistje is beter bekend als het biezen mandje. Kistje is hier aangehouden, omdat de tekst deze term gebruikt. Het woord kistje maakt namelijk veel beter duidelijk, wat de bedoeling van Mozes' moeder was. De Egyptenaren begroeven hun kinderen in kleine kistjes. De moeder van Mozes neemt afscheid van haar baby: zij moet hem begraven, prijs geven aan een wisse dood. Wie immers zal hem kunnen redden van het water en/of de hongerdood? Toch blijft zij hopen, zij besmeert het kistje met pek en asfalt. Het is deze hoop, die het volk Israël al die jaren staande heeft gehouden: er zal toch eens gerechtigheid geschieden? Hoe, dat weet niemand, maar hopen kan iedereen.
3. de leertekst is samengevat tot: "ik ben een vreemdeling geworden". Licht nog even de betekenis toe van dit woord. Ondanks het vinden van een vrouw en haar familie, het werk als schaapherder, blijft Mozes zichzelf een vreemdeling vinden. Hij voelt zich een kind van het volk Israël. Er blijft blijkbaar een vage onrust bij hem. Zijn poging om onrecht te verdrijven was kennelijk niet de juiste manier, maar hoe dan?

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen.
Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

God, onze vader, schepper van de wereld,
er zijn blanke mensen en zwarte mensen, gele en bruine mensen.
Zij kleden zich allemaal anders en spreken andere talen. Als ze door elkaar wonen, is dat niet altijd gemakkelijk. En toch zijn het allemaal uw kinderen. Wilt u ons helpen elkaar lief te hebben en voor elkaar te zorgen? Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jozef ziet zijn vader terug

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie omhelzen elkaar op dit plaatje (2.11.3)?
- was Jozef blij om zijn vader weer terug te zien?
- had Jakob zijn hele familie mee genomen?

- waar mag de familie van Jakob gaan wonen (2.11.4)?
- vindt de Farao het ook goed dat Jakob en zijn familie in Gosen gaan wonen?

kijk naar de leertekstcirkel (2.10.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Sabbatliedjes I, nr. 36”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.11.3, 2.11.4 en 2.10.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 36

2. inleiding: vreemdelingen in de straat

a. vertelling

Bij Freddy en Betty in de straat komen nieuwe mensen wonen. Het zijn een vader, een moeder en drie kinderen. Ze zien er anders uit. Betty loopt eens langs hun huis. Ze blijft stil staan. Er komt een meisje naar buiten. Ze is net zo groot als Betty. Ze kijkt niet erg vrolijk. “Hallo”, zegt Betty. “Komen jullie hier wonen?” Het meisje knikt. “Versta je mij?” vraagt Betty. Het meisje kijkt naar Betty’s mond. Dan wijst ze op zich zelf, langzaam zegt ze. “Ik ... kom ... Afrika ...!”

“Ga je mee naar de speeltuin?” vraagt Betty. Het meisje begrijpt het niet. Betty pakt haar hand. “Kom” zegt ze “Ja ... ja ...” Ze roept nog even iets naar binnen. Er staat opeens een mevrouw bij de deur. Het meisje en de mevrouw praten met elkaar. Nu begrijpt Betty niet wat er gezegd wordt. “Wij zijn vluchtelingen” zegt de mevrouw. “In ons land is er veel ruzie en vechten. Maar hier is het goed. Gaan jullie spelen?” Ja goed, knikt Betty. In de speeltuin kun je fijn samen spelen. Dan begrijp je elkaar heel goed!

b. liedje

“Mozes moeder zingt”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
koffer of reistas
kringgesprek:
- waarom vluchten mensen uit hun land?
- vinden ze het fijn om te vluchten?
- wat neem je dan mee?
(laat koffer/reistas zien)
- kunnen Betty en het nieuwe meisje met elkaar praten?
- kunnen ze samen in de speeltuin spelen?

liedjesboek
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5

3. bijbelverhaal: de geboorte van Mozes

a. het volk Israël onderdrukt; bevel van Farao

Jakob en al zijn zoons zijn allang dood. De farao, die nu de baas is in Egypte, heeft Jozef niet gekend. Hij weet niet meer, hoe het volk Israël in Egypte gekomen is. Het volk Israël is heel groot geworden. De farao is bang, dat het volk Israël misschien wel oorlog wil voeren. Daarom moeten zij van nu af aan heel hard voor de Egyptenaren werken: zij worden slaven. Ook wil de Farao de jongens-baby's van hen afnemen, dan wordt het volk immers vanzelf weer kleiner!

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 37a zonder 112
(kamer 17, 103, 107, 199, 227,
230, 231, 233, 260)

b. de geboorte van Mozes; Mozes in een biezen kistje

Het volk Israël is niet langer meer eigen baas, ze zijn knechten van de Egyptenaren geworden. Ze moeten meehelpen met de bouw van een stad. Nee, ze zijn niet langer meer gelukkig in dit land. Toch worden er nog steeds baby's geboren bij het volk Israël. Op een dag wordt er een kleine jongen geboren. De moeder van de baby verstopt hem meteen. Als de Farao hoort, dat er een jongetje is geboren, zal hij het immers af laten nemen! Drie maanden lang verstopt zij hem. Dan kan het niet langer meer. Wat moet ze doen met de baby? Ze gaat een kistje voor hem maken van riet. Aan de onder- en zijkant smeert ze pek en asfalt, zodat het goed dicht is en er geen water in kan komen. Dan zet ze het kistje in het riet aan de oever van de grote rivier, de Nijl. Wat zal er gaan gebeuren met de baby?

materiaal:

B.I.V. 37a
(kamer 17, 103, 107, 112, 199,
227, 230, 231, 233, 260)

c. de prinses vindt de baby

Op een afstandje staat de zus van de baby te kijken. Opeens komen er mensen aan: het is de prinses met haar dienstmeisjes. Ze wil een bad nemen in de rivier. Ze ziet het kistje in het riet. Ze laat één van de dienstmeisjes het kistje halen. Als ze het opendoet, ziet ze een baby liggen. Hij begint te huilen. De prinses krijgt medelijden met het kindje. Nu loopt de zus naar de prinses: "Ik weet wel iemand, die goed voor het kindje zou kunnen zorgen", zegt ze. De prinses vindt het goed. Wie komt dan? Het is de moeder van de baby! Zij mag nu voor de baby zorgen, totdat het kindje groter is. Dan zal hij de zoon van de prinses worden. De prinses betaalt zelfs voor het kindje. Nu hoeven ze niet bang meer te zijn voor de Egyptenaren.

materiaal:

B.I.V. 37b
(laat Mirjam (107) met de prinses
(95) praten. Breng dan Jokebed.
(99)
(S3, S6, 95, 99, 102, 106a, 107,
171, 189, 216, 221a)

d. bij de prinses in het paleis

De baby wordt groter en groter. Hij wordt goed verzorgd door zijn moeder. Als hij groot genoeg is, brengt zijn moeder hem naar de prinses. De prinses noemt hem Mozes. Hij is nu net een prins. Als hij groot is, als hij een man is, loopt hij op een dag door de straten. Overal zijn slaven aan het werk. Dat zijn mensen van het volk Israël. Mozes weet wel, dat hij eigenlijk ook iemand is van dat volk. Opeens ziet hij, hoe een Egyptenaar één van de slaven slaat. Wat wordt Mozes boos! Vlug kijkt hij om zich heen. Er is niemand, die hem ziet. Nu slaat Mozes de Egyptenaar. Als hij een tijdje later weer door de straten loopt, hoort hij, dat er wel mensen zijn, die het gezien hebben. Wat wordt Mozes bang. De Farao zal hem vast willen pakken. Mozes moet vluchten: weg van het paleis en de prinses, weg uit Egypte.

materiaal:

B.I.V. 37b zonder 95, 102, 106a,
107, 221a daarna 44 op de linker
voorgond plaatsen
(S3, S6, 44, 171, 189, 216, 221a)

e. Mozes in een vreemd land

Mozes loopt en loopt, net zolang tot hij uit Egypte is. Dan gaat hij de woestijn in. En hij rust elke dag en dat wel weken lang. Dan komt hij in het land Midian. Hij gaat werken als schaapherder. Later trouwt hij met een meisje. Wat een heel ander leven heeft hij nu: eerst een baby uit het volk Israël, dan de zoon van de prinses van Egypte en nu een schaapherder!

materiaal:

B.I.V. 37b zonder 95, 102, 106a,
107, 221a met 44
(S3, S6, 44, 171, 189, 216, 221a)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- waarom kijkt de Farao zo boos op dit plaatje (zo)?
- is het dezelfde Farao die vader Jakob heeft ontvangen?

aan Kinderen:

- wat voor soort volk vindt Farao het volk Israel?
- wat moeten zij nu worden van de Farao?
- waarom is Farao zo bang voor dit volk?
- waar moeten alle baby jongetjes naar toe?

aan Kleuters:

- krijgen Amram en Jokebed een jongetje of een meisje (ma)?
- wat doet Jokebed met haar babietje?
- wie let er op het babietje?

aan Kinderen:

- neemt Jokebed een rieten of een houten mandje?
- zet ze dat mandje in de schuur of in de rivier?
- wie ziet de baby in de rivier?
- zoekt Mirjam een moeder of een broer voor de baby?
- wie mag er voor de baby zorgen tot hij wat groter is?
- waar groeit Mozes later op?

aan Kleuters:

- wat doet de Egyptenaar op dit plaatje (di)?
- wie helpt de slaaf?
- wie wordt er nu heel boos op Mozes?

aan Kinderen:

- naar welk land vlucht Mozes?
- wat wil de Farao met Mozes?

aan Kleuters:

- wat komen de meisjes doen bij de waterput (wo)?
- door wie worden ze weg gejaagd?
- wie waren er het eerste de meisjes of de herders?

aan Kinderen:

- uit welk land komt Mozes?
- in welk land is hij nu?
- hoeveel meisjes helpt hij?

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- hoe heet de vrouw waar Mozes mee trouwt?
- hoe heet zijn zoon?
- wat zegt Mozes dat hij geworden is?
- waarom wordt hij in Midjan en in Egypte een vreemdeling genoemd? wat is een vreemdeling?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.11.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Exodus 2:22?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe heb je het paspoort in gevuld op je werkblad?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.11.1, voorgeknipte
2.11.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.11.1
ophangen, 2.11.2 uitdelen en op
plakken

- c. liedje
“Mozes moeder zingt”

liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5

5. toepassing: alleen en toch samen!

- a. kringgesprek
- weet je wat een vreemdeling is?
 - waarin zijn vreemdelingen anders?
 - wonen er bij ons vreemdelingen in ons land?
 - wonen er bij jou vreemdelingen in de straat?
 - zitten er vreemdelingen bij jou in de klas?
 - kunnen we gewoon met vreemdelingen spelen?
 - waarom wel?
 - weet je dat alle kinderen/mensen bij elkaar horen uit welk land we ook komen?
 - zijn we niet allemaal kinderen van God?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

- b. activiteit
We spelen vandaag een domino spel met verschillende soorten kinderen, die uit eindelijk één geheel vormen.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
illustratie 2.11.5, 2.11.6, 2.11.7, 2.11.8, 2.11.9, 2.11.10, 2.11.11
gekleurd en op hard papier.
activiteit:
dominospel spelen

C.SLUITING

1. liedje

“Mozes moeder zingt”

liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5

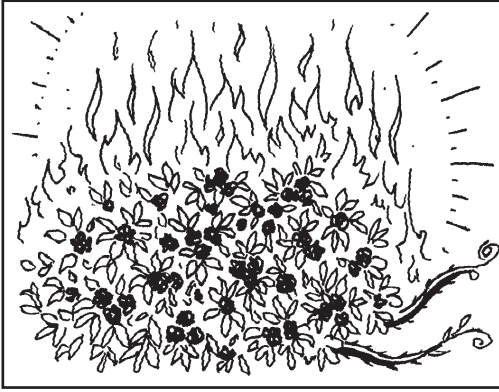
2. gebed

Lieve God,
wij willen allemaal gelukkig worden en het fijn hebben. Mensen en kinderen met een andere kleur, een andere taal en andere kleding, willen ook gelukkig zijn en het fijn hebben, net als wijzelf. Help ons om ook mee te werken aan het geluk van mensen die anders zijn dan wij. En als zij dat nu ook doen, dan wordt het leven echt mooi. Wij beginnen er alvast hier mee in de kindersabbatschool en in de kerk. Amen.

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

12. Mozes moet het volk gaan helpen

EXODUS 2:23-25; 3; 4:1-8

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal van de roeping van Mozes en de openbaring van God op de Horeb (Exodus 2:23; 4:17) is zeer geladen aan begrippen en rijk aan theologische inhoud. Het zou te ver voeren in deze toelichting over het verhaal

elk gegeven uit te leggen en diep in te gaan op de verschillende aspecten. Daarom lijkt het het beste de belangrijkste punten op te sommen met een kort toelichting.

1. Inleiding: God hoort het gejammer van de Israëlieten.

De Israëlieten zuchten, schreeuwen het uit en hun hulpge-rop en klacht werd door God opgevangen (2:23-25). De tekst zegt dat God zijn verbond gedacht. Net zoals hij aan Noach dacht toen de wateren over de aarde waren gekomen en hem met de zijnen redt (Genesis 8:1), zo neemt God zich voor deze zaak aan te pakken en zijn volk van de slavernij te bevrijden. "Hij had bemoëienis met hen", betekent: hij trok zich hun lot aan (2:25).

2. De Godsopenbaring

Mozes komt met zijn kudde op de Horeb terecht en merkt een vuur op. Bij nader onderzoek, blijkt er een struik in brand te staan. Op zich is dat niets bijzonders op het droge Sinaïschiereiland. Het mysterieuze is echter dat het vuur blijft branden en de struik niet verteert. Dit teken van de brandende braamstruik dient om het geloof van Mozes op te wekken en God te ontmoeten. Dat Mozes zijn sandalen uit moet doen, heeft niets te maken met het feit dat de grond waarop hij staat andere grond is dan gewone grond, maar dat er op die plaats iets gebeurt van een totaal ander karakter dan gebruikelijk is. De aarde is op die plaats heilig, omdat er zich daar heilige dingen voordoen. Mozes moet zich realiseren dat er iets unieks aan de hand is. Het ligt voor de hand dat Mozes bij deze gebeurtenis bevreesd raakt en het gelaat bedekt.

God introduceert zich bij Mozes (3:6) als de God van zijn vaderen en snijdt onmiddellijk daarop het probleem van Israël aan. Wanneer God zegt dat hij de smarten van de Israëlieten KENT (3:7), dan betekent dat niet dat hij deze heeft vernomen of slechts zou hebben opgemerkt, maar KENNEN betekent in de Bijbel, door en door kennen.

De ellende van Israël laat God niet ongedeed, maar raakt en kwetst hem in zijn diepste zijn. De braamstruik waarin God neerdaalt, vertelt iets van Gods betrokken-zijn bij die ellende. Hij openbaart zich niet in een machtige ceder, maar in de nietige en doornige braamstruik, teken van nietigheid en onaanzienlijkheid.

God is neergedaald in het nietige en voelt zich solidair met het volk en wil het redden. Mozes dient hem daarbij tot instrument. Hij moet dit volk uitleiden, wegvoeren uit Egypte en naar de berg brengen (3:8, 10, 11). Mozes slikt dit niet meteen, maar voert een hele reeks tegenwerpingen aan. God wuift deze keer op keer weg met de volgende argumenten:

- a. ik ben immers met u! (3:12)
- b. ik zal zijn, die ik zal zijn (met andere woorden je zal mij aan mijn daden kennen) (3:14).
- c. het teken van de staf (4:2-5)
- d. het teken van de melaatsheid (4:6-9)
- e. het teken van het water dat bloed wordt (4:8,9)
- f. ik zal met uw mond zijn en u leren wat gij spreken moet (4:10-12)
- g. ik geef je Aäron tot mond (4:14-16)

Deze zeven argumenten, zijn tegelijkertijd zeven bemoedigen, die het vertrouwen van Mozes moeten opwekken. Mozes kan er niet meer onderuit: hij moet gaan!

3. Gods Naam

God openbaart in dit verhaal zijn Naam: “ik ben, die ik ben”. (3:14). Het kan ook met recht vertaald worden met “ik zal zijn, die ik zal zijn”. Wat deze uitdrukking precies betekent is moeilijk te achterhalen, maar dat hij gezien moet worden in het licht van de tot viermaal toe herhaalde “de God uwer vader(en), de God van Abraham, die God van Isaak en de God van Jakob lijkt geen twijfel.

Er zit iets mysterieus in en kan twee dingen betekenen.

- a. “ik ben, die ik ben”, met andere woorden je hebt er niets mee te maken. Mijn naam kun je toch niet doorgronden en dat is ook niet de bedoeling.
- b. “ik zal zijn, die ik zal zijn”, met andere woorden je zult het wel merken en ervaren wie ik werkelijk ben op basis van de toekomstige gebeurtenissen en de toekomstige daden die ik zal stellen.

De laatste opvatting dient waarschijnlijk de voorkeur te hebben, omdat dit inderdaad het geval is geweest. Dus kort samengevat: de God, die Mozes zendt om Israël uit Egypte te leiden, is dezelfde God waarmee de vaders van het volk te maken hadden en een God die zich in de gebeurtenissen zal openbaren. De Israëlieten worden opgeroepen vertrouwen te hebben in de God van hun vaders en na verloop van tijd zal hen blijken dat dit vertrouwen niet voor niets zal zijn geweest.

4. “Gij zult hem tot God zijn”

Deze voor ons wat eigenaardige voorstelling betekent dat de woorden (die van God afkomstig zijn), die Mozes tot Aaron zal spreken, werkelijk Gods woorden zijn en dat Aaron ze als het ware direkt van God ontvangt.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: help wie in nood of ongelukkig is.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo goed = herder; woestijn; God; struik
ma jij moet mijn volk uit Egypte halen
di juist; juist; fout; fout
wo Aaron, hij kan niet goed praten, Aaron
do graan, licht, water
vr 1. God, Egypte
2. stok; slang
3. twee, broer
4. werken, stenen
- leertekst
Exodus 3:10 - "jij moet mijn volk uit Egypte halen"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.12.3, 2.12.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.11.1)
- inleiding
een foto van een willekeurig standbeeld
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7
figuren: 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266
- bespreking
werkboekje les 12, ingekleurde leertekstcirkel (2.12.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.12.2)
- toepassing
geen
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5
Bijbelse Liedjes voor Kleuters, nr. 10
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25

D. VERTELLING

- sta niet te lang stil bij het wonder op zichzelf. Het gaat om een middel om Mozes' aandacht te trekken. Het wonder is, dat God tot de mens wil spreken, naar hem omziet.
- God geeft Mozes een paar tekenen: zijn staf wordt een slang en zijn hand zo wit als van een melaatse. Dit gedeelte wordt overgeslagen.
Zoals onder 2 werd gezegd, betreft het hier niet het wonder op zichzelf, maar heeft God iets te zeggen. In dit geval geeft God aan Mozes macht. God laat zien, dat de dingen aan hem onderworpen zijn. Ook aan Mozes wil God een beetje macht geven, opdat zijn opdracht uit zal worden gevoerd. God "moet" worden bekendgemaakt in Egypte! (Hoewel Mozes wel met alle macht probeert zich eraan te onttrekken).

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen.
Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37

3. gebed

Dank u God
voor uw hulp en voor iedereen die u weer helpt om voor ons te zorgen. Voor papa's en mama's, voor iedereen die thuis voor ons zorgt. Voor de meester of de juf die ons op school helpt en iedereen die ons over u vertelt. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de geboorte van Mozes

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- over wie ging de les van vorige week (2.12.3)?
- waarom stopte zijn moeder hem in een biesen kistje?
- waar mocht de kleine Mozes later opgroeien?
- wat ziet hij als hij bij het volk Israël gaat kijken?
- wat doet Mozes als hij dit ziet?
- waarom moet hij nu vluchten?

- in welk land is Mozes op dit plaatje (2.12.4)?
- wat doen de meisjes bij de waterput?
- waarom gaat Mozes hen helpen?
- vertellen de meisjes alles aan hun vader?
- is Mozes een vreemdeling in dit land?
- mag hij nu toch bij de vader en zijn dochters komen eten?
- hoe heet het meisje waar hij mee trouwt?

kijk naar de leertekstcirkel (2.11.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Mozes moeder zingt”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.12.3, 2.12.4 en 2.11.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 5

2. inleiding: liever vrij zijn dan slaaf

a. vertelling

Frank is het vriendje van Freddy. Frank spaart prentbriefkaarten. Hij heeft al een plakboek vol met mooie kaarten. Die komen van heel ver weg: uit Duitsland, uit Amerika, uit Suriname. Freddy bekijkt ze. Hé, op één kaart staat een standbeeld. Wat is dat voor een beeld, Frank? Dat weet ik niet precies, ik zal ‘t aan mijn moeder vragen. Franks moeder weet het wel. Dat standbeeld is een man van steen. Het is een zwarte man. Kijk eens naar zijn armen. Daar omheen zie je een ketting. Maar die ketting is gebroken. De man kan nu doen wat hij wil. Eerst was hij slaaf. Hij moest hard werken voor zijn baas en hij was niet vrij. Maar nu is hij vrij. Nu kan hij doen wat hij zèlf wil. Eerst was hij verdrietig en huilde hij veel, maar nu is hij blij en kan hij weer lachen. Dit standbeeld staat bij ons, in Suriname, vertelt Franks moeder. Ik wil geen kettingen om mijn armen, bedenkt Freddy. Ik ook niet, zegt Frank. Ik vind het héél gemeen om van iemand een slaaf te maken.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
een foto van een willekeurig
standbeeld
kringgesprek:
- wat is een standbeeld?
(laat de foto zien)
- wat voor een standbeeld ziet
Freddy op de kaart?
- wie wil er een slaaf zijn?
- waarom niet?

b. liedje

“de roeping van Mozes”

liedjesboek
Bijbelse Liedjes voor Kleuters nr.
10

3. bijbelverhaal: de geboorte van Mozes

a. Mozes is schaapherder

Mozes woont al een hele tijd in Midian. Hij zorgt voor de schapen van de vader van zijn vrouw. In het land Midian is niet zoveel gras te vinden. Vaak moet Mozes een eind lopen, voor hij de schapen kan laten grazen. Overal zijn grote stukken zand. Zo'n groot stuk zand is een woestijn. Daar is helemaal geen gras te vinden.

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 38b zonder 187, 266
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130)

b. de brandende braamstruik

Mozes loopt op een dag weer in zo'n woestijn. Hij loopt door, tot hij bij een berg komt. Daar staat een braamstruik. Daar is misschien wel gras voor de schapen. Er is iets gek met de braamstruik. Er is een vlam midden in de struik. Het lijkt wel of de struik in brand staat! "Dat ga ik eens bekijken", denkt Mozes, "het lijkt wel of die struik niet verbrandt, terwijl ik toch een vlam zie!"

materiaal:
B.I.V. 38b
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266)

c. God roept Mozes

Als Mozes dichterbij komt, hoort hij opeens: "Mozes, Mozes!" Het is God, die hem roept. Mozes moet zijn schoenen uit doen. Dat betekent, dat de plaats waar hij staat een plaats is, waar hij eerbiedig moet zijn. God praat tegen Mozes: "Ik ben God, de God van Abraham, en de God van Isaak en de God van Jakob". Mozes begrijpt dat het God zelf is, die tegen hem praat. Mozes doet zijn handen voor zijn ogen, zo eerbiedig wil hij zijn.

materiaal:
B.I.V. 38b
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266)

d. God geeft Mozes een opdracht

God zegt: "Mozes, ik heb gezien, hoe gemeen de Egyptenaren doen tegen het volk Israël. Ik weet wel hoe ongelukkig zij zijn. Daarom moet jij naar de farao gaan om hem te vragen het volk uit Egypte weg te laten gaan!" Mozes schrikt heel erg. Moet hij dat doen? Hij is maar een gewone schaapherder. "Moet ik het volk Israël uit Egypte halen? Moet ik naar de Farao gaan?" God zegt tegen hem: "ik zal wel met je zijn". Toch wil Mozes nog niet gaan. Het is ook een heel belangrijke opdracht en Mozes weet niet, of hij dat wel kan. Zou het volk wel naar hem willen luisteren?

materiaal:
B.I.V. 38b
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266)

e. God geeft Mozes moed, maar Mozes blijf bang

God geeft Mozes moed. Mozes hoeft niet alles alleen te doen. God zal hem helpen. Zoals God steeds met Abraham was en met Isaak en Jakob, zo wil God ook met het volk Israël zijn. Mozes is nog steeds niet erg gerustgesteld. De Farao kan hem wel oppakken of de mensen van het volk willen misschien helemaal niet van hem horen. Hij vraagt God, of hij niet iemand anders kan sturen. Mozes wil liever gewoon bij zijn schapen blijven, dan kan er ook niets gebeuren!

materiaal:
B.I.V. 38b
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266)

f. hulp voor Mozes

God weet wel, dat Mozes het erg eng vindt. Toch moet Mozes gaan. God zegt tegen hem, dat hij hulp zal krijgen. In Egypte woont nog een grotere broer van Mozes. Die zal Mozes helpen om tegen het volk Israël te praten. Mozes moet ook zijn staf meenemen. God zal die gebruiken om farao een wonder te laten zien. Dan gaat Mozes terug naar huis. Hij moet alles inpakken voor de reis naar Egypte.

materiaal:
B.I.V. 38b
(S4, S7, 14, 126, 127, 129, 130, 187, 266)

4. bespreking

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat doet Mozes op dit plaatje (zo)?
- van wie zijn de schapen waar hij voor zorgt?

aan Kinderen:

- is Mozes nu een prins of een herder?
- gaat hij naar de wei of de woestijn?
- is daar de berg van Farao of van God?
- ziet hij een brandende tak of struik?
- verbrandt de struik ook?

aan Kleuters:

- waarom doet Mozes zijn schoenen uit op dit plaatje (ma)?
- naar wie luistert Mozes?

aan Kinderen:

- is het volk van Jakob gelukkig in Egypte?
- wat moet Mozes nu doen?

aan Kleuters:

- zal God Mozes helpen (di)?
- heeft Mozes een stok in zijn hand?

aan Kinderen:

- wordt de stok een slak?
- wat wordt hij dan wel?
- kan Farao ook zulke wonderen doen?

aan Kleuters:

- waarom wil Mozes niet naar Egypte? (wo)?
- maar wie heeft hem een mond gegeven?
- wie heeft hem een tong gegeven?

aan Kinderen:

- wie zal hem helpen met spreken?
- wie moet hem helpen?
- hoe heet zijn broer?

aan Kleuters:

- wie neemt Mozes mee naar Egypte (do)?
- wat belooft Mozes aan het volk Israël?

aan Kinderen:

- wie gaan er samen naar Farao?
- wat zegt Aaron tegen Farao?
- welk woord hoort er niet bij?
Mozes? Farao? graan? Egypte?
- welk woord hoort er ook niet bij?
baas? schreeuwt? slaat? lacht?
- welk woord hoort er niet bij?
Mozes? volk? water? vrij?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.12.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Exodus 3:10?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- helpt de brandweer ook mensen in nood?
- wat doen ze allemaal?

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.12.1, voorgeknipte
2.12.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.12.1
ophangen, 2.12.2 uitdelen en op
plakken

- welke plaatjes horen bij elkaar?
- welke tekening heb je bij oefening 1, 2, 3 en 4 geplakt op je werkblad?
- van wie is de stem?
- wat zegt de stem?
- waarmee doet Mozes een wonder?
- wat gebeurt er met zijn stok?
- hoeveel mannen gaan naar Farao?
- wie gaat met Mozes mee?
- wat moet het volk doen?
- wat moeten ze maken?

- c. liedje
“de roeping van Mozes”

liedjesboek:
Bijbelse Liedjes voor Kleuters nr.
10

5. toepassing: iemand helpen

- a. kringgesprek
- was het volk gelukkig in Egypte?
 - wat moest Mozes doen van God?
 - kunnen jullie ook anderen helpen?

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

- b. activiteit
Vandaag gaan we om beurten iets/een beroep uitbeelden waarbij we anderen helpen. De anderen kinderen mogen het dan raden.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. liedje
“de roeping van Mozes”

liedjesboek:
Bijbelse Liedjes voor Kleuters nr.
10

2. gebed

Dank u God,
voor alle mensen die goed doen, voor mensen die sterk en heel dapper zijn als anderen bang zijn; voor mensen die anderen willen helpen en ze gelukkig maken; voor mensen die opgewekt zijn en niet bij de pakken gaan neer zitten.
Dank u God voor alle mensen die goed doen. Help ons bij het groot worden dat we ook willen doen als deze mensen. Amen

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

13. Israël mag God niet dienen

EXODUS 5 - 10

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Mozes moet er aan geloven! Hij moet naar de Farao met de opdracht hem te zeggen dat hij Israël moet laten gaan. Het moet de Farao duidelijk worden dat de God van Israël wil dat zijn volk hem komt aanbidden in de

woestijn. God geeft aan dat hij in een bijzondere relatie tot dat volk der Hebreëen staat:

“ISRAEL is mijn eerstgeboren zoon, daarom zeg Ik u: Laat mijn zoon gaan, opdat hij mij diene. Zoudt gij echter weigeren hem te laten gaan, dan zal ik UW eerstgeboren zoon doden”. Exodus 4:22,23.

Geen kleinigheid dus, maar ook de reactie van de koning van Egypte is niet mis te verstaan!

Wie is de Here? Naar wie ik zou moeten luisteren om Israël te laten gaan? Ik ken de Here niet! en ik zal Israël ook niet laten gaan!

Het resultaat van dit alles is dat de dwangarbeid van de Israëlieten wordt verzwaard. Het gehakte stro dat wordt gebruikt om de klei mee te vermengen zodat een sterkere tichel wordt bekomen, wordt hun nu ontzegd. Dat wil zeggen dat ze voortaan zelf voor dat stro moeten zorgen. Nu heeft Mozes niet alleen Farao tegen zich in het harnas gejaagd, maar ook het volk wil niets van hem weten. Ze horen het en zeggen “Een mooie verlosser is dat! In plaats van te worden bevrijd, raken we steeds meer in de knel en ligt de dood voor velen in het verschiet!”

De Farao verdedigt zijn maatregel door te beweren dat de slaven lui zijn (5:8, 17 (2x)). Farao verwijt Israël. Het volk verwijt Mozes en ... Mozes verwijt God dat hij hem heeft gezonden (5:22). God laat zich door de woorden van Mozes niet uit het veld slaan en maakt hem duidelijk dat hij nog heel wat meer in petto heeft voor de Egyptenaren. Zijn redevoering tot Mozes bevat vier belangrijke punten:

1. ik ben de ALMACHTIGE (6:1)
2. ik heb gedacht aan mijn verbond en daarom zal ik Israël verlosser (6:4)
3. Ik zal u tot een God zijn en Israël zal mij tot een volk zijn (6:6)
4. er zal bij jullie geen twijfel bestaan over het feit dat ik jullie verlost heb (6:6)

Mozes probeert nogmaals - zoals hij al eerder heeft getracht - onder de opdracht uit te komen door tegen te werpen dat hij slecht ter tale is (6:11). Zonder succes echter. Mozes probeert het een derde keer (6:29) en wil God duidelijk maken dat hij redenaarstalent mist om een groot man als Farao te overtuigen. God is kortaf en beveelt hem gewoon “alles te zeggen wat God hem zou opdragen” (7:3). Trefend hierbij is dat Mozes als God van Aäron zal zijn, en deze laatste de rol van profeet moet vervullen (7:3). Een prachtige illustratie van hoe in latere tijden de relatie tussen God en zijn dienstknechten, de profeten (Amos 3:7) moet worden opgevat. Daaraan toegevoegd zullen de Egyptenaren één en ander te zien krijgen aan tekenen en wonderen zodat zij zullen WETEN, wie de God van Israël is! Farao zei toch dat hij God niet KENDE (5:2). Kennen en weten zijn twee werkwoorden die éénzelfde Hebreeuws werkwoord vertalen, zodat de woordspeling niet onopgemerkt blijft! Zonder veel onderbreking volgen tien plagen elkaar op. Het zou te ver voeren ze hier in al hun bijzonderheden uit te werken. We willen volstaan met een overzicht en het onderstrepen van enkele aspecten.

De plagen dienen zich aan in series van drie en onderscheiden zich als volgt:

SERIE A:

1. Water in bloed
2. Kikvorsen
3. Muggen

SERIE B:

4. Steekvliegen
5. Veepest
6. Zweren

SERIE C :

7. Hagel en vuur
8. Sprinkhanen
9. Duisternis

- A. Mozes waarschuwt en Aäron geeft het signaal van hun komst.
- B. Mozes waarschuwt en God voert het uit.
- C. Mozes kondigt aan en veroorzaakt de plagen.

Gods doel bij het uitvoeren van de plagen.

- A. “Hieraan zult gij weten dat ik de Here ben” (7:17).
- B. “Opdat gij weet, dat ik, de Here, in het land ben” (8:22).
- C. “...opdat gij weet, dat er niemand is op de gehele aarde, zoals ik” (9:14).

De plagen worden steeds intensiever. Er wordt naar een hoogtepunt gewerkt. Alle terreinen van het leven worden erdoor aangetast.

1. alle vis sterft
2. ongemak voor alle mensen
3. ongemak voor dier en mens (vanaf de derde plaag slechts voor Egyptenaren)

4. ongemak voor mens en het land aangetast
5. veepest: dood van de veestapel
6. zweren: pijn aan mens en dier
7. planten, dier en mens vernietigd
8. vernietiging van de planten
9. mens geen bewegingsvrijheid
10. dood van de eerstgeborenen.

De houding van Farao evolueert:

- 1-6 onverschillig en oneerlijke concessies
7. erkent schuld
8. onderhandelt: mannen mogen gaan
9. onderhandelt: veel moet blijven
10. razend

Waar het eigenlijk om gaat is de strijd tussen de dienaars van de Egyptische goden te confronteren met de dienaars (Aäron en Mozes) de Almachtige God van Israël. Daar in het begin de strijd gelijk opgaat wordt de spanning groter en springt de uiteindelijke overwinning van God in het oog.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Het doen kennen, begrijpen en toepassen van het thema: verbiedt niemand om God te dienen

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo Farao, God, volk, dienen
ma laat ons aan de Here gaan offeren
di zeven
wo God, Mozes, Aäron, Aäron, staf,
Aäron
do fout, fout, fout, fout
vr 1. eigenwijs
2. farao, hij luistert niet,
het volk laten gaan,
nooit, soms of vaak
- leertekst
Exodus 5:9: “laat ons aan onze God gaan offeren”

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (2.13.3, 2.13.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (2.12.1)
- inleiding
foto's van Berlijnse muur, een hamer
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, T1, T2, T3, T4
figuren: 14, 35, 43, 44, 87, 88, 89, 102, 109, 124, 155, 169, 170, 171, 185, 216, 237, 283, 284.
- bespreking
werkboekje les 13, ingekleurde leertekstcirkel (2.13.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (2.13.2)
- toepassing
voor elk kind een gebedje op een versierd kaartje.
- liedboekjes
Bijbelse Liedjes voor Kleuters nr. 10
Elly en Rikkert II, nr. 37
Sabbatliedjes I, nr. 25
Timotheüs Kinderliedjes nr. 23

D. VERTELLING

- in een land als Egypte met zijn veel godendom, bestaat de noodzaak om God duidelijk anders te laten zien, dan de Egyptenaren hun goden zagen. Farao denkt dan ook, dat hij met die God een loopje kan nemen. Het aspect van belofte en niet nakomen van de belofte is hier voor de kleuters en kinderen gebruikt.
- Mozes en Aäron vormen een team: Mozes ontvangt de tekst van God en Aäron moet deze overbrengen aan het volk Israël en aan de Farao. Het gaat iets te ver om dit ook op deze manier aan de kleuters en kinderen voor te stellen, waardoor gekozen is voor de simpeler manier: Mozes en Aäron spreken samen met het volk en Farao.
- zoals u kunt zien, zijn de plagen achter elkaar behandeld en niet gedetailleerd verteld. Het wordt al gauw een sensatieverhaal als we Farao steeds straffen met de meest nare dingen. Pas er voor op, dat de kleuters en kinderen het leuk vinden, dat die “stoute” Farao al die nare dingen overkomt. Het is nooit fijn, als er nare dingen gebeuren, ook niet als de mens (in dit geval de Farao) er zelf om heeft gevraagd. Farao zal door schade en schande te weten komen, dat niemand ongestraft zijn beloften kan verwaarlozen en niet nakomen.
- de Egyptenaren, onder leiding van hun Farao's onderdrukken het volk Israël op een onmenselijke manier. Dit kan niet langer zo doorgaan. Hier moet worden ingegrepen, hetgeen door Mozes en Aäron ook gebeurt. Voor de kleuters en kinderen houden we het hele verhaal simpel: voor hen zijn er enkele hoofdpunten:
 - het volk gaat weer geloven in God en in hun bevrijding;
 - Farao wil niet naar God luisteren, zelfs niet als er nare dingen gebeuren;
 - Farao belooft steeds het volk te laten gaan, maar houdt telkens zijn belofte niet.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen.
Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“er kan er maar eentje de baas zijn”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 37”

3. gebed

Dank u God,
voor deze nieuwe sabbat in de kindersabbatschool, waar we kunnen spelen met elkaar, zingen voor u, bidden tot u, vertellen over u en luisteren naar u. Wij zijn blij dat onze koning(in) (president) van ons land dat goed vindt. Dat hij (zij) ons vrij laat om hier naar de kerk te komen. Wilt u alstublieft de hele dag bij ons blijven, bij alles wat we doen. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 25

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de geboorte van Mozes

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- van wie zijn de schapen waar Mozes voor zorgt (2.13.3)?
- wat gebeurt er met de struik?
- wat is er vreemd aan de struik die in brand staat?
- wie roept Mozes als hij bij de struik komt?
- wat moet Mozes doen van God?
- durft hij dat?
- zal God hem daarbij helpen?
- wie gaat hem nog meer helpen?

- neemt Mozes zijn vrouw en kinderen mee naar Egypte (2.13.4)?
- wie komt hij onderweg tegen?
- wat belooft Mozes aan zijn volk?
- wie gaan er samen naar de Farao?
- wat zegt Aäron tegen de Farao?

kijk naar de leertekstcirkel (2.12.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“de roeping van Mozes”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
2.13.3, 2.13.4 en 2.12.1 (van vorige les)

liedjesboek:
Bijbelse Liedjes voor Kleuters nr.
10

2. inleiding: de muur wordt afgebroken

a. vertelling

Betty en Freddy kijken televisie. Ze zien een film over een muur. Niet een klein muurtje zoals in de tuin. Nee, het is een heel lange en hoge muur. Je kan er niet overheen klimmen. Papa, wat is dat voor een muur? willen Freddy en Betty weten. Die muur stond in een stad, vertelt vader. En de mensen aan de ene kant van de muur mochten niet naar de andere kant. Die mensen zaten eigenlijk gevangen aan de andere kant, achter de muur. Maar op een dag kwamen er mensen met grote hamers. En toen? Wat deden ze? vraagt Betty. Kijk maar naar de film, wijst vader. Kijk, ze hakken de muur kapot. Kijk, ze dansen op de muur. Ze klimmen er overheen. Is dat echt gebeurd papa? vraagt Freddy. Ja jongen en de mensen zijn vast heel blij dat ze vrij zijn.

b. liedje

“de tien plagen”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
foto's van de Berlijnse muur,
een hamer
kringgesprek:
- hoe hoog zou die muur zijn in het verhaal?
- heeft die muur echt bestaan?
- weet je waarom de mensen blij zijn dat die muur weg is?

liedjesboek
Timotheüs Kinderliedjes nr. 23,
1e, 2e en 3e couplet

3. bijbelverhaal: de plagen

a. Aäron ontmoet Mozes

Mozes gaat op weg met zijn gezin. Naar Egypte, het land dat hij lang geleden heeft verlaten. Onderweg komt hij Aäron tegen. God heeft Aäron verteld, waar hij Mozes zal ontmoeten. Wat zijn de broers blij: ze geven elkaar een zoen. Dan vertelt Mozes alles aan Aäron: zijn gesprek met God bij de brandende braamstruik en zijn angst voor het volk en voor de farao. Samen gaan ze nu verder naar Egypte.

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 39a met 35 , 102, 109, zonder 127, 129, 166, 187, 266
(S4, S7, 14, 35, 102, 109, 171, 283)

b. Mozes en Aäron bij het volk Israël

Als Mozes en Aäron in Egypte aankomen, gaan ze naar het volk Israël. Ze vertellen de mensen, dat God hen wil helpen. Ze zullen uit het land Egypte gaan. Mozes en Aäron vertellen van de braamstruik, die niet verbrandde, hoewel de vlammen te zien waren. De mensen knielen en buigen zich neer. Ze geloven, dat God hen wil helpen.

materiaal:
B.I.V. 39a met 35 , 87, 88, 89, 102, 109, zonder 127, 129, 166, 187, 266
(S4, S7, 14, 35, 87, 88, 89, 102, 109, 171, 283)

c. Mozes en Aäron bij de farao

Mozes en Aäron gaan naar Farao. Ze zeggen tegen hem: “De Here God van Israël heeft gezegd: laat het volk gaan naar de woestijn om daar een feest te vieren tot mijn eer”. De Farao zegt: “Wie is dat dan, die Here God? Moet ik daar naar luisteren? Ik ken hem niet en ik zal zeker het volk niet laten gaan”. Weer proberen Mozes en Aäron de Farao over te halen om toestemming te geven. De Farao wil het niet, en hij bedenkt zelfs iets gemeens. Het volk Israël zal nog harder moeten werken dan daarvoor, zodat ze geen tijd meer zullen hebben om aan hun God te denken.

materiaal:
B.I.V. 39b met 35 zonder 89, 166, 167.
(T1, T2, T3, T4, 14, 35, 43, 44, 237)

d. weer bij Farao; de eerste plaag

Mozes is erg teleurgesteld; God had toch beloofd, dat het volk Israël mocht uittrekken? God geeft hem weer moed. Samen met Aäron moet Mozes weer naar Farao. Opnieuw luistert Farao niet naar hen. Nu gaat er iets gebeuren. Als Farao een bad wil nemen in de Nijl, zegt Mozes tegen hem: “U zult zien, dat de Here God van Israël machtig is”. Het water van de Nijl wordt zo rood als bloed. Niemand kan meer water uit de Nijl drinken. Toch wil de Farao niet geloven in de God van Israël.

materiaal:
B.I.V. 39b met 35 zonder 166, 167.
(T1, T2, T3, T4, 14, 35, 43, 44, 89, 237)

e. nog meer plagen

Er komt nog veel meer narigheid. De Farao wil niet luisteren naar God en er komen overal in het land kikvorsen. Zelfs in de huizen zitten ze! Toch luistert Farao niet; hij belooft wel om het volk te laten gaan, maar als de kikvorsen weg zijn, doet hij het niet. Dan komen er muggen, daarna steekvliegen, daarna krijgen de dieren van de Egyptenaren een ziekte. Ook de Egyptenaren zelf krijgen een ziekte. Toch luistert de farao niet naar God. Steeds belooft hij het volk te laten gaan, maar telkens houdt hij zich niet aan zijn belofte. Zal het volk ooit uit Egypte weg mogen gaan?

materiaal:
B.I.V. 40a zonder 284
(44, 124, 155, 169, 170, 185, 216, 284)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie staan hier samen voor de Farao (zo)?
- van wie hebben zij een boodschap?

aan Kinderen:

- wat zeggen Mozes en Aäron tegen Farao?
- luistert Farao naar God?
- moet het volk nu nog harder werken?

aan Kleuters:

- wie zijn er nu bij de Farao (ma)?
- wat vragen de leiders van Israël aan de Farao?

aan Kinderen:

- en waarom moeten zij harder werken en worden zij geslagen?
- welke tekst hebben jullie gevonden?

aan Kleuters:

- welk wonder doet Mozes met zijn staf (di)?
- wil de Farao hen nu laten gaan?

aan Kinderen:

- welke straf krijgt de Farao nu?
- hoeveel dagen duurt deze plaag?

aan Kleuters:

- wat zie je hier allemaal op tafel (wo)?

aan Kinderen:

- waar komen de kikvorsen vandaan?

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- houdt Farao van kikvorsen?
- doet Mozes ze nu weg?
- is Farao sterker dan God?
- houdt Farao zijn belofte?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (2.13.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Exodus 5:9?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk wonder en welke plagen hebben we deze les behandeld?
- welk woord heb je bij oefening 1 gevonden op je werkblad?
- wie is eigenwijs?
- waarom is hij eigenwijs?
- wat moet Farao doen?
- ben jij wel eens eigenwijs?

c. liedje

“de tien plagen”

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 2.13.1, voorgeknippte
2.13.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 2.13.1
ophangen, 2.13.2 uitdelen en op
plakken

liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 23,
1e, 2e en 3e couplet

5. toepassing: aansporen tot bidden

a. activiteit

De leid(st)er heeft voor elk kind een gebedje uitgeschreven/getypt op een versierd kaartje. Elk kind mag nu een kaartje pakken.

b. kringgesprek

- wie wil het gebedje voorlezen?

(drie kinderen mogen het bijvoorbeeld voorlezen)

- zouden jullie allemaal je gebedje willen voorlezen?

- hoe vinden jullie het dat maar drie kinderen het mogen voorlezen?

- zou het niet beter zijn als iedereen een kans krijgt om te bidden?

Als afsluiting spreek je af dat elk kind zijn/haar gebedje voorbereidt en dat de weken erna iedere keer een ander kind de kans krijgt om te bidden.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
voor elk kind een gebedje uitgeschreven/getypt op een versierd kaartje

groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen

C.SLUITING

1. liedje

“de tien plagen”

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes nr. 23,
1e, 2e en 3e couplet

2. gebed

Wat een geluk, lieve God,
dat wij van onze koning(in) (president), die de baas is in ons land, naar de kerk mogen komen en u mogen komen dienen. En dat hij (zij) niet doet als de Farao die dat niet wilde. Help ons, als we groot zijn om alle mensen vrij te laten om u wel of niet te dienen. Help ons daarbij het voorbeeld te geven. In de naam van Jezus. Amen.

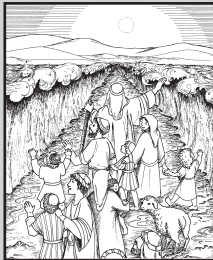

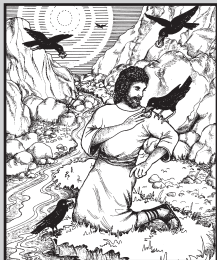
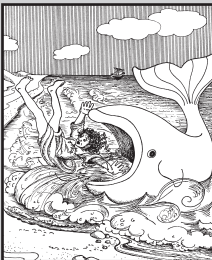

groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

ELKE DAG MET GODS WOORD

LEERPLAN VOOR KLEUTERS EN KINDEREN

	januari - maart	april - juni	juli - september	oktober- december
1e jaar	<p>nummer 1</p> <p>Adam - Isaak</p>	<p>nummer 2</p> <p>Jakob - Mozes</p>	<p>nummer 3</p> <p>Mozes - Jozua</p>	<p>nummer 4</p> <p>Jozua - David</p>
	<p>nummer 5</p> <p>David - Elisa</p>	<p>nummer 6</p> <p>Elisa - Jezus</p>	<p>nummer 7</p> <p>Leven en leer van Jezus (1)</p>	<p>nummer 8</p> <p>Leven en leer van Jezus (2)</p>
	<p>nummer 9</p> <p>Leven en leer van Jezus (3)</p>	<p>nummer 10</p> <p>Leven en leer van Jezus (4)</p>	<p>nummer 11</p> <p>Jezus - Petrus</p>	<p>nummer 12</p> <p>Petrus - Paulus</p>
	<p>nummer 9</p> <p>Leven en leer van Jezus (3)</p>	<p>nummer 10</p> <p>Leven en leer van Jezus (4)</p>	<p>nummer 11</p> <p>Jezus - Petrus</p>	<p>nummer 12</p> <p>Petrus - Paulus</p>

Driemaandelijkse uitgave van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten der Nederlandse Unie.

Copyright: Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie
Amersfoortseweg 18
3712 BC HUIS TER HEIDE
Nederland